اولین روزنامه تخصصی معدن و صنایع معدنی ایران

روزگار معدن

www.rouzegaremadan.ir

چهارشنبه • ۱۵ فروردین ۱۴۰۳ • ۲۳ رمضان ۱۴۴۵ • ۳آوریل ۲۰۲۴ • سال هفتم • شماره ۱۲۷۷ • ۸صفحه • قیمت ۱۰۰۰۰ تومان

۱۴۰۳؛ تداوم سال بد بخش معدن

بهرام شـکوری: بخش معدن یک سال پرتنش را پشت سر گذاشـت و سـال ۱۴۰۳ هم از آنجا که نشانه‌هایی از بهبود در این بخش دیده نمی‌شـود، سال خوبی برای این بخش نخواهد بود.سـال ۱۴۰۲ سال رشد اقتصادی و مهار تورم نام‌گذاری شـده بود و بـه همین دلیل امیدوار بودیم اتفاقـات خوبـی در اقتصاد رخ دهد و رشـد اقتصادی در بخش معدن محقق شود.

۳

منشاء از دست رفتن بازار صادراتی معدنی ها

رییـس انجمن سـنگ آهن ایران گفت: سیاسـتگذاری اشتباه در حوزه معدن سبب شده تا بازارهای صادراتی این بخش تا حد زیادی از دست برود.

مهـرداد اکبریان اظهار کرد: سـال ۱۴۰۲ با همه فراز و نشیب های آن به پایان رسـید. سال راحتی برای معدنی هـا و صنعتی ها نبـود. در زنجیره فولاد روزهای آسـانی نداشتیم.

۴

«روزگارمعدن» تبعات قیمت گذاری دستوری در بخش معدن را بررسی کرد:

در آمد معدن؛ از این جیب به آن جیب

۳

یادداشت‌ها

ناکارآمدی معادن از کجا آغاز شد؟ ۲

کمبودهای توسعه در زنجیره فولاد ۳

بحران تورم و اقتصاد ناکارآمد ۴

برزخ تولید ۶

سال گفتمان مشترک و همدلی ملی در صنعت برق ۷

چالش‌ها و دردسرهای سیاست انقباضی ۸

تیترهای روز

نیاز معدن به حکمرانی متمرکز ۲

موفقیت‌های ۱۴۰۲ صنعت نفت ۷

طرح: مهدی کاوه ای

روزگار معدن
چهار شنبه
۱۵ فروردین ۱۴۰۳ • ۲۳ رمضان ۱۴۴۵ • ۳ آوریل ۲۰۲۴
سال هفتم • شماره ۱۲۷۷

راهبری طرح‌های انتقال آب و ایجاد نیروگاه‌های صنایع و معادن توسط ایمیدرو

رئیس هیأت عامل ایمیدرو با اشـاره به جایگاه این سـازمان در توسـعه زیرسـاخت‌ها، گفت: ایمیدرو راهبـری پروژه‌های خطوط انتقال آب با سـرمایه گذاری ۸.۳ میلیـارد یورویی را برعهده دارد. محمد رضا موثقی نیا تاکید کرد: با اجرای این طرح‌ها در اوایل سال جدید (۱۴۰۳) آب به شـهرهای یزد و کرمان و تا تابستان پیش رو آب به پالایشـگاه اصفهان و در ۶ ماه اول سال آتی به فولاد مبارکه اصفهان خواهد رسـید.موثقی نیا دربـاره تفاهم‌نامه وزارتخانه‌های صمت و وزارت نیرو برای ایجاد ۱۰ هزار مگاوات ظرفیت نیروگاهی گفت: در بخش نیروگاهی نیز این سازمان اکنون راهبری پروژه‌هایی در مجموع ۱۷ هزار مگاوات ظرفیت جدید تولید برق برای صنایع و معادن را عهده دار است که بیش از برنامه مورد تفاهم است. در این راستا عملیات اجرایی ۶۶۶۸ مگاوات آن آغاز شده و ۱۱۸۳ مگاوات نیز به بهره برداری رسیده است.وی همچنین گفت: چنانچه نگاهی گذرا به برخی دیگر از اقدامات این سـازمان داشـته باشـیم شامل مواردی همچون رونمایی از سـامانه اطلاعات یکپارچه اکتشـافی مکان مبنای ایمیدرو؛ محصول تکنولوژی محور و بومی، ارائه شـده توسـط شـرکت دانش بنیان، برگزاری اولین همایـش بین‌المللی تحول دیجیتال در حوزه معادن و صنایع وابسـته در راستای "طرح تحول دیجیتال و هوشـمند سازی معادن و صنایع معدنی ایران» و تشکیل کارگروه راهبردی تحول دیجیتال و هوشمندسازی، احیا و فعال‌سازی ۲۷۳ معدن، توسعه ۸۴ معدن اشتغال مستقیم ۱۴۰۰ نفر با راه‌اندازی کامل و تکمیل در راستای طرح احیا و فعال سازی معـادن راکد بخش خصوصی، اجـرای دوره هفتم ممیزی HSE شـرکت‌های تحت پوشش و تابعه (۵۲ شـرکت) طی مدت ۲۲۴ نفر روز، تخصیص ۱۲۱ میلیـارد ریال بودجه به آموزش، پژوهش و فنـاوری، برگـزاری ۲۸۹ دوره بـرای ۷۷۲۲ نفـر، اجرای طرح توانمندسازی فارغ‌التحصیلان (فاجد) برای ۸۴۹ نفر طی ۲۴ دوره در ۱۰۹۴ سـاعت و صدور ۵۴ بیمه نامـه اعتباری بهره برداری و سـرمایه گذاری از سوی صندوق بیمه سرمایه گذاری فعالیت‌های معدنی به ارزش ۳۹.۳ هزار میلیارد ریال قابل ذکر است.

نیاز معدن به حکمرانی متمرکز

گروه خبر

ذخایـر و پتانسـیل معدنـی یکـی از مهم‌ترین مزیت‌های کشور اسـت، بررسی‌ها اما حاکی از این است که اهمیت این بخش استراتژیک نادیده گرفته شـده و بخش معدن همچنان جایـگاه واقعی خود را در اقتصاد پیدا نکرده اسـت. این در حالی اسـت کـه بخش معدن به دلیل مزیت‌های نسـبی و قرار گرفتـن اغلب معـادن در مناطق محـروم می‌تواند نقش پررنگی در توسعه منطقه‌ای و همچنین ایجاد اشـتغال و رفاه در این مناطق ایفا کند. کارشناسان یکی از دلایل عدم‌اسـتفاده از پتانسیل‌های معدنی کشـور را نبـود حکمرانی متمرکز و توسـعه‌گرا در بخـش معدن عنـوان می‌کننـد و معتقدند احیای وزارت معـادن می‌تواند در دسـتیابی به این هدف کمک کنـد. سیاسـتگذاری صحیـح، تقویت بنیه کارشناسـی در اتخاذ تصمیمات، داشتن استراتژی مدون برای توسعه، هماهنگی دستگاه‌های اجرایی، رفـع موازی‌کاری‌هـا، ممانعـت از تحمیـل هزینه بـه بخش معـدن، فراهم کردن بسـترهای رشـد سرمایه‌گذاری در بخش معدن، تسهیل ورود نوآوری و تکنولوژی و تقویت زیرساخت‌ها و ماشین‌آلات، از جمله اقداماتی هستند که با اتخاذ حکمرانی مناسب در بخش معدن باید تحقق یابند.

در حال حاضر ساختار حکمرانی در بخش معدن متشـکل از نهادهایی است که به صورت مستقل و در مواردی در تعارض با یکدیگر عمل می‌کنند. این در حالی اسـت که افزایش سهم معدن در اقتصاد و ارزآوری و اشتغال‌زایی این بخش نیازمند حکمرانی مستقل و متمرکز است.

سـجاد غرقی، نایب‌رئیس کمیسیون معادن اتاق ایران در گفت‌وگو با سـایت اتـاق ایران تاکید دارد برای استفاده بهینه از افزایش تقاضای جهانی برای محصولات معدنی و رشـد تولیـد، نیازمند احیای وزارت معـادن بـرای ایجـاد حکمرانـی متمرکز و مستقل هستیم. این فعال حوزه معدن معتقد است بـا وجود تغییراتـی که در دهه‌هـای آینده در نوع مصـرف انرژی پیش خواهد آمـد و به تغییر مزیت نسبی نفت و گاز منجر خواهد شد، تقاضا در بخش معدن همچنان افزایشی خواهد بود. به گفته او طی سـال‌های آینده به‌مرور انرژی‌هـای پاک جایگزین می‌شـوند و سهم عمده‌ای از بازار را اشغال خواهند کرد، امـا در حوزه منابع طبیعـی و ذخایر معدنی این اتفـاق، به این دلیل که ماده اولیه بسـیاری از محصـولات و مصنوعاتـی که تولید می‌شـود مواد معدنی است، رخ نمی‌دهد.

غرقـی ادامـه می‌دهد: به طور مشـخص صنعت ساختمان، اتومبیل‌سازی و فولاد وابستگی زیادی به ذخایر سنگ‌آهن، مس و فولاد دارند. ذخایر معدنی همچنیـن در صنعت موبایل کاربـرد زیادی دارند. به‌عنوان نمونه، حدود ۷درصد هر دستگاه موبایل را مس و حدود ۹درصد را روی تشکیل می‌دهد. مواد معدنی همچون لیتیوم نیز در سـال‌های اخیر مورد توجه قـرار گرفته‌اند. بنابرایـن کاربرد مواد معدنی در صنایع سـاختمان، اتومبیل، صنایع سنگین و... همچنان رو به رشد است و از آنجا که صنایع زیادی وابستگی بالایی به مواد معدنی دارند، تقاضا در بازار معدنی افزایش خواهد داشت.

این کارشـناس بخش معدن معتقد اسـت برای اینکـه بتوانیم اسـتفاده بهینـه‌ای از ذخایر معدنی داشـته باشـیم و بهره‌بـرداری و اسـتخراج را بـه زنجیره‌های داخلی محدود نکنیم، نیازمند حکمرانی متمرکز و توسـعه‌گرا در بخش معدن هستیم و در این راسـتا احیای وزارت معـادن می‌تواند به ایجاد حکمرانی متمرکز کمک کند. به گفته او حکمرانی و سابقه حکمرانی در حوزه معدن نشان می‌دهد که ایجاد وزارتخانه مطمئن رشد این بخش را به همراه خواهد داشت.

▣ پتانسیل‌های مغفول بخش معدن

صنایع معدنی به‌عنوان حلقه واسـطه میان بخش معـدن و بخش صنعـت اهمیت زیـادی دارند. به همین منظور و برای نیل بـه حداکثر ارزش‌افزوده در زنجیره مواد معدنی، در صنایعی همچون فولاد، سیمان و آلومینیوم سرمایه‌گذاری بالایی در کشور صورت گرفته است. با این حال ناپایداری در تامین انـرژی با توجـه به اینکـه اغلب ایـن صنایع جزو صنایع انرژی‌بر محسوب می‌شوند و همچنین تولید محصول با ارزش‌افزوده پایین و خالی بودن ظرفیت صنایع پایین‌دستی، از اصلی‌ترین موانع این حلقه از بخش معدن و صنایع معدنی هستند.

ایران به‌واسـطه داشـتن ذخایر معدنـی در بین تولیدکننـدگان بـزرگ سـرب و روی خاورمیانه، اسـتخراج سـنگ‌های تزئینی، تولید مـس، باریت و کرومیت جهـان قـرار دارد. در تولید محصولات معدنـی مهم مانند سـیمان و فولاد نیـز در جمع برترین‌های دنیاست. همچنین با در اختیار داشتن بیش از ۷درصد منابع معدنی دنیا، در بین ۱۵کشور معدنـی برتر دنیا قـرار دارد. کشـورمان همچنین حـدود ۷درصد از معادن دنیا به ارزش ۱۰۰میلیارد دلار را به خود اختصاص داده اسـت. این پتانسیل حاکی از این اسـت که این بخـش از طریق ایجاد ارزش‌افزوده می‌تواند رشـد تولیـد ناخالص داخلی را به دنبال داشـته باشـد. این در حالی اسـت که بررسـی‌ها حاکی از این است که سهم ارزش‌افزوده بخـش معـدن از تولیـد ناخالـص داخلـی، طبق آمارهای بانک‌مرکزی بسـیار پاییـن و حداکثر در سـطح ۱.۱درصد طـی سـال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ قرار دارد. همچنین ارزش افزوده اسـتخراج معدن در سـال ۱۴۰۰، ۱۵.۴هزار میلیـارد تومان برآورد شـده است.صادرات کشور در بخش معدن و صنایع معدنی نیز متناسـب با ظرفیت‌های معادن کشـور نیسـت. بررسی آمار صادرات غیرنفتی حاکی از این است که معدن و صنایع معدنی سهم ۲۷درصدی از صادرات هشت‌ماهه ۱۴۰۲ داشته‌اند. در هشت‌ماهه ۱۴۰۲، صادرات معـدن و صنایع معدنی ۸میلیارد و ۵۱۴میلیـون دلار بـه وزن ۴۰۹۸۱هزار تن بوده که نسبت به مدت مشـابه سال قبل از نظر ارزشی ۷درصـد و از لحاظ وزنی ۳۵درصـد افزایش یافته اسـت. واردات معدن در این بازه زمانی اما سـرعت بیشتری گرفته اسـت. آمار واردات طی هشت‌ماهه ۱۴۰۲ بـه تفکیک بخش‌های عمـده حاکی از این اسـت که معدن و صنایع معدنی سهم ۹.۵درصدی از واردات کشور در این بازه زمانی داشته‌اند. در این بـازه زمانی، ارزش واردات معـدن و صنایع معدنی، ۴میلیـارد و ۳۷میلیون دلار به وزن ۳۱۹۲هزار تن بوده است که حاکی از افزایش ۳۵درصدی ارزش و رشـد ۲۵درصدی وزن واردات این بخش نسبت به مدت مشابه سال قبل است.

▣ موانـع رشـد معدن در حوزه اکتشـاف و بهره‌برداری

در حـال حاضر معـادن در دو حوزه اکتشـاف و بهره‌بـرداری با موانع متعددی روبه‌رو هسـتند که مانع رشد و ایجاد ارزش‌افزوده این بخش شده است. چالش‌های اساسی بخش معدن در حوزه اکتشاف، شـامل در دسـترس نبودن داده و اطلاعات کافی موردنیاز فعالان اقتصـادی، تغییر نکردن کاربردی زمین‌هـای دارای پتانسـیل به منظور اکتشـاف و همچنین کاهش جذابیت اقتصادی فعالیت اکتشاف اسـت. همچنین در حوزه بهره‌برداری می‌توان به از صرفه افتادن فعالیت‌هـای معدنی به دلیل کوچک بـودن مقیـاس اغلب معادن کشـور و دسترسـی نداشـتن به نهاده‌های تولید و نبود امکان نظارت بر فعالیت بهره‌برداری اشاره کرد. صنایع معدنی کشور همچنین با مشـکلاتی از قبیـل عدم‌تامین پایدار انرژی، تولید محصول با ارزش‌افزوده پایین و خالی بودن ظرفیت صنایع پایین‌دستی روبه‌رو هستند.

در حالـی که اکتشـاف از اصلی‌تریـن حلقه‌های زنجیره معدن‌کاری است، اهمیت این بخش به طور واضح در کشور نادیده گرفته شده است. در بسیاری از مـوارد انجـام غیردقیـق این مرحلـه به کاهش سودآوری پروژه‌های معدنی و حتی خارج شدن آنها از صرفه اقتصادی منجر شـده است. از سوی دیگر صرف هزینـه در این عملیات، بـا توجه به‌احتمال موفقیت و میزان سـرمایه‌گذاری بالا، واجد ریسک بالای اقتصادی اسـت؛ چرا که ممکن است پس از طی شـدن تمام مراحل و صرف هزینه‌های فراوان، ذخیره قابل‌توجهی یافت نشود و به‌تبع آن بازگشت سرمایه هم محقق نخواهد شد. ازاین‌رو دولت‌ها در سراسـر جهان از طریق برخی اقدامات نسـبت به کاهش این ریسک و جذب بیشتر سرمایه‌گذاری در این بخش اقدام می‌کنند. با توجه به آمار و اطلاعات موجود، طی سـال‌های اخیر فعالیت چشـمگیری در زمینـه اکتشـاف ذخایر جدید در کشـور انجام نشده اسـت.از یک‌میلیون و ۶۴۰هزار کیلومترمربع مساحت کشور، بنابر آمار گواهی کشف‌های صادره از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت، تنها حدود ۱۰۰هزار کیلومترمربع و با عمق متوسـط ۳۰۰متر مورد بررسی قرار گرفته است. از این‌رو کارشناسان تاکید دارند جبران عقب‌ماندگی در حوزه اکتشـاف باید از اولویت‌های اصلی سیاسـتگذار باشد؛ چرا که نداشتن توجه جدی به این موضوع تبعات زیادی به دنبال دارد. به‌عنوان مثال، در زمینه سـنگ‌آهن در حال حاضر کشـور با کسری ۲۱میلیون تنی مواجه اسـت و در صورت نبود اکتشافات جدید سنگ‌آهن در ۱۵سـال آینده به اتمام خواهد رسـید.در حال حاضر کل عرضه سـنگ‌آهن کشـور ۱۴۵میلیون تـن و کل مصـرف آن ۱۶۶میلیون تن اسـت. در برنامـه هفتم توسـعه دو ماده در راسـتای افزایش فعالیت‌های اکتشـافی قید شده است. براین اساس در صورتی که سرمایه‌گذاری در این حوزه به صدور پروانـه بهره‌بـرداری منجر شـود، معافیت موضوع تبصـره ۵ ماده ۱۲ قانون اصلاح قانون معادن لحاظ می‌شـود. این در حالی است که این معافیت بدون نگاه جامع و در نظر گرفتن اولویت‌هالی کشـور در تامیـن مواد اولیه صنایع معدنـی راهبردی کاهش درآمدهـای مالیاتـی دولت از حقـوق دولتی را به دنبال خواهد داشـت و از طرفی نیاز صنایع نیز رفع نخواهد شد. لایحه برنامه هفتم همچنین توجهی به مشـکلات فعالان معدنی در راستای اخذ اطلاعات اکتشـافی نداشـته است.بررسـی بازوی پژوهشی مجلـس از چالش‌های اصلی این حلقه مهم زنجیره معدن‌کاری در کشـور حاکی از این است که داده‌ها و اطلاعـات موردنیاز، در اختیار فعالان معدنی قرار نمی‌گیرد و جذابیت اقتصادی فعالیت‌های اکتشافی کاهش یافته اسـت. در زمینه بهره‌برداری از معادن نیـز آمار و اطلاعات حاکی از این اسـت که نزدیک به نیمی از معادن کشـور تعطیل هسـتند و تولید معادن با ظرفیت‌های موجود تناسبی ندارد.از جمله چالش‌هـای این بخش این اسـت کـه در مواردی یکسـری معـادن از جمله معـادن کوچک‌مقیاس صرفـه اقتصادی ندارند. معـدن‌کاران امکان فروش محصـولات با قیمت به‌صرفـه را ندارند و مهم‌تر از همه نهاده‌های تولید موردنیاز از جمله ماشین‌آلات سنگین معدنی و سوخت با کیفیت و میزان مناسب در اختیار بهره‌برداران قرار نمی‌گیرد. بنا بر گزارش مرکز آمار ایران در سـال ۱۴۰۰، تعداد معادن فعال کشور ۵۷۸۲معدن اسـت. از این تعداد معادن شن و ماسـه، سنگ‌آهک، سنگ لاشـه و سنگ تزئینی به‌ترتیب بیشـترین سهم از تعداد معادن را به خود اختصاص داده‌اند و معادن سنگ‌آهن، مس و سرب و روی (کـه عمده معادن فلزی کشـور هسـتند) ۶.۱درصـد از کل معـادن را تشـکیل می‌دهنـد. تعداد شـاغلان در بخش معادن حـدود ۱۲۰هزار نفر و متوسـط تعداد شـاغلان در هر معدن حدود ۲۱نفر است. مقایسـه میانگین تعداد نفرات شاغل در کل معادن و مقایسـه تعداد شـاغلان در معادن بزرگ‌مقیـاس ماننـد سـنگ‌آهن گل‌گهـر و مس سرچشـمه نشـان می‌دهد که در هریک به‌ترتیب حدود ۷هزار و ۶هزار نفر شاغل هستند.براین اساس بخش زیـادی از معـادن، معـادن کوچک‌مقیاس هسـتند کـه دارای چالش‌هایـی همچـون تامین گران زیرسـاخت‌های موردنیاز، عدم‌صلاحیت مالی بهره‌برداران و بهره‌وری پایین تولید، حساسیت بالا نسبت به نوسانات بازار، نظارت ضعیف بر این معادن به دلیل تنوع جغرافیایی و عدم‌رعایت مسـائل فنی حوزه اکتشـاف و بهره‌برداری و فشار حقوق دولتی بر این معان هستند. تحلیل این مرکز نهایتا حاکی از این است که اگرچه در برنامه هفتم توسعه تلاش شده اسـت توسـعه معدن و صنایع معدنی با نگاه زنجیـره‌ای در این لایحه مدنظر قـرار بگیرد، اما به دلیل نبـود تطابق و فقدان تدقیـق هدف‌گذاری با اهداف توسعه بخش معدن و ضعف در تعیین‌تکلیف چالش‌های اصلـی آن، نمی‌توان احـکام لایحه در این بخـش را کاملا اثربخش دانسـت. این موضوع ضرورت اتخاذ حکمرانی متمرکز در بخش معدن را دوچندان می‌کند.

یادداشت

ناکارآمدی معادن از کجا آغاز شد؟

سعید عسکرزاده
فعال معدنی

بخش معـدن و صنایع‌معدنی ایران یکی از ظرفیت‌های مهم و اثربخش در توسعه پایدار کشور است. فعالیت معادن و به‌تبع آن صنایع‌معدنی می‌تواند نیروی محرکه و پیشـران رشد همه‌جانبه کشـور باشد. معادن و صنایع وابسـته به آن، از اثرگذاری بالایی بر سـایر بخش‌های صنعتـی و حتی اقتصادی کشـور برخوردار هستند. توجه به ظرفیت‌های معدنی و بهره‌مندی از صنایع‌معدنی می‌توانند موتور محرک رشد اقتصادی کشور در برابر تحریم‌های جهانی باشند. بهره‌مندی از ذخایر معدنی و تولید محصول با تکیه بر این ظرفیت، به‌منزله تولید محصولات با ارزش‌افزوده بالا است. باتوجه به اهمیت و اثرگذاری معادن بر اقتصاد ایران انتظار می‌رود سیاسـت‌گذاری در این بخش جامع باشـد و از انعطاف‌پذیری و کارآیی لازم برخوردار باشد. منابع معدنی در بیشتر مناطق کم‌تر برخوردار واقع‌شـده‌اند، بر همین اسـاس نیز فعالیت‌های معدنی می‌تواند تاثیر بسـزایی بر بهبود شرایط اجتماعی داشته باشد؛ در همین حال مسـیر توسـعه اقتصادی و صنعتی کشور را تسهیل کنـد.در طول بیش از یک دهه اخیر شـعاری با مفهوم اقتصادی به هر سـال اختصاص می‌یابد و عملکرد دولت یا سـایر نهادهای تصمیم‌گیر را جهت می‌دهد. البته بخش بزرگی از سیاسـت‌های کلان حاکم بر اقتصاد قبل از تعیین شعار سال و در فرآیند تصویب بودجه مشـخص می‌شود. بااین‌وجود، باید تاکید کرد که در طول سال‌های گذشته همواره تولید به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم در اولویت حاکمیت بوده اسـت، در نتیجه انتظار می‌رفت بهبود تولیـد در کلیه فرآیندهای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی از سـوی دولت در اولویت تصمیم‌گیری باشد.

دربـاره تورم و اثرات آن بر فرآیند تولید باید تاکید کرد که در سال‌های گذشته شاهد سایه انداختن تورمی قابل‌توجه بر اقتصاد ایـران بوده‌ایم. تورم حاصـل عملکرد و سیاسـت‌های اقتصادی دولت‌ها اسـت و عملکرد تمامی صنایع و کسـب‌وکارها را متاثر می‌کنـد. در اقتصـاد تورم‌زده ایران، هر روز بیـش از قبل هزینه تولید افزایش می‌یابد. در چنین موقعیتی، فعالان بخش معدن و صنایع‌معدنی نمی‌توانند برای تولید خود برنامه‌ریزی کنند و آمار دقیقی از هزینه‌های تولید داشـته باشند. این چالش در شرایطی بر عملکرد فعالان بخش معدن اثرگذار است که سرمایه‌گذاری در این حوزه زمانبر اسـت و در بازه زمانی طولانی‌مدت، نتیجه‌بخش خواهـد بود؛ بنابراین تورم افسارگسـیخته‌ای که در اقتصاد ایران شـاهد آن هسـتیم، در عمل فرآیند جذب سـرمایه به معادن را دشـوار کرده است. متاسفانه باوجود نگاه حاکمیت مبنی بر مهار تـورم، بایـد اقرار کرد که دولت در امسـال در تحقق این شـعار موفـق نبوده اسـت.باوجودی که در سـال‌های گذشـته همواره تولیـد به‌عنـوان فاکتوری مهـم و غیرقابل‌جایگزیـن در فرآیند سیاست‌گذاری موردتوجه مسئولان بوده، در عمل اقدام شایسته و درخـوری بـرای بهبود تولید در حوزه معـدن و صنایع معدنی انجام نگرفته است. به‌اعتقاد من، چنانچه مدیران و تصمیم‌گیران در سـطوح مدیریتـی اهتمامی به تحقق رشـد تولید داشـتند، امکان تحقق آن وجود داشـت. در طول چند دهه اخیر، سرمایه قابل‌توجهی جذب معادن و صنایع‌معدنی کشـور شـده است. در حـال حاضر نیز، بسـیاری از معادن یا صنایع وابسـته به آنها با ظرفیـت پایین‌تر از ظرفیت اسـمی، فعالیت می‌کننـد. بنابراین امکان رشد تولید در این بخش وجود دارد، هرچند که این امکان تاکنون محقق نشـده است.متاسفانه سیاسـت‌گذاران شعار رشد تولید سـر می‌دهند، اما در نهایت سیاسـت‌هایی را خلاف مسیر بهبود تولید اتخاذ می‌کنند. باید اقرار کرد که امسال هیچ اقدامی که محرک بخش تولید باشـد، از سـوی دولت یا سایر نهادهای تصمیم‌گیر، اتخاذ و اجرایی نشـده است.امسال هم همانند سال گذشته، بخشی از محدوده‌های معدنی و معادن در اختیار وزارت صنعت، معدن و تجارت با هـدف واگذاری تصدی‌گری دولت در واحدهای بلوکه‌شـده به متقاضیان از طریق مزایده، واگذار شـد. البته انتقاداتی نیز به ایـن فرآیند واگذاری وجود دارد و می‌توان آن را بهبود بخشـید. بااین‌وجـود در حالت کلی، واگذاری ذخایر معدنی را باید قدمی مثبت برای بهبود شـرایط تولید عنوان کرد. برای بهبود شـرایط اصلاح و تولید در بخش معدن باید در درجه نخست علت اصلی عدم‌توفیق در واگذاری ذخایر معدنی شناسایی شود. چنانچه نداشتن توفیق در بهره‌برداری از یک ذخیره به‌علت اهلیت نداشـتن بهره‌بردار قبلی باشـد، می‌توان به کسب نتیجه موفق در سری جدید واگذاری امید داشت، اما چنانچه علت اصلی سلب‌صلاحیت از بهره‌بردار مسائل دیگری همچون معارضان (اعم از معارضان محلی که موافق احداث معدن در آن منطقه نبوده‌اند یا معارضان سـازمانی که مسـیر کار را برای فعالیت‌های معدنی دشـوار می‌کنند) باشـد؛ در عمل نمی‌توان به نتیجه‌بخش بودن بهره‌بـردار جدیـد در آن منطقه، امید چندانی داشـت؛ بنابراین انتظار می‌رفت قبل از برگزاری مزایده، این شرایط بررسی و اعلام نتیجه شـود. هنوز هم برای بررسی چنین موضوعاتی، دیر نشده اسـت، یعنی از وزارت صنعت، معدن و تجارت انتظار می‌رود که تیم ویژه‌ای را به بررسی چالش‌های معادن راکد اختصاص دهد و مشکلات آنها را عارضه‌یابی کند.

ایمیدرو از فعالیت‌های معدنی اردبیل کنار گذاشته شد

رئیس سـازمان صنعت، معدن و تجارت استان اردبیل گفت: با توجه به تأخیر و تعلل شـرکت ایمیـدرو در پهنه‌های معدنی اسـتان اردبیل، این شـرکت از ادامه فعالیت‌های معدنی استان اردبیل کنار گذاشته شد.مسـعود ایرانی اظهار داشت: در بخش معـدن ظرفیت‌های بی‌نظیری را در اسـتان اردبیـل و مناطق شـمالی و جنوبی شاهد هسـتیم که قطعا بهره‌برداری درست و اصولـی از این معـادن می‌تواند فرصت اشـتغال و ارزش افزوده بیشـتری را نصیب اسـتان کند.وی تصریح کـرد: ۱۸۰ پروانه بهره‌برداری معدن در اسـتان اردبیل صادر شده که از این تعداد ۱۲۰ پروانـه فعال و ۳۶۶ محدوده معدنی نیـز در قالب مزایده جدید در سـال‌جاری در اختیار سرمایه‌گذاران بخش معدن قرار می‌گیرد.رئیس سـازمان صنعت، معدن و تجارت استان اردبیل گفت: تا آخر اردیبهشـت ماه با تعیین تکلیف مزایده‌های برگزار شـده، این ۳۶۶ محدوده معدنی به بهره‌برداران و سرمایه‌گذاران صاحـب صلاحیـت واگذار می‌شـود تـا بتوانند برداشـت مواد معدنـی را انجـام دهند.ایرانی از تعیین تکلیـف ۲ پهنه معدنی مشگین‌شـهر و کنار گذاشتن ایمیدرو به دلیل تأخیر و تعلل در برداشـت مواد معدنی در شمال استان خبر داد و افزود: یکی از ایـن محدوده‌های معدنی دارای ذخایر فلزی و غیرفلزی به ویژه طلا، مـس و مولیبدن بـا ارزش بوده که ما تـلاش می‌کنیم با همکاری سـرمایه‌گذاران بخش خصوصی نسبت به استحصال و فرآوری آن اقدام کنیم.

وی در بخش دیگری از سخنان خود خاطرنشان کرد: بیش از ۱۰ سـال شرکت ایمیدرو فعالیت چندانی نداشته و مدعی بوده به دلیل نبود ذخایر مناسـب، امکان برداشـت معدن در شمال اسـتان اردبیل وجود ندارد که ما سـعی کردیم این شـرکت را کنار گذاشـته و به جای آن سـرمایه‌گذاران جدیدی را به ویژه در منطقه صاحب دیوان مشگین‌شـهر با ذخایـر ۳۷۰ میلیون تـن مواد معدنی انتخاب کنیم.رئیس سـازمان صنعت، معدن و تجارت اسـتان اردبیل اضافه کرد: با برطرف شدن تعلل و تأخیر شرکت‌های سرمایه‌گذاری معدنی، امیدواریم در سال جدید مواد با ارزش معدنی برداشت شده و ما بتوانیم بهترین بهره‌برداری از ظرفیت معدنی استان به ویژه در تأمین مصالح مورد نیاز و مواد معدنی با ارزش شاهد باشیم.ایرانی بیان کرد: سرمایه‌گذاران باید حقـوق دولتی ۴۰ درصد را پرداخـت کنند که از این محل ۲۴ میلیارد تومان سال گذشته وصول درآمد شده است.وی در ادامه سـخنان خود یادآور شد: ۵۲ فقره برداشـت فرآورده‌های کانی غیرفلـزی نیز انجام شـده و ما بهره‌بـرداران را موظف کردیم تا نسبت به تسطیح و مناسب‌سـازی فضای برداشت معادن اقدام کرده تا روسـتاییان گله‌مند وضعیت برداشت نامناسب نباشند. رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان اردبیل به چالش‌ها و موانـع پیـش رو در این حوزه به ویژه وجـود معارضان محلی اشـاره کرد و گفت: با وجود تلاشی که دسـتگاه‌های متولی در این حوزه انجام می‌دهند اما همچنان برخی از معارضان برداشت معادن را با مشکلاتی روبه‌رو کرده که انتظار می‌رود این موضوع برطرف شود.ایرانی تفویض اختیار بیشتر به استان‌ها را در حوزه معدنی یادآور شـد و تصریح کرد: انتظار می‌رود بانک‌های عامل در پرداخت تسـهیلات به سرمایه‌گذاران بخش معدنی نیز توجه داشته باشند چرا که در سال گذشته تنها یک مورد تسهیلات در این حوزه به صاحبان حوزه معدن پرداخت شده است.

سال ۱۴۰۳ باید سال شکوفایی صادرات فولاد باشد

صنعت فولاد در سال ۱۴۰۲ با چالش‌های متعددی از جمله وجـود چند نـرخ ارز در بازار، کمبود انـرژی، هجوم تقاضای سرمایه‌ای، مصوباتی چون اعمال عوارض صادراتی و بازگشت ارز صادراتی به سـامانه نیما، روبه رو بود.به عقیده بسیاری از فعـالان صنعت فـولاد این حوزه به عنوان یـک صنعت مادر پتانسیل بسیار بالایی در توسعه هرچه بیشتر دارد اما نیازمند اقبال از طرف دولت در شـروع سـال ۱۴۰۳ اسـت تا بتواند به حیات خود با قوت بیشـتری ادامه دهد. محمد میری‌نژاد، مدیـر عامل فولاد ۳۶۹ ضمن اینکه نطقه عطف صنعت فولاد ایران را آغاز دهه ۹۰ دانست و به خبرنگار آهن‌نیوز گفت: در ابتدای این دهه بود که فولاد ایران به دنیا معرفی و صادر شد و هـم اکنون رتبه دهـم تولید فولاد دنیـا را دارد.او در ادامه افزود: علیرغـم تحریم‌های ظالمانه‌ای کـه در همین دهه بر ایران تحمیل شـده اما با تلاش صنعتگران این حوزه، توسعه آن بیش از این نیز خواهد بود.

او ضمن اینکه آسـیب‌پذیرترین حـوزه در مقابل تحریم را صنعت اعلام کرد، ادامه داد: از دولت درخواسـت تلاش برای رفـع این تحریم‌ها را دارم چراکه تبعات آسـیب به صنعت به زودی تمام جامعه را دربرخواهد گرفت.میری‌نژاد معتقد است دولت باید در برخی سیاسـت‌های خود برای کمک به تحقق شـعار سـال و تولید ملی به طور جدی عمل کنـد و درباره جزئیـات آن گفت: یکی از مهمترین مـوارد تامین مواد اولیه ارزان است.

سپس موارد دیگر را تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار، آسـان‌گیری مالیاتی، صدور وام کم‌بهره بـرای فعالین حوزه فولاد، اعمال مشوق‌ها و پاداش‌های صادارتی و حمایت مادی و معنوی در خارج از کشور از صادرکنندگان ایرانی ذکر کرد.

او با اشاره به شـرایط متزلزل صنعت فولاد در سال ۱۴۰۲ بیان کرد: با توجه به اینکه در بازار داخلی، بسیاری از پروژه‌ها عمرانی و حتی شـخصی در سـال ۱۴۰۲ به علت مسـائلی مانند تحریم، کمبود نقدینگی، شرایط بد اقتصادی، در حالت تعطیل یا نیمه تعطیل قرار گرفتند یا کارخانجاتی که نیازمند مـواد اولیه ورق بودند به علت نبود مواد اولیه با نصف ظرفیت کار کردند اما در سـال ۱۴۰۳ درصد زیادی از این مشـکلات می‌تواند با رونق بازارهای صادراتی حل شود.

مدیرعامـل فولاد ۳۶۹ سـال ۱۴۰۳ را سـالی عنوان کرد کـه باید تلاش دولت و فعالان صنعتی برای شـکوفایی حوزه صادرات باشـد و تشریح کرد: درسال‌های اخیر علیرغم وجود تحریم‌ها اما به مشتری‌های خارجی برای محصولات فولادی ایران غیر از عراق، کشورهایی مانند ترکیه، عمان، ترکمنستان و ارمنستان و تعداد دیگر اضافه شده است.

سپس افزود: اما باید توجه داشت که هرچه مشتری خارجی بیشـتر شده به همان نسـبت رقیب نیز زیاد شده است و در برخـی موارد با اعمال دامپینـگ حتی حاضر به فروش بدون سود نیز هستند.

او در پایان خاطرنشان کرد: ایران به لحاظ تولید محصولات بـا کیفیت فولاد و با تنوع بالا پتانسـیل بسـیار زیادی برای گرفتـن بازارهای مختلف در خاورمیانـه دارد. بنابراین دولت می‌تواند با اندک حمایتی از طریق تسـهیل مالیات و مشـوق صادراتی، این بازارها را در دست گیرد.

درجه

ضرورت خودداری دولت از دخالت در صنعت فولاد

عضـو هیات مدیـره انجمـن تولیدکنندگان فـولاد گفت: در حـال حاضـر صنعت فـولاد دقیقا همان جایی اسـت که صنعت برق ده سـال قبل بوده، به خصوص اینکه متاسـفانه بـا روش‌هایی که پیاده می‌شـود، بیم آن وجـود دارد که این صنعت هم به سرنوشـت کنونی صنعت برق دچار شود و اگر اجازه ندهند کـه این صنعت راه خود را برود، صنعت فولادی که تا به حال خوب رشـد کرده، در آینده با چالش‌های زیادی مواجه خواهد شد.

بهـادر احرامیان، عضو هیات مدیـره انجمن تولیدکنندگان فولاد در مورد چالش‌های فعالان صنعت فولاد در سال گذشته گفـت: یکی از چالش‌ها بحث زیرسـاخت‌ها بود که در سـال ۱۴۰۲ هم ادامه پیدا کرد،

هر چند اوضاع تامین برق به لطف مدیریت یک مقدار بهتر بود و در حوزه گاز هم شـاید به خاطر هوای گرمتر نسبت به سـال‌های قبل، کمی وضعیت بهتر بود؛ امـا کماکان صنعت فـولاد ایران به دلیل محدودیت‌های بـرق و گاز چند میلیارد دلار تولید از دست داد.

احرامیـان ادامه داد: با وجود اینکـه در صنعت فولاد مازاد تولیـد داریم، دولت دائم سـعی می‌کند به ایـن حوزه ورود و عرضه و تقاضا را مدیریت کند، این در حالی است که به نتیجه هم نمی‌رسد و به نظر می‌رسد این مهم‌ترین موردی است که باید در سال جدید برطرف شود.

روزگار معدن
چهار شنبه
۱۵ فروردین ۱۴۰۳ • ۲۳ رمضان ۱۴۴۵ • ۳ آوریل ۲۰۲۴
سال هفتم • شماره ۱۲۷۷

رشد ۲۵ درصدی نرخ آهن اسفنجی در ۱۲ ماه ۱۴۰۲

محصول آهن اسفنجی به عنوان یکی از اصلی‌ترین مواد اولیه برای تولید در بخش انتهایی زنجیره فولاد به پاشنه آشیل بازار این صنعت در سال‌های اخیر تبدیل شده است. محصول آهن اسفنجی به عنوان یکی از اصلی‌ترین مواد اولیه برای تولید در بخش انتهایی زنجیره فولاد به پاشنه آشیل بازار این صنعت در سال‌های اخیر تبدیل شده است.

در این میان چندسالی است که مسئله محدودیت انرژی خصوصا قطعی گاز در فصل زمستان موجبات کاهش عرضه و افزایش رقابت میان متقاضیان این کالا را فراهم آورده و افزایش قیمت شدید این محصول را در ماه‌های انتهایی سال باعث می‌شود. بررسی روند تغییرات قیمتی این محصول در سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد میانگین نرخ معامله شده این محصول در فروردین ۱۴۰۲ از قیمت ۱۰ هزار و ۹۱۰ تومان با جهش حدود ۲۵ درصدی (معادل ۲ هزار و ۷۰۰ تومان) به قیمت ۱۳ هزار و ۶۰۰ تومان در اسفند ماه رسیده است. هرچند در کنار عامل کمبود عرضه آهن اسفنجی، وجود مسائلی مانند انتظارات تورمی افزایشی، رشد مستمر بهای ارز و نبود چشم‌انداز مشخص از آینده نرخ ارز در بازار داخل باعث شده بود تا سایر رینگ‌های کالایی نیز ظرف نیمه‌دوم سال گذشته با رونق تورمی مواجه باشند و برتری تقاضا نسبت به عرضه زمینه رقابت میان متقاضیان و رشد نرخ فروش نسبت به نرخ پایه را آورد اما برتری تقاضا نسبت به عرضه در رینگ آهن‌اسفنجی به‌مراتب بیش از سایر بازارهای کالایی بود؛ چرا که مصرف‌کنندگان این محصول که اغلب واحدهای فولادی و در برخی موارد نوردکاران بودند، علاوه بر سیگنال مثبت تورمی با سیگنال کاهش تولید و کمبود مواد اولیه نسبت به میزان مصرف مواجه بودند. بررسی آمار عرضه آهن اسفنجی در سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد در مجموع در ۱۲ ماهه سال گذشته، ۷ میلیون و ۲۸۰ هزار و ۶۰۰ تن آهن اسفنجی در رینگ داخلی بورس کالای ایران عرضه شده است. از این میزان ۶ میلیون ۸۱۰ هزار و ۲۰۰ تن به مرحله معامله کامل رسیده است. هرچند با پایان‌یافتن فصل سرد در کشور و وصل گاز در واحدهای احیا ظرف هفته‌های پایانی سال ۱۴۰۲، انتظار می‌رفت که بر میزان تولید و در ادامه عرضه آهن‌اسفنجی در بازار داخل افزوده شده و به این ترتیب با فروکش‌کردن تب خرید در این بازار، نرخ آهن‌اسفنجی این محصول افت کند اما عرضه‌های هفته اول فروردین ماه ۱۴۰۳ نشان از ادامه رقابت متقاضیان برای این محصول داشت. طوری که در معاملات روز ۶ فرودین ۱۴۰۳ میانگین نرخ معامله شده در اثر رقابت به ۱۳ هزار و ۵۶۷ تومان و حدود ۷/۸ درصدبالاتر از نرخ پایه رسید.

«روزگارمعدن» تبعات قیمت‌گذاری دستوری در بخش معدن را بررسی کرد:

درآمد معدن؛ از این جیب به آن جیب

شهریار خادمی

قیمت‌گذاری دستوری همچنان یکی از موضوعات پرحاشیه بخش معدن و صنایع‌معدنی است. به‌تازگی فعالان صنعت مس در نشستی به بررسی آثار و تبعات این شیوه مداخله‌گری در زنجیره مس پرداختند.گفته می‌شود دولت در راستای سیاست تنظیم‌گری بازار، علاوه بر قیمت‌گذاری برخی از مواد اولیه، بر نرخ عرضه کالای معدنی در بورس هم اعمال‌نظر می‌کند که به‌طورکامل مغایر با قوانین بازار سرمایه کالا است.در شرح این سیاست گفته می‌شود که هرگاه میزان عرضه از میزان تقاضای کالایی کمتر باشد و نیاز جامعه به آن کالا به مقدار کافی تامین نشود، برخی پیشنهاد می‌کنند که نظام حاکم به‌صورت دستوری بر نرخ کالاها نظارت داشته باشد، اما مهم‌ترین شرط در قیمت‌گذاری دستوری، حتی از منظر افراطی‌ترین دیدگاه‌ها، کنترل کالاهای اساسی یا کالاهایی است که میزان عرضه آنها از تقاضا کمتر است. در حالی که برخی معتقدند مشکل عمده در بخش معدن و صنایع‌معدنی، اعمال‌نظر دولت بر نرخ تولیدات مازاد بر نیاز کشور است. در گزارش امروز ، نگاهی داریم به آثار و تبعات این سیستم مدیریت بازار مواد معدنی از منظر تقی نبئی و سالار باوند، ۲تن از کارشناسان و فعالان حوزه معدن.

مشکلات معدنکاری؛ از قیمت‌گذاری تا تامین ارز

تقی نبئی ـ کارشناس و فعال‌معدنی: بزرگ‌ترین چالش اقتصاد معدن، سیاست قیمت‌گذاری دستوری است که در بخش فرآورده‌های معدنی و صنایع پایین‌دستی تا متالورژی و تولید شمس، محصولات فلزی، سیمان و حتی تا صنعت کاشی و شیشه حاکم بوده است. این قیمت‌گذاری باعث می‌شود که انگیزه و مشوق‌های سرمایه‌گذاری در حوزه معدن کاسته شود که مانعی جدی بر سر شکوفایی اقتصاد معدن بوده است و متاسفانه همچنان شاهد آن هستیم که یا روی خود محصولات اعمال می‌شود یا صادرکننده باید ارز حاصل از صادرات محصولات معدنی را در سامانه نیما یا در سامانه توافقی عرضه کند، در حالی که باید هزینه‌های خود را با ارز آزاد بپردازد که ورود دولت به این بخش اقتصاد با این ارزش‌گذاری‌ها یکی از چالش‌های اساسی شکوفایی اقتصاد این حوزه است و می‌توان گفت قیمت‌گذاری دستوری یکی از بزرگ‌ترین آفات حوزه فعالیت‌های معدنی کشور است.

فرصتی که از دست می‌رود

خام‌فروشی پدیده‌ای است که موردتایید هیچ‌یک از بخش‌های درگیر حوزه معدن نیست و فعالان حوزه معدن هم علاقه و تمایلی به خام‌فروشی ندارند، اما وقتی زمینه‌ها برای مصرف داخلی نیست، بازار توسعه‌یافتگی کافی برای مصرف تولیدات معدنی را به‌دست نیاورده و واحدهای فرآوری به‌اندازه ظرفیت تولید معدنی وجود ندارد، بخشی از تولیدات معدنی کشور مازاد است و اگر خام‌فروشی نشود، این ظرفیت‌ها بلااستفاده می‌ماند و تولید متضرر خواهد شد.برای جلوگیری از این معضل، باید همزمان که برای جلوگیری از خام‌فروشی سیاست‌گذاری می‌شود، مشوق‌هایی به‌وجودآید تا واحدهای فرآوری مواد معدنی در داخل به‌اندازه کافی رشد کنند و در نهایت، زنجیره ارزش معدن در کشور به‌نحوی توسعه پیدا کند که دیگر هیچ انگیزه‌ای برای خام‌فروشی وجود نداشته باشد.تا وقتی که این بستر فراهم نیست، اگر جلوی صادرات موادخام گرفته شود، زمینه تعطیلی معادن به‌ویژه معادن کوچک‌مقیاس ایجاد خواهد شد.

به‌عنوان‌مثال، درباره سنگ‌های تزئینی باید گفت که کشور ما معادن بزرگ و ارزشمندی در اختیار دارد، اما بازار داخلی اشباع شده است و اگر جلوی صادرات بلوک سنگ گرفته شود یا مشوقی برای این کار در نظر نگیریم، در نهایت ممکن است در بازه ۱۰ سال آینده، سنگ‌های تزئینی به این شیوه‌ای که درحال‌حاضر بازار دارد، مشتری نداشته باشد و بخش معدن این فرصت اقتصادی را از دست خواهد داد.

در گیرودار بروکراسی

بخش معدن در مجموع از وضعیت جذاب سرمایه‌گذاری برخوردار است و بخش زیادی از سرمایه‌داران داخلی و حتی خارجی راغب هستند که در بخش معدن کشور سرمایه‌گذاری کنند و از این حیث، به‌نظر وضعیت جذاب و خوبی است و نشان می‌دهد که متقاضیان مطالعات و بررسی‌های خود را انجام داده، امنیت سرمایه‌گذاری را دیده و جذابیت‌های مالی را در بخش معدن رصد کرده‌اند و به هر حال، درخواست و تقاضا برای سرمایه‌گذاری در بخش معدن و صنایع‌معدنی کشور بالا است، اما نکته‌ای که بر توسعه سرمایه‌گذاری بخش معدن سایه افکنده، بلوکه بودن بخش‌های زیادی از نواحی کشور است که ظرفیت معدنی بالایی دارد.

از طرف دیگر، سازکار مزایده و بروکراسی مربوطه در محدوده‌های معدنی که در نوبت مزایده قرار گرفته‌اند، آنقدر ناکارامد و دست و پاگیر است که باعث وقفه‌هایی در روال کار می‌شود و به این ترتیب بخش زیادی از پهنه‌های معدنی که حتی مجوزهای معدنی دارند، در نوبت مزایده گیر کرده‌اند و معطلی ایجاد شده است.سازمان انرژی اتمی، نهادهای نظامی، سازمان محیط‌زیست، سازمان جنگل‌ها و... بخش‌های زیادی از مناطق امیدبخش معدنی را با دغدغه‌های زیست‌محیطی، مرتع‌داری، موضوعات مربوط به انرژی اتمی یا مسائل نظامی بلوکه کرده‌اند و با اینکه جذابیت سرمایه‌گذاری وجود دارد، متاسفانه این نهادها همکاری لازم را برای بخش معدن ندارند، اما شاید بتوان خیلی از آنها را با تعامل درست بین وزارت صمت و دستگاه‌های مربوطه حل کرد.درخواست ما این است که وزارت صمت ابتدا تمام محدوده‌هایی را که در اختیار خودش است، از طریق مزایده واگذار کند و آنهایی را که در مزایده متقاضی ندارند، آزادسازی کند، شاید بتوان برای مواد، ظرفیت‌ها و ذخایر معدنی دیگر مورداستفاده فعالان این حوزه قرار گیرد.در مرحله بعد باید با دستگاه‌های مربوطه تعاملات بیشتری داشته باشد، تا بتواند حداقل برای مواد معدنی با ارزش‌افزوده بالاتر فرصتی ایجاد کند که حتی در مناطق حفاظت‌شده محیط‌زیست، در نواحی نظامی با سطح حساسیت کمتر در مناطق جنگلی با طراحی معادن زیرزمینی و همین‌طور در بخش سازمان انرژی اتمی با ملاحظات مربوطه فرصت فعالیت‌های معدنی را در آن مناطق هم ایجاد کند.

مدیریت عرضه و تقاضا

سالار باوند ـ کارشناس و فعال معدنی: ما نباید مشکلات داخلی کشور را از راه بگیر و ببند حل کنیم و تا زمانی که امنیت و ثبات ارزی در داخل کشور ایجاد نشود، همیشه این مشکل را خواهیم داشت. برای مثال، زمانی که دلار ۴ هزار تومان بود، بنزین قاچاق می‌شد و امروز که دلار ۵۰ هزار تومان است، باز قاچاق می‌شود و اگر نرخ بنزین را به ۵۰ هزار تومان هم برسانیم، با افزایش نرخ دلار، باز زمینه قاچاق آن فراهم می‌شود.بنابراین تا زمانی که ثبات وجود ندارد، نمی‌توان از تولیدکنندگان توقع داشت که کالای خود را با سود معقولی عرضه کند و درحال‌حاضر که نرخ بعضی از کالاها در طول یک روز هم ثبات ندارد، روشن است که نمی‌توان نرخ کالاها را با دستور از بالا کنترل کرد. آیا می‌توان قیمت‌ها را دستوری کنترل کرد؟

مدیریت بازار با دست خالی

اگر قیمت‌گذاری دستوری نباشد، عرضه و تقاضا بازار را مدیریت می‌کند. به‌عبارت‌دیگر، زمانی که تولید کاهش پیدا می‌کند، طبیعی است که شرکت‌ها برای ادامه حیات خود قیمت‌ها را بالاتر می‌برند و زمانی که می‌توانند تولیدات خود را افزایش دهند و سهم بیشتری از بازار کسب کنند، قیمت‌ها را کاهش خواهند داد.

تا زمانی که تولیدکننده در زمستان مشکل تامین گاز و در تابستان محدودیت برق دارد و با ۳۰ درصد ظرفیت می‌تواند کار کند، دولت نمی‌تواند نرخ تولیدات آنها را به‌صورت دستوری کنترل کند. تولیدکننده در واقع باید ۳۰ یا ۴۰ درصدی را که به‌خاطر نبود زیرساخت‌ها از جیب پرداخت می‌کند، بر نرخ کالای تولیدشده اضافه کند.

محصول نهایی گران است

امروه فولادسازان تولیدات خود را با نرخ آزاد به تمام صنایع پایین‌دستی می‌فروشند. نرخ خودروسازان هم بیشتر از نرخ جهانی نباشد، کمتر هم نیست. وقتی موضوع نرخ خودروهای داخلی مطرح می‌شود، از گرانی نرخ دلار صحبت می‌شود، اما چرا تولیدات ابتدای زنجیره مشمول افزایش نرخ دلار نیست؟ از طرف دیگر، نکته جالب‌توجه اینجاست که اغلب معادن بزرگ دولتی هستند و معلوم نیست وقتی سنگ‌آهن دولتی به فولاد دولتی فروخته می‌شود، برای آنها چه فرقی می‌کند که بگویند سنگ‌آهن مرکزی هزار میلیارد تومان سود داشته یا ذوب‌آهن این مقدار سود کسب کرده است. دولت سوبسید پرداخت می‌کند و یکی از زیرمجموعه‌هایش متضرر می‌شود یا سود کمتری به‌دست می‌آورد، اما آن را در محاسبات یکی دیگر از زیرمجموعه‌هایش محاسبه می‌کند و همه این دادوستدها در یک سبد انجام می‌شود و فرقی نمی‌کند کدام یکی از زیرمجموعه‌ها سودآور باشد و به‌نوعی این جیب به آن جیب است.

معادله دوسر زیان

طبق ماده ۱۴ قانون معادن، دارنده پروانه بهره‌برداری معادن، باید درصدی از بهای ماده معدنی موضوع پروانه را به نرخ روز در سر معدن به‌صورت استخراج‌شده یا کانه‌آرایی و فرآوری‌شده در چارچوب بودجه مصوب با پیشنهاد وزارت صمت و تصویب شورای‌عالی معادن به‌عنوان حقوق دولتی به وزارت متبوع پرداخت کند. اگر مبنای محاسبه حقوق دولتی براساس استخراج سالانه معادن و طبق پروانه بهره‌برداری است، با این حساب به‌نظر می‌رسد که دولت با قیمت‌گذاری بر ابتدای زنجیره، حقوق دولتی را هم کمتر از نرخ واقعی محاسبه می‌کند.پس با این فرض، می‌توان گفت دولت از همه طرف متضرر می‌شود، پس باز به همان نقطه اول می‌رسیم که اگر دستوری می‌شد قیمت‌ها را کنترل کرد، چرا این سیاست تا امروز موفق نبوده است و نمونه روشن آن را می‌توان در افزایش جهشی نرخ دلار یا رشد چندین برابری نرخ خودرو دید.

مشکل کارشناسی‌نشده

امروزه مدیریت حوزه کسب‌وکار تخصصی ویژه نیاز دارد و قیمت‌گذاری یک کالا کارشناسی شود. امیدوارم این مشکل به‌صورت کارشناسی حل شود، زیرا باز تاکید می‌کنم که به‌صورت دستوری هیچ اتفاقی نمی‌افتد و بازار، مدرسه نیست که بتوان آن را تحت‌کنترل درآورد. اگر قرار است سهمی در بازار بین‌المللی داشته باشیم، باید قوانین به‌درستی تدوین شود و مسیریابی صحیح باشد و حمایت‌های ضروری صورت گیرد تا بتوان با طیب‌خاطر در رقابت جهانی حضور داشت. بنابراین، باید از افرادی که توانایی و تخصص لازم را در این زمینه دارند، استفاده و این مشکلات برطرف شود.

ساز کار دهه ۶۰

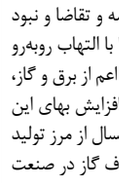
در دهه ۶۰ زیرساخت‌های معدنی کاملا مهیا بود و از این‌رو دخالت دولت در کنترل و مدیریت بازار تاحدودی قابل‌توجیه بود. وقتی تولیدکننده از برق، گاز و سوخت موردنیاز خود به‌اندازه کافی برخوردار و بازار رقابت هم عرصه سالم‌تری بود، دولت می‌توانست مقداری اعمال‌نظر هم کند.از سوی دیگر، به‌نظر می‌رسد اعمال‌نظرهایی هم که در آن دوره اتفاق می‌افتاد، کارشناسی‌تر از امروز بود، اما امروز وقتی دولت توان تامین سوخت موردنیاز تولیدکننده را ندارد، در فراهم کردن زیرساخت‌ها، مشکلات فراوانی دارد و کنترل بازار ارز را از دست داده است. اعمال‌نظری با این ابعاد و اندازه مشکل ایجاد می‌کند و سرمایه‌گذار متضرر می‌شود که در این صورت، ادامه حیات برایش امکان‌پذیر نیست و دود این وضعیت در نهایت به چشم مردم خواهد رفت.دولت باید زیرساخت‌ها را آماده کند، امکانات را در اختیار بخش تولید قرار دهد، ثبات و امنیت سرمایه‌گذاری ایجاد کند تا مشکلات این بخش مرتفع شود. مواد اولیه بسیاری از تولیدات کشورمان از تغییرات ارز بی‌تاثیر نیست، باید ثبات در بازار ایجاد کرد و به این ترتیب می‌توان مشکلات را راحت‌تر جمع کرد تا اینکه با دستور بخواهیم قیمت‌ها را کنترل کنیم.

کلام آخر

فعالان حوزه معدن می‌گویند که تنظیم‌گری این بازار بسیار خطرناک است، زیرا باعث می‌شود نرخ‌های دوگانه و سه‌گانه‌ای برای یک کالا به‌وجود بیاید. به‌محض اینکه کالایی چند نرخی شد، فساد هم به‌همراه خود می‌آورد و زمینه را برای فعالیت رانت‌خوارانی فراهم می‌کند که از دوگانه بودن نرخ و فسادی که در پشت آن نهفته است، ارتزاق می‌کنند و وضعیت مالی خود را بهبود می‌دهند، بنابراین امید است همان‌طور که وزیر جدید صمت پیش‌بینی کرده است «شرایط به‌سمتی پیش برود که قیمت‌گذاری دستوری نداشته باشیم.»

یادداشت

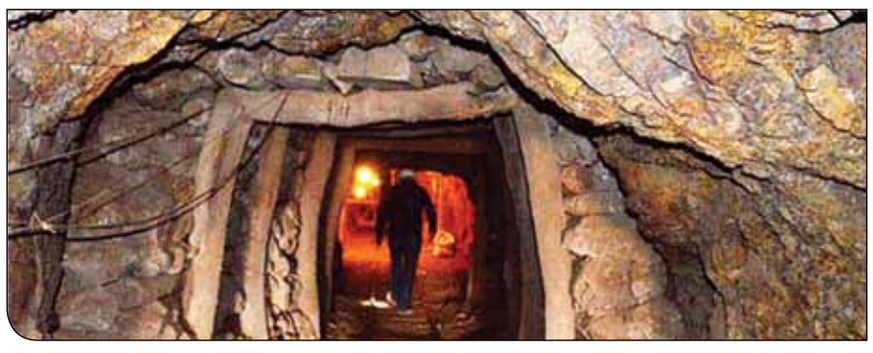
کمبودهای توسعه در زنجیره فولاد

رضا شهرستانی
فعال صنعت فولاد

-در طول دهه‌های گذشته، شاهد توسعه زنجیره فولاد کشور بوده‌ایم، هرچند در عمل توازن در فرآیند توسعه از میان رفته است. زنجیره فولاد از بخش معدن و اکتشاف و استخراج سنگ‌آهن، آغاز می‌شود. بهره‌برداری از ذخایر سنگ‌آهن کشور به‌دلیل کمبود سرمایه‌گذاری و بی‌توجهی به فعالیت‌های اکتشافی، مغفول مانده و باتوجه به توسعه ظرفیت‌های فولادسازی در کشور و جذب سرمایه قابل‌توجه به این زنجیره، در آینده نزدیک شاهد کمبود جدی سنگ‌آهن در کشور خواهیم بود.رفع این ناهمگونی نیازمند سرمایه‌گذاری حداکثری در حوزه اکتشاف و استخراج از ذخایر احتمالی سنگ‌آهن کشور است. علاوه بر این، می‌توان در تعامل با کشورهای همسایه، از ظرفیت‌های معدنی این کشورها نیز استفاده کرد. این ناهمگونی در سایر حلقه‌های زنجیره فولاد نیز به‌چشم می‌خورد. در حال حاضر ظرفیت تولید گندله‌سازی به‌مراتب بالاتر از نیاز کشور برآورد می‌شود و همزمان طرح‌های توسعه متعددی نیز در این بخش در دستور کار هستند. در عین حال سنگ‌آهن به‌میزان کافی برای تامین مواد اولیه واحدهای گندله‌سازی کشور وجود ندارد؛ در نتیجه بخشی از سرمایه‌گذاری‌های انجام‌گرفته در این بخش، در عمل بی‌فایده خواهد بود.هرازچندگاه شاهد بروز هیجان و التهاب در روند خریدوفروش محصولات عرضه‌شده در حلقه‌های مختلف زنجیره فولاد کشور بوده‌ایم. این التهاب از دلایل مختلفی نشأت می‌گیرد و برای محصولات مختلف، این زنجیره تفاوت دارد. محدودیت در تامین انرژی یکی از دلایل رشد نرخ است. در موارد دیگری بر هم خوردن تناسب میان عرضه و تقاضا و نبود مدیریت صحیح برای تنظیم شرایط، این بازار را با التهاب روبه‌رو می‌کند.با بروز محدودیت در تامین انرژی کشور اعم از برق و گاز، شاهد افت تقاضا و به‌دنبال آن، کاهش تولید و افزایش بهای این محصول هستیم. تولید آهن‌اسفنجی کشور، امسال از مرز تولید ۳ میلیون تن ماهانه فراتر رفته و میزان مصرف گاز در صنعت فولاد و به‌ویژه در واحدهای احیا قابل‌توجه است، برای تولید هر تن آهن‌اسفنجی حدود ۳۰۰ مترمکعب گاز مصرف می‌شود که قابل‌توجه است.خواص آهن‌اسفنجی و شرایط دشوار نگهداری از آن از دیگر دلایلی است که مدیریت بازار تولید و مصرف این محصول را دشوار می‌کند. آهن‌اسفنجی محصولی اشتعالزا است که نگهداری از آن برای مدت‌زمان طولانی به افت کیفیت آن منتهی می‌شود، بنابراین حتی امکان ذخیره‌سازی این محصول در ماه‌های گرم سال برای مصرف در هفته‌های سرد سال وجود ندارد.در گذشته و بنا به توافقی که میان فعالان زنجیره فولاد انجام شده بود، نرخ محصولاتی همچون سنگ‌آهن، کنسانتره، گندله و آهن‌اسفنجی براساس ضرایبی از شمش فولاد خوزستان و این فرمول براساس میزان سرمایه‌گذاری در هر حلقه از زنجیره تعیین شده بود و برای سال‌ها، نظم حاکم بر زنجیره فولاد کشور را تثبیت کرد.طبق فرمول موردبحث، نرخ سنگ‌آهن براساس ۷درصد، نرخ کنسانتره برابر ۱۶درصد، گندله برابر ۲۳.۵درصد و آهن‌اسفنجی ۵۰ درصد بهای شمش فولاد خوزستان تعیین شده بود. در دوره‌ای برخی تولیدکنندگان در حلقه‌های مختلف این زنجیره به این فرمول معترض شدند که وزارت صنعت، معدن و تجارت به‌جای تعدیل مناسب و دقیق این درصدها و براساس نظر تمامی فعالان زنجیره فولاد، اقدام به تغییر قابل‌توجه آن کرد. در هفته‌های گذشته و باتوجه به محدودیت در تامین گاز صنایع تولیدکننده آهن‌اسفنجی، نسبت بهای این محصول در قیاس با شمش فولاد به‌مراتب افزایش یافته است.در ادامه باید یادآوری کرد در دوره‌ای نرخ گندله فولاد به حدود ۳۰ درصد بهای شمش فولاد افزایش پیدا کرد؛ بنابراین میزان سودآوری در این حلقه از زنجیره به‌نسبت میزان سرمایه‌گذاری در آن به‌شدت افزونی یافت. بنابراین در حال حاضر این روند ظرفیت تولید گندله کشور به‌مراتب بالاتر از نیاز بازار داخلی برآورد می‌شود.در چنین شرایطی، تولیدکنندگان این محصول ناچار هستند تا گندله تولیدی خود را با بهای به‌مراتب پایینی به‌فروش برسانند؛ بنابراین می‌توان این‌طور جمع‌بندی کرد که دخالت‌های غیرکارشناسی سیاست‌گذاران به بروز این ناهمگونی و ضرر صنایع منتهی شده است.در ادامه باید خاطرنشان کرد که رشد نرخ مواد اولیه، هزینه تمام‌شده تولید را افزایش خواهد داد. بسته به این رشد باید اذعان کرد که برخی صنایع، توان ادامه فعالیت را در چنین شرایطی نخواهند داشت و از میزان تولید آنها کاسته خواهد شد؛ به‌این‌ترتیب از سودآوری تولید طی یک زنجیره کاسته خواهد شد.البته باید تاکید کرد که تامین نقدینگی یکی از پیش‌نیازهای تولید و ادامه فعالیت در صنایع است. بااین‌وجود، بسیاری از صنایع با کمبود نقدینگی برای خرید مواد اولیه روبه‌رو هستند. این کمبود در سال‌های اخیر نیز شدت گرفته است. بانک مرکزی نیز از اعطای تسهیلات بانکی یا فروش‌های اعتباری برای تامین مالی صنایع خودداری می‌کند، بنابراین از میزان تقاضا برای خرید مواد اولیه و تولید با حداکثر ظرفیت در صنایع کاسته شده است.

۱۴۰۳؛ تداوم سال بد بخش معدن

بهرام شکوری رئیس کمیسیون معدن و صنایع معدنی اتاق ایران معتقد است: بخش معدن یک سال پرتنش را پشت سر گذاشت و سال ۱۴۰۳ هم از آنجا که نشانه‌هایی از بهبود در این بخش دیده نمی‌شود، سال خوبی برای این بخش نخواهد بود.

سال ۱۴۰۲ سال رشد اقتصادی و مهار تورم نام‌گذاری شده بود و به همین دلیل امیدوار بودیم اتفاقات خوبی در اقتصاد رخ دهد و رشد اقتصادی در بخش معدن محقق شود. اما فعالان بخش معدن و صنایع معدنی سال پرتنشی را پشت سر گذاشتند. فعالان بخش معدن این سال را با مسائل و مشکلات مختلف از جمله افزایش حقوق دولتی، ممنوعیت و محدودیت ورود ماشین‌آلات معدنی، مالیات‌های سنگین و موانع مختلف در مسیر صادرات، آغاز کردند و در حالی که انتظار داشتیم در سال ۱۴۰۲ دست کم تسهیلگری در حوزه تولید و صادرات معدن و صنایع معدنی اتفاق بیفتد، شرایط بدتر هم شد.

با شروع سال ۱۴۰۲ تولید و صادرات مواد معدنی با جدیت و سرعت بیشتری رقم خورد و ما در تلاش برای برطرف کردن موانع گذشته بودیم. اما متأسفانه از تیرماه، چالش عوارض صادرات مواد خام و نیمه‌خام از سوی دولت مطرح شد. اگرچه مجلس این عوارض را در قانون بودجه با عنوان نیم درصد برای کمک به شرکت‌های دانش‌بنیان مطرح کرده بود، اما در نوشتار قانون نوعی ابهام وجود داشت و برداشت دولت این بود که علاوه بر اینکه می‌تواند میزان قطعی آن را تعیین کند می‌تواند این عوارض را افزایش هم بدهد. دولت بدون کارشناسی و با یک اقدام عجولانه لیست بالابلندی از مواد خام و نیمه‌خام را تهیه کرده و عوارض سنگین ۴۰ برابری و در برخی محصولات ۲۰ برابری را به این مواد تحمیل کرده و صادرات مواد و صنایع معدنی را با مشکل مواجه کرد.صادرکنندگان به جای اینکه بر تولید و صادرات تمرکز کنند به دنبال گرفتن حکم توقف این عملیات در دیوان عدالت رفتند و اگرچه موفق شدند اما در اخر سال این دیوان که حکم توقف را به لحاظ شکلی نپذیرفت و دوباره این عوارض وضع شد. در نتیجه آن بسیاری از کشتی‌ها هزینه بالای دموراژ پرداخت کردند و با مشکلات زیادی مواجه شدند. با تداوم پیگیری‌ها اگرچه وزیر اقتصاد ۱۷ قلم از ۲۳۸ قلم این فهرست را اصلاح کرد اما باز هم کافی نبود و این بار باز هم بر مبنای این اصلاح، عوارض صادراتی وضع شده و مقرر شد مالیات علی‌الحساب دو درصدی از صادرات مواد و محصولات معدنی دریافت شود. خوشبختانه آخر سال ۱۴۰۲ موضوع در شورای گفت‌وگو مطرح شده و این تصمیم لغو شد. با این حال در این فاصله بسیاری از صادرکنندگان متضرر شدند.

بر همین اساس در نامه‌ای از طرف رئیس اتاق، خواستار برگرداندن مبالغ پرداخت شده صادرکنندگان در این بخش شدیم.نتیجه همه این رویدادها یک چیز بیشتر نبود و آن اینکه در سال ۱۴۰۲ بخش معدن و صنایع معدنی سالی پرتنش را پشت سر گذاشت. در سالی که باید رشد اقتصادی محقق شده و بخش معدن ارزآوری خوبی برای کشور داشته باشد، این بخش در عمل زمین‌گیر شد. دولت با توجه به ناترازی بودجه و فشار به بانک مرکزی برای چاپ پول و دست بردن به جیب بانک‌ها، نقدینگی و تورم را افزایش داد. صادرکنندگان مجبور شدند ارز خود را با قیمت پایین‌تر از ارز صادراتی به دولت بفروشند و در تأمین ارز خود برای تهیه مواد اولیه و تجهیزات و ماشین‌آلات دچار مشکل شدند. در روزهای پایانی سال هم، بانک مرکزی در بخشنامه‌ای صادرکنندگان زنجیره فولاد را به عرضه ۱۰۰ درصدی ارزشان در سامانه نیما ملزم کرد که این تصمیم هم برای سال آینده تبعات منفی خواهد داشت.

با توجه به اهمیت این بخش و ارزآوری نزدیک به ۹ میلیارد دلاری آن برای کشور، کمیسیون معدن اتاق ایران در پیگیری‌های خود به دنبال جلب موافقت وزیر صمت برای تعویق دو ماهه بخشنامه مرکزی در این‌باره است که اگر موفق شویم شاید گشایشی در صادرات، تولید و اشتغال این بخش ایجاد شود.

اما با نشانه‌هایی که وجود دارد به نظر نمی‌رسد سال آینده هم سال خوبی برای بخش معدن و صنایع معدنی باشد.

افزایش هزینه‌های انرژی، فشار ناترازی برق و گاز، افزایش نرخ ارز و مشکلات تأمین ماشین‌آلات و مواد اولیه و قطعات برای این بخش، مشکلات رفع تعهد ارزی، افزایش حقوق دولتی و مالیات، همگی موجب شده‌اند تا سال ۱۴۰۳ را سال بقا نام‌گذاری کنیم؛ یعنی سالی که در آن بتوانیم فقط تولید و اشتغالمان را حفظ کرده و زیانی که وارد می‌شود را تحمل کنیم، بدون اینکه سودی در این کار داشته باشیم؛ به این امید که شاید در سال ۱۴۰۴ گشایشی در این بخش ایجاد شود.

موج معدن

رشد ۶۳.۲ درصدی تولید شمش داخلی در فولاد خراسان در سال ۱۴۰۲

بررسی آمارهای منتشره سامانه کدال حاکی از تولید ۴۳۱ هزار و ۵۹۷ تن شمش داخلی از سوی شرکت فولاد خراسان در ۱۲ ماهه سال ۱۴۰۲ است.

آماری که در قیاس با سال ۱۴۰۱ رشد ۶۳.۲ درصدی نشان می‌دهد.

در سالی که گذشت همچنین یک میلیون و ۷۲۷ هزار و ۱۲۳ تن گندله، یک میلیون و ۲۶۵ هزار و ۶۰۵ تن آهن اسفنجی و بریکت و ۶۱۰ هزار و ۵۳۰ تن محصولات ساختمانی سبک در فولاد خراسان تولید شد.

همچنین جمع فروش محصولات این شرکت در سال ۱۴۰۲ به ۲۱۶ هزار و ۱۴۸ میلیارد و ۴۰۵ میلیون ریال (۲۱.۶ همت) رسید که ۴۸ هزار و ۳۶۹ میلیارد و ۴۷۳ میلیون ریال آن مربوط به فروش صادراتی بوده است.

جمع فروش این شرکت در سالی که گذشت در مقایسه با سال ۱۴۰۲ رشد ۷۳.۹ درصدی داشته است.

روزگار معدن
چهار شنبه
۱۵ فروردین ۱۴۰۳ • ۲۳ رمضان ۱۴۴۵ • ۳ آوریل ۲۰۲۴
• سال هفتم • شماره ۱۲۷۷

یادداشت

بحران تورم و اقتصاد ناکارآمد

کامران وکیل
فعال بخش معدن

باتوجه به شــرایط توصیف‌شده یعنی شــدت گرفتن بیماری مزمــن تــورم در اقتصــاد مــا، دخالت دولــت در امــور تولید و سیاســت‌های ناکارآمد حاکم بر بخش معــدن و صنایع‌معدنی و تغییــر مداوم قوانین و مقررات، دورنمای تولید و هر کســب‌وکار اقتصادی روشن نیست. توجه به این نکته ضروری به‌نظر می‌رسد که فعالیت در بخش معدن و صنایع وابســته به آن زمانبر است. این دســت فعالیت‌ها با گــذر زمان نتیجه می‌دهنــد و نباید به ســوددهی آنها در مدت‌زمــان محدودی امید داشــت، بنابراین می‌تــوان این‌طور ادعا کــرد که فعالیت در بخــش معدن بیش از ســایر کســب‌وکارهای صنعتی از نبود دورنمای روشن آسیب می‌بینند. علاوه‌براین، شــاهد کاهش سرمایه‌گذاری در این حوزه خواهیم بود. این دســت مشــکلات در آینده به‌شــکل جدی‌تر نمایان می‌شــود و آسیب‌های ناشی از آن، کل اقتصاد ما را متاثر خواهد کرد.اســتانداردهای ثابتی بر روند ســاخت یک محصول در دنیــا حاکم اســت. همه فعالان صنعتی به‌دنبال آن هســتند تــا محصولی را با نرخ پایین‌تر و کیفیت مشــابه اســتانداردهای جهانی و حتی بالاتر، تولید کنند. چنین محصولی از امکان رقابت در بــازار جهانی برخــوردار خواهد بود. ســاخت یک محصول با ویژگی‌های یادشده در سطح جهانی با عنوان تولید یاد می‌شود، اما چنانچــه صنعتگری یک محصول را خــارج از این چارچوب بســازد، دیگر نمی‌توان نــام تولید را بر آن نهــاد. در واقع اتلاف منابع، درست‌ترین واژه برای اطلاق به روند ساخت یک محصول خارج از نرم و اســتانداردهای جهانی اســت. نتیجه اتلاف منابع در بلندمــدت در قالــب کاهش ارزش پول ملی، فقــر، افت رفاه اجتماعی، مهاجرت نیروی کار و متخصص نمایان می‌شــود و در نهایت، به فروپاشی اقتصادی منجر خواهد شد.متاسفانه در کشور ما در طول دهه‌های اخیر و تحت‌تاثیر سیاســت‌گذاری اشــتباه و نگاه غیرتوســعه‌ای به اقتصاد، برنامه‌هایی تحت‌عنوان حمایت از تولید تعریف شــده اســت. این برنامه‌ها نه‌تنهــا نتیجه‌بخش نبــوده و زمینه تقویت تولید را فراهــم نکرده‌اند، بلکه در نهایت به‌ضرر مصرف‌کننده منتهی شده‌اند. اثرات این حمایت ناکارآمد را در عملکــرد صنایع می‌توان رصد کرد. بســیاری از محصولات تولیدشــده در کشور، چنانچه از حمایت دولتی بهره‌مند نباشند، تــوان رقابت در بازار رقابــت بین‌المللی را از منظر کیفیت و نرخ تمام‌شده نخواهند داشت. علاوه‌براین، باید تاکید کرد که حمایت از تولیــد در قالــب اجحاف در حق مصرف‌کننــده و کاهش رفاه عمومی، فرار مغزها و... ظاهر می‌شود؛ سرانجام نیز شاهد کاهش مداوم ارزش پول ملی و فروپاشــی اقتصادی خواهیم بود. باتوجه به تورمی که در اقتصاد شــاهد آن هستیم، هرساله از ارزش پول ملی ما کاسته شده است. بدون تردید هیچ سرمایه‌گذار خارجــی حاضر به ســرمایه‌گذاری در چنین شرایطی نخواهد بود؛ چراکه در ایــن موقعیت در عمل امکانی برای برنامه‌ریزی وجود ندارد و دورنمای عملکرد صنایع و میزان ســودآوری آنها روشن و شفاف نیست، بنابراین نخســتین آفت این تورم افسارگسیخته، کاهش ورود ســرمایه‌های خارجی به ایران اســت. در ادامه مردم یا هر صاحب ســرمایه‌ای برای حفظ ارزش پول خود، ترجیح می‌دهد ســرمایه‌اش را به کالا بدل کند. کمااینکه در ســال‌های گذشته نیز، شاهد ورود جریان نقدینگی قابل‌توجه به بازارهای کالایی از جمله دلار، طلا، مســکن، خودرو و... بوده‌ایم. این چالش به‌شکل رشــد روزافزون بهای محصولات مختلف و کالاهای ســرمایه‌ای امــکان ظهور می‌یابد.تــورم بالذات و لزوما بدون فایده نیســت، ایــن شــاخصه در برخی از اقتصادهای دنیا حکم موتور رشــد را برعهده گرفته است. به‌عنوان‌مثال، کشور ترکیه تورم قابل‌توجهی را پشت‌ســر گذاشته، اما اقتصاد آن آســیب چندانی را متحمل نشــده اســت. در واقع کاهش ارزش پول ملــی ترکیه به جذب هرچه بیشــتر توریست به این کشــور منتهی شد. علاوه بر این، حجم صادرات این کشــور همپای صعود تــورم و کاهش ارزش پول ملی آن، افزایش یافت.کشور چین نیز در سالیان متمادی با کاهش خودخواسته ارزش پول ملی، میزان صادراتش را افزایش داده اســت. به‌بیان‌دیگر، این کشور از تورم به‌عنوان اهرمی برای فتح بازارهای جهانی بهره می‌گیرد. شرایط تولید در چین باتوجه به سیاســت‌های اقتصادی این کشــور به‌قدری جذاب است که حتی شــرکت‌های بزرگ امریکایی نیز واحدهای تولیدی خود را به این کشــور منتقل می‌کنند.از تورم می‌تــوان به‌عنوان ابزاری برای توســعه اقتصادی کشــورها بهره گرفت، اما از این اهرم در شــرایطی می‌توان بهره گرفت که امکان تولید کالایی کارآمد با نرخ مناســب و قابل‌رقابت در بازار جهانی، در یک کشــور وجود داشــته باشد، اما چنین شــرایطی در کشــور ما مهیا نیست. ما در عمل زیرســاخت تولید هیچ کالای رقابت‌پذیــری را نداریم. محصولات تولیدشــده در ایران از منظر کیفیت، نوآوری، هزینه تولیــد و... قابلیت رقابت در بــازار جهانی را ندارند، بنابراین تورم در قالب آفت اقتصادی در کشــور ما نمایان می‌شود.در واقع باید این‌طور ادعا کرد که تورم چین و ترکیه خودخواسته است که به جذب سرمایه در این کشورها منتهی می‌شود و افزایش صادرات را در این کشــورها رقم می‌زند، اما تورم ما ناخواســته اســت و از سیاســت‌های غلط اقتصادی در طول سال‌های گذشته نشأت می‌گیرد؛ در چنین شــرایطی، بیم ابرتورم و ونزوئلایی شدن در اقتصاد ایران وجود دارد.

منشاء از دست رفتن بازار صادراتی معدنی ها

رییس انجمن سنگ آهن ایران گفت: سیاستگذاری اشتباه در حوزه معدن سبب شــده تا بازارهای صادراتی این بخش تا حد زیادی از دست برود.

مهرداد اکبریان اظهار کرد: ســال ۱۴۰۲ با همه فراز و نشیب های آن به پایان رســید. سال راحتی برای معدنی ها و صنعتی ها نبود. در زنجیره فولاد روزهای آســانی نداشتیم. اوایل سال با بحث عوارض ســنگین صادراتی شروع شد که تولیدکنندگان و صادرکنندگان را درگیر خود کرد. به خاطر دارم که در اواســط ســال بسیاری از سرمایه گذاران دچار این ابهام شدند که آیا به کار خود ادامه بدهند یا کار را متوقف کنند.

او ادامه داد: این نوع سیاســتگذاری نمی تواند سیاستگذاری درستی باشد. این شکل برخورد با بخش تولید به هیچ عنوان با شــعارهای حمایت از تولید و رشد ۱۳ درصدی معدن هم راستا نیســت. انگار با زبان یک چیز می گوییــم ولی در عمل عکس آن را اجــرا می کنیم. بخش معدن به میزان زیادی می تواند به اقتصاد کشــور کمک کند. خیلی هــا امروز می گویند معدن به جای نفت. من نمی خواهم معدن را با نفت مقایسه کنم، چرا که معدن مشخصات، توانایی و مزیت های خودش را دارد.

اکبریان افزود: اما اســتفاده از ایــن مزیت های بالقوه نیازمند یکســری الزامات و نهاده ها است. یکســری مباحثی که از زیر ســاخت شروع می شــود تا موارد مصرفی و پولی ادامه پیدا می کنــد. ایــن امکانات برای بخــش معدن فراهم نشــد و یا اینکه یا حداقل به موقع مهیا نشــد. چرا باید مســائل اصلی کســب و کار معدن همیشــه مورد مناقشــه بین دولت، مجلس و بخش خصوصی باشد؟ چرا ما تا این میزان نسبت به صادرات مقاومت داریــم و بازارهای صادراتــی را روز به روز کوچک تر می کنیم؟ مگر قرار نیســت که تامین ارز را بــرای نیازهای مردم و بخش صنعــت و معــدن انجــام دهیم؟ تــراز تجاری کشــور تا منفی ۱۵ میلیارد دلار رســیده اســت، این اتفاق نشــان می دهد که سیاستگذاری درستی نداشته ایم.

دو مانع توسعه معدن کاری سبز

گروه معدن

بهره‌بــرداری از معــادن بــدون درنظرگرفتــن ابعاد مختلــف آن، می‌تواند پیامدهای ناخواســته فراوانی را به‌دنبــال داشته‌باشــد. بخش معــدن و صنایع معدنی در بسیاری از کشــورها از جمله مهم‌ترین مسیرها در رسیدن به توســعه‌پایدار بوده‌است. این مهم در برخی از کشــورهای دارای معدنی نیز علاوه‌بر اینکه منجر به توسعه‌پایدار نشده، بلکه به‌عنوان منبع اصلی درآمدی دولــت، یــک نظام ناکارآمــد را به‌وجود آورده اســت. وجود معادن و کانســنگ‌های معدنــی در هر نقطه‌ای از دنیا که باشــد برای آن منطقه یک امتیاز و غنیمت به‌شــمار می‌آید که با یک مدیریت صحیح و کارآمد و برنامه‌ریزی دقیق می‌تواند به ســکوی پرتابی برای آن منطقه بدل گشته و شکوفایی و پیشرفت را به ارمغان آورد. برای عبور از این بحران مدیریت مســائل معدن خصوصا بسط معادن سبز را می‌توان پیشنهاد کرد.

معدن‌کاری ســبز که از سال ۲۰۰۲ در چین مطرح شــد؛ به‌ســرعت در کشــورهای مختلف جهان مورد پذیــرش قرارگرفــت. در بین مناطــق مختلف جهان، کشــورهای اروپایی با داشتن سهم ۴۵درصدی از بازار جهانی معدن‌کاری ســبز در سال ۲۰۲۰، در این زمینه پیشرو هســتند. علت آن‌هم عواملی مانند تمرکز این کشــورها بر پذیرش فناوری‌های معدن‌کاری ســبز و حمایت‌های همه‌جانبه دولت از این فعالیت‌ها اســت. معدن‌کاری ســبز نــوع مدرنی از الگــوی معدن‌کاری است که به‌طور فراگیر کارآیی استخراج منابع و اثرات زیســت‌محیطی را مدنظر قــرارداده و بیشــینه‌کردن کارآیی معــدن‌کاری (بازیابی منابع)، کمینه‌کردن آثار زیســت‌محیطی و ایجــاد توازن و بهینه‌ســازی منافع ســرمایه‌گذاری و جامعه را دنبال می‌کند. معدن‌کاری ســبز میزان تقاضاهای موجود برای منابع که ناشی از توسعه اقتصادی است را تعدیل می‌کند.

در جهــت دســت‌یافتن بــه زمینــه‌ای مناســب از توسعه به‌خصوص توســعه‌پایدار منطقه‌ای، بهره‌گیری از امکانــات و قابلیت‌های هر بخــش از منطقه نیاز به برنامه‌ریــزی دارد، بنابرایــن با برنامه‌ریزی درســت و منطقی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی معــدن‌کاری، اعمــال نظارت هماهنگ بــه جنبه‌های مختلــف و اتخــاذ قوانیــن محکــم می‌تــوان علاوه‌بر توســعه اقتصادی، جنبه‌های زیست‌محیطی و کالبدی را نیــز تقویت کرد و این امر محقق نمی‌شــود مگر با به‌کارگیری توســعه‌پایدار و معدن‌کاری سبز به‌عنوان پارادایم غالب در اقدامات، سیاستگذاری‌ها و طرح‌های توســعه معدنــی. بنابراین به‌کارگیــری ابعاد، اصول و اهداف معدن‌کاری سبز، راهبردی برای مدیریت بهینه هر پروژه معدنی اســت که منجر به شکل‌گیری وجهه مثبت عمومــی فعالیت‌های معدنی، افزایش بهره‌وری، توســعه اقتصاد سبز، توســعه اجتماعی پایدار، تساوی حقوق اجتماعی، مدیریت زیست‌محیطی و اکولوژیکی می‌شود. مبحث معدن‌کاری سبز در ایران با دو چالش اساســی روبه‌رو اســت.در وهله نخســت، نبود قوانین منسجم و سیاســت بلندمدت در این زمینه است، لذا لازم اســت ابتدا موارد قطعــی و احتمالی مواجهه دو بخش معدن و محیط‌زیست بررسی شود، سپس ضوابط و قوانینی تدوین شود که در آینده هم محیط‌زیست و هم فعالان بخش معدن با مشکل جدی روبه‌رو نشوند. بــرای اعمال نظــر در این زمینه، بایــد به ویژگی‌های معدن و مواد معدنــی از جمله نوع ماده‌معدنی، میزان ذخیره، نحوه برداشــت، نحوه فــرآوری و فاصله معدن از صنایع مربوطه توجه داشــت. همچنین لازم اســت براساس شــرایط هر معدن، برنامه روشنی برای نحوه اکتشــاف، برداشــت، حمل و بازگردانی معدن پس از پایان اســتخراج تدوین‌شــود.در وهله دوم، مشکلات اقتصــادی اســت. در شــرایط فعلی کشــور، مســائل زیست‌محیطی از جمله ابرچالش‌های اقتصاد ایران در همه بخش‌های تولیدی محسوب می‌شود، زیرا پذیرش شرایط فعالیت همزمان با توجه به محیط‌زیست سبب افزایش هزینه‌های تولید می‌شود، از این‌رو بسیاری از فعالان تولید تمایلی به اجرای مســائل محیط‌زیســت ندارنــد و تدوین و اجرای قوانین مرتبط با معدن‌کاری ســبز پذیرش قوانین محیط‌زیســتی را بــرای بخش معــدن ســختگیرانه‌تر می‌کنــد، بنابرایــن می‌توان با ارائه تســهیلات و یارانه به واحدهای تولیدی، علاوه‌بر فعالیت‌های معدنی آنها را نسبت به انجام فعالیت‌های زیست‌محیطی ترغیب کرد. همچنین تسهیل شرایط برای اجرای گردشگری معدن و تبدیل معادن متروکه به مناطق پذیرای گردشــگر، انگیزه اقتصادی بیشتری برای فعالان این حوزه ایجاد کرد.

در ایــران برخی از شــرکت‌های معدنــی به‌صورت خودجوش و بدون اعمال فشــار از طرف دستگاه‌های بالاســری فعالیت‌هایی در راســتای معدن‌کاری سبز داشــته‌اند، از ایــن‌رو نباید از نظر سیاســتگذاران دور بمانند و لازم است سیاست‌های تشویقی برای فعالان در این حوزه درنظر گرفته شــود. در سال ۲۰۰۳ برای اولین‌بــار واژه معــدن‌کاری ســبز در شــماره ۴ مجله علــم و تکنولوژی زغال‌ســنگ کشــور چین، توســط کیان‌مینگ گائو به‌کار رفت و دیدگاهی نوین در عرصه معدن‌کاری پایدار پیش‌روی صنعت معدن قرارگرفت. در سال ۲۰۰۷ میلادی طرحی با موضوع «راهکارهای معــدن ســبز» توســط شــرکت EXTRACOR با مشــارکت دولت کشور کلمبیا در این کشور با رویکرد اســتفاده از ســوخت بیودیزلــی آغاز شــد. این طرح به‌منظــور کاهش اثــرات، حجم و هزینه‌هــای بالای سوخت دیزلی، حداکثر اشتغال‌زایی بومی، شکل‌گیری وجهه مثبت عمومی نســبت بــه فعالیت‌های معدنی و درآمدزایی بیشــتر برای شــرکت نامبرده انجام‌شد. معدن‌کاری ســبز عملکردی کارآمد برای صرفه‌جویی در بهره‌برداری از منابع، با درنظر گرفتن چشم‌اندازهای اکولوژیکی، اجتماعی و اقتصادی اســت. صنعت معدن نیازمنــد نظرهــای تخصصــی در ایجــاد اطمینان از عدم‌مواجهه نســل‌های آینــده در بهره‌مندی از منابع مذکور اســت. هدف معدن‌کاری سبز بهبود بهره‌وری انرژی و مواد خــام در کل زنجیره تولید و به‌کارگیری محصولات فرعی در مسیری کارآمد است که از لحاظ مصــرف انرژی و تولید ضایعات و باطله، بهینه باشــد. جنبه کلیدی معدن‌کاری سبز، پی‌جویی بهینه ذخایر معدنــی و توســعه روش‌های نوین بهره‌گیــری از آنها است، روش‌هایی که کمینه‌کردن اثرات زیست‌محیطی به‌بار آمده برای جوامع را دنبال کنند. معدن‌کاری سبز شــامل طرح عملیاتی برای زمانی‌کــه ذخیره معدنی تحلیل رفته و معدن‌کاری به پایان می‌رسد نیز هست.

■ موانع توسعه رویکرد معدن‌کاری سبز

تحقق هر ابتکار در ابتدای راه، دور از انتظار اســت و رویکرد معدن‌کاری ســبز نیز همانند هر صنعت نوپای دیگر موانع خاص خــود را دارد که بدون مرتفع‌کردن این موانع تحقق این رویکرد را غیرممکن می‌کند. این موانع شامل این موارد هستند:

مقاومــت در مقابل تغییر: مخالفت مــردم بومی به دلیــل تصور آنها بر کاهش فرصت‌های شــغلی در اثر توسعه طرح‌های نوین پیشــنهادی مانند معدن‌کاری سبز اســت. در بین کارکنان نوعی ترس از بیکاری در قبال تغییرات وجود دارد که عامل مقاومت آنها است.

فشار و پیگیری ناکافی از سوی جوامع: سازمان‌های غیردولتی و گروه‌های مدافع محیط‌زیســت، شرکت‌ها را به بررسی جدی برنامه مدیریت زیست‌محیطی‌شان وا می‌دارند. بدون وجود اجبار و فشار مستقیم از سوی ســازمان‌ها و گروه‌های ذی‌ربط بر روی شرکت‌ها، تنها منافع کوتاه‌مدت دنبال خواهد شــد.ضعف قانون: جو حاصــل از تغییر مداوم قوانین، مانع اجرای برنامه‌های بلندمدت زیســت‌محیطی شده و روند اجرای مدیریت سبز معادن را با مشکل مواجه می‌کند. رشوه‌خواری و نبود قوانین بازدارنده تاثیر خود را به‌صورت عدم‌اجرای مدیریــت زیســت‌محیطی و اقدامات کنتــرل آلودگی نشــان خواهد داد. در این زمینه، اجبار و وضع قوانین، موانع کلیدی خواهند بود.نبود محرک‌های مســتقیم: در صنعــت معــدن‌کاری، هزینه‌های ناشــی از فرآیند تطبیق با شــرایط و تکنولوژی جدیــد را نمی‌توان به مشــتریان تحمیل کرد، زیرا قیمت محصولات معدنی در بــازار نهایی فروش تعیین‌شــده و تولیدکننده قادر به کنترل قیمت نیست.شــرکت‌ها صرف این هزینه‌ها را اغلب غیرضروری می‌دانند. سوددهی بیشتر شرکت مهم‌ترین هدف فعالیت آنها است و صرف این هزینه‌ها را مغایر با ســود بیشتر می‌دانند، زیرا شرکت‌ها عمدتا در پــی منافــع کوتاه‌مــدت هســتند.محدودیت‌های مالــی: مطالعــات نشــان می‌دهــد کــه مدیریت‌های زیســت‌محیطی نیازمند سرمایه‌گذاری بالایی هستند، به‌ویژه برخی از شــرکت‌ها ۲۰درصد از درآمد خود را بــرای اتخاذ کنترل‌های زیســت‌محیطی، آموزش‌های زیســت‌محیطی کارکنان و تجهیزات مناســب صرف می‌کنند. تغییر در تکنولوژی‌های مرسوم، شرکت‌های بــا منابع مالی محدود را با مشــکلات اساســی مواجه خواهد کرد.محدودیت‌های فنی: معادن کوچک‌مقیاس کشورهای درحال‌توســعه، با نبود قابلیت فنی و مالی برای بهره‌گیری از روش‌های استخراج مناسب، توسعه معدن‌کاری و فرآوری و مشکل نبود تجهیزات مکانیکی کافــی و امکانات تعمیر و نگهــداری که خروجی را به ازای هــر واحد ورودی کاهش می‌دهد و افزایش تولید باطله را به‌همراه دارد، مواجهند.

نبود تعهد مدیریتی: میزان مدیریت و سرمایه‌گذاری زیســت‌محیطی به گرایش مدیران نســبت به مسائل زیست‌محیطی بستگی دارد. مدیران اغلب شرکت‌های معدنی نگرانی چندانی نسبت به مسائل زیست‌محیطی نداشــته و تمایلی بــه اختصاص منابع فنــی، مالی و نیروی انسانی به اجرای رویکرد مدیریت سبز ندارند.

نبــود تعهد کاری پرســنل: تعهد پرســنل به تغییر رونــد کار به رویکردهــای نوین و انجــام فعالیت‌های پیاده‌ســازی، تعیین‌کننده اســت. البته شــرکت‌های معدنــی سیســتم ارزیابی عملکرد مناســب و رویه‌ای برای تشــویق پرســنل به‌منظــور تعهد بــه حفاظت زیست‌محیطی ندارند.ناآگاهی: ضعف آگاهی از مسائل زیســت‌محیطی در بین سیاســت‌مداران، شهروندان و سازمان‌ها از پایین‌بودن سطح سواد و عملکرد نامناسب رسانه‌های ارتباط جمعی نشأت می‌گیرد. قانون‌گذاران و بازرسان در تمامی سطوح به دلیل نداشتن اطلاعات کافی، به‌صــورت واضح، در مــورد جنبه‌های مختلف عملیــات معــدن‌کاری دچار محدودیت هســتند. این ناآگاهی شکاف موردنیاز عملیات غیرقانونی برای اجرا و توســعه را تامین می‌کند. مدیران نیز از فرصت‌های حفظ ســرمایه با کاهــش تولید باطله، رفــع آلودگی، بهــره‌وری انرژی و جلوگیری از حوادث ناآگاهند.روش نامناســب پیاده‌سازی: بســیاری از سرمایه‌گذاری‌های صنعتــی بلافاصله و بدون مرور اهداف و سیاســت‌ها، اقدام به پیاده‌ســازی رویکرد جدید می‌کنند. مدیران نیز اغلب این اهداف و سیاست را نادیده می‌گیرند.

■ روش‌های اجرای معدن‌کاری سبز

معــدن‌کاری ســبز فنــاوری جدیــدی اســت کــه شــرکت‌های معدنی زیــادی در جهان تلاش می‌کنند با استفاده از آن آسیب‌های زیست‌محیطی معدن‌کاری را به حداقل برسانند. ایران جزو کشورهای با پتانسیل خوب معدنی است.اکتشــاف بهینه، مهم‌ترین موضوع معدن‌کاری ســبز اســت. اکتشــاف خوب، تخریب در ســطح زمین را بســیار کاهش می‌دهد. اگر ما شکل و شــمایل ماده‌معدنی را در زیر زمین ندانیم، نمی‌توانیم اســتخراج خوبی انجام دهیــم. بهره‌بــرداران معادن، بزرگ‌ترین ســرمایه‌گذاری را باید در زمان اکتشــاف انجــام دهند. وقتی شــکل ماده‌معدنــی در زیر زمین مشــخص شد، می‌توانیم برنامه‌ریزی خوبی را در زمان استخراج داشته باشیم. این کار به محیط‌زیست کمک شــایانی می‌کند.درحال‌حاضر فعالیت‌های معدن‌کاری در ایران به‌گونه‌ای است که محدوده بزرگی را به شکل آزمون و خطا مورد بررســی قــرارداده و با حفاری‌های بســیار، در آخــر رگه موردنظر را که بــرای آنها ارزش اقتصادی دارد پیدا کرده و نســبت به برداشــت از آن اقدام می‌کنند؛ این در حالی اســت که با اســتفاده از فناوری‌های نوین می‌توان در مرحله نخست به نقاطی که برداشــت از آن ارزش اقتصادی دارد، دســت‌یافت و دیگر به ســاخت جاده‌های مختلف تخریب پوشــش گیاهــی و مانند آنکــه موجب تخریب محیط‌زیســت می‌شــود، نیــاز نخواهد بــود. محیط‌زیســت از ارکان توســعه‌پایدار در هر کشوری اســت. امروزه با توجه به رویکرد جهانی به حفاظت از محیط‌زیست، تلاش‌های بســیاری در زمینه شناسایی، ارزیابی و مدیریت اثرات مخرب بر محیط‌زیســت در سطح جهان صورت‌گرفته که صنایع معدنی از پیشــگامان این‌گونه فعالیت‌های تحقیقاتی بوده‌اســت. آموزش محیط‌زیســت می‌تواند در ســطوح مختلف جامعه و در کلیه ســطوح مدیران و تصمیم‌گیران اثربخش باشد. نشست، تخریب زمین، فرسایش، رسوب‌گذاری، کمیت و کیفیت آب، آلودگی خاک، آلودگــی هوا و آلودگی صوتــی از جمله اثرات نامطلوب فعالیت معدن‌کاری هســتند. در سراسر دنیا، بزرگ‌ترین معادن در بخش‌های جنگلی و زیســتگاه‌ها و ذخیره‌گاه‌های مهم مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند. معدن‌کاری ســبز ســعی در به حداقل رساندن اثرات نامطلوب معدن‌کاری دارد.عمر ماشــین‌آلات در کشور بیش از ۵۰ تا ۱۰۰هزار ساعت است و این از استاندارد جهانی بســیار بالاتر محسوب می‌شــود. توسعه بخش معــدن و بالابردن بهــره‌وری در این بخــش نیازمند نوسازی ماشــین‌آلات است. اســتفاده از ماشین‌آلات به‌روز در حوزه معدن‌کاری سبز کمک شایانی می‌کند. حــال اگر امکان اســتفاده از فناوری‌هــای نوین برای معــدن‌کاران فراهم شــود و آنها نیز بخشــی از درآمد خود را به فعالیت‌های زیست‌محیطی اختصاص دهند، شــاهد تحــول بزرگی در بخش معــدن و معدن‌کاری خواهیم بــود. وزارت صنعت، معدن هم برنامه واردات ماشــین‌آلات برای معدن‌کاران را با تعرفه صفر درنظر گرفته‌اســت. حال اگــر تصمیم گرفته شــود تا روش معدن‌کاری را از ســنتی به سیســتماتیک ارتقا دهند، در وهله نخست علاوه‌بر تامین تجهیزات و فناوری‌های موردنیاز برای آن، لازم اســت تا زیرساخت‌ها و قوانین جدیــد را ماننــد دیگر کشــورهای معدنی پیشــرفته برای معــدن‌کاران تعریف کرده و بعد از آن ســازمان محیط‌زیســت کــه به‌عنــوان اصلی‌تریــن بانی طرح نگهداری از منابع طبیعی شناخته شده، به شکل کامل بر فعالیت‌های معدنی در جنگل‌ها نظارت داشته‌باشد. امــروزه با پیشــرفت علم معــدن‌کاری طراحی معدن مهم‌ترین مرحله معدن‌کاری است. کشور ایران یکی از غنی‌ترین منابع معدنی دنیا را دارد و برای بهینه‌سازی اســتفاده از ذخایر معدنــی، احتیاج بــه نرم‌افزارهای تخصصــی در این زمینه اســت. اســتفاده از نرم‌افزار راه دیگری در حوزه معدن‌کاری ســبز کشــور اســت. ۲۰درصد از منابع حقوق دولتی به‌کارهای پژوهشــی و بحث‌های زیســت‌محیطی منابــع طبیعی اختصاص یافته‌است. تاثیرپذیری معدن از تحریم‌های اعمال‌شده بسیار کم بوده، لذا شــاهد توسعه فعالیت‌های معدنی در کشور هستیم. مدیریت زیست‌محیطی بخش معدن باید جزئی از نظام مدیریت وسیع‌تر زیست‌محیطی در ســطح ملی باشد که در آن سیاست‌های تثبیت شده، قوانیــن مــدرن و روش‌هــای اعمال مقــررات، حاکم اســت. با تقویت نظارت بر عملکردها، مشــکلات بین معدن‌کاری و محیط‌زیســت حل می‌شــود. با توجه به همکاری ایمیدرو و ســازمان حفاظت محیط‌زیســت در راســتای حفظ محیط‌زیســت، معدن‌کاری سبز و توســعه‌پایدار معادن اقدامات مثبتی انجام شده‌است. ایجاد هماهنگی میــان واحدهای متعدد فعال در امور زیست‌محیطی در وزارتخانه‌هایی همچون صمت است که می‌تواند با تشــکیل کارگروه مرکزی در ســطح وزارتخانه مرتفع شود.

روی موج خبر

اعراب، لیتیوم موجود در میادین مشترک نفتی را استخراج می‌کنند

آرامکــو عربســتان و ادنوک امارات با هدف تنوع بخشــیدن به ســبد محصولات تولیــدی و خودکفایی در ســوخت خودروهای برقــی قصد دارنــد تا لیتیوم را از آب‌شــور میدان‌های نفتی خود اســتخراج کنند.دو شرکت آرامکو عربستان و ادنوک امارات قصد دارند لیتیوم را از آب‌شــور میدان‌های نفتی خود استخراج کنند تا درکنار تنوع بخشــیدن به ســبد محصولات تولیدی، در تامین سوخت خودروهای برقی نیز به خودکفایی برسند.

شــرکت‌های نفت دیگر، از جمله اکســون موبیل و اکسیدانتال پترولیــم، قصد دارنــد از فناوری‌های نوظهور بــرای فیلتر کردن لیتیوم از آب‌شــور بهره ببرند. عربستان ســعودی، که اقتصادش برای دهه‌ها به نفت وابسته بوده است، میلیاردها دلار برای تبدیل خود به قطب تولید خودروهای برقی صرف کرده است و این تنها بخشی از تلاش‌های محمد بن سلمان، ولیعهد عربستان سعودی، بــرای پیدا کردن منابــع ثروت جایگزین تا به امروز بوده اســت. شرکت عربســتانی آرامکو و شــرکت ملی نفت ابوظبی (ادنوک) در مراحل ابتدایی اســتخراج لیتیوم قرار دارند که به علت کاربرد آن در تولید باتری یک ماده معدنی بسیار مهم به شمار می‌آید.

تصویر تجارت معدن در ۱۴۰۲

تراز تجــاری بخش معــدن در ۱۱ماهه ۱۴۰۲ به‌میــزان ۶میلیارد و ۱۷۷میلیون دلار مثبت اســت. بررســی آمار صادرات و واردات معدنی در ۱۱ماهه ۱۴۰۲ حاکی از آن اســت که در ایــن مدت صادرات معدن و صنایــع معدنی به میــزان ۱۲میلیــارد و ۲۸۹میلیــون دلار به وزن ۵۷.۹۷۹هــزار تن بوده‌اســت. در این مــدت واردات معدنــی به میزان ۶میلیارد و ۱۱۳میلیون دلار و به وزن ۴.۴۳۵هزار تن بوده‌اســت. براین اســاس تراز تجاری در این بخش ۶میلیارد و ۱۷۷میلیون دلار از لحاظ ارزشــی و ۵۳.۵۴۴هزار تن بــه لحاظ وزنی مثبت بوده‌اســت. معدن و صنایع معدنی ۲۸درصــد ارزش صادرات در ۱۱ماهه ۱۴۰۲ را شــامل شده‌اســت. صادرات معدنــی در این مدت ۱۲میلیــارد و ۲۸۹میلیون دلار بوده که نســبت به ۱۰میلیــارد و ۹۲۹میلیون دلار مدت مشــابه سال گذشته، به لحاظ ارزشی ۱۲درصد و به لحاظ وزنی ۳۴درصد رشد داشته‌است.

■ صادرات معدنی به تفکیک بخش‌های عمده و گروه‌های کالایی

بررســی صادرات معدنی بــه تفکیک بخش‌های عمــده و گروه‌های کالایی طــی یازده‌ماهه ۱۴۰۲حاکی از آن اســت کــه صنایع معدنی فلزی ســهم ارزشــی ۲۰درصــدی، صنایــع معدنی غیرفلزی ســهم ۲،۶درصدی و بخش معدن ســهم ۴،۸درصدی از صادرات کل کشــور در این مدت داشته‌اســت که در مجموع ســهم بخش معدن از صادرات بــه ۲۷،۴درصد رسیده‌اســت. در بخش صنایع معدنی فلزی، شــمش فولاد سهم ۷،۶درصدی، سایر صنایع معدنی فلزی سهم ۳،۳درصدی، محصــولات طویل فولادی ســهم ۳،۲درصــدی، شــمش آلومینیوم ســهم ۱،۵درصدی، کاتد مس ســهم ۱،۴درصدی، شمش روی سهم ۰،۸درصدی، آهن‌اســفنجی ســهم ۰،۸درصدی، محصــولات تخت فولادی سهم ۰،۶درصدی، فروآلیاژها سهم ۰،۳درصدی، فولادی لوله و پروفیل سهم ۰،۳درصدی، شمش سرب سهم ۰،۱درصدی از صادرات کل داشــته‌اند. در بخش صنایع معدنی غیرفلزی نیز کاشی و سرامیک ســهم ۰،۷درصدی، کلینکر ســهم ۰،۴درصدی، ســنگ ساختمانی سهم ۰،۴درصدی، ســایر صنایع معدنی غیرفلزی سهم ۰،۴درصدی، سیمان ســهم ۰،۴درصدی، شیشه ســاختمانی ســهم ۰،۲درصدی، چینی بهداشتی ســهم ۰،۱درصدی از صادرات داشته‌است. همچنین در بخش معدن، ســنگ و کنســانتره آهن ســهم ۳،۸درصدی، ســایر معدن سهم ۰،۸درصدی و سنگ و کنســانتره مس سهم ۰،۲درصدی از صادرات ۱۱ماهه داشته‌اند.

■ مقاصد صادراتی بخش معدن

بررســی مقاصد صادراتی بخش معدن حاکی از آن اســت که چین با ســهم ۳۰درصدی همچنان شریک اول تجاری کشور است. بعد از چین عراق با سهم ۱۹درصدی، ترکیه با سهم ۱۰درصدی، امارات‌متحده‌عربی با ســهم ۹درصدی، عمان با سهم ۶درصدی، اندونزی با سهم ۵درصدی و سایر کشورها با سهم ۲۱درصدی در جایگاه‌های بعدی قرار داشته‌اند. بررســی صادرات به چین حاکی از آن اســت که صادرات معدنی به این کشور شــامل شمش فولاد با سهم ۸درصدی و ســنگ و کنسانتره آهن با ســهم ۱۲درصدی اســت. همچنین صادرات معدنی به عراق شــامل صنایع معدنی فلزی با ســهم ۲۰درصدی و صنایع معدنی فلزی با سهم ۷درصدی اســت. صادرات به امارات نیز شــامل صنایع معدنی فلزی با سهم ۱۷درصدی است. صادرات به ترکیه نیز شامل شمش آلومینیوم با سهم ۱۰درصدی، ســایر صنایع معدنی فلزی با سهم ۸درصدی، شمش روی با سهم ۶درصدی، شــمش فولاد با سهم ۳درصدی است. صادرات به هند نیز شامل صنایع معدنی فلزی با سهم ۱۱درصدی است. صادرات به پاکســتان نیز شامل صنایع معدنی فلزی با ســهم ۱۲درصدی است. صادرات معدنی به افغانســتان نیز شــامل صنایع معدنی فلزی با ســهم ۱۱درصدی و صنایع معدنی غیرفلزی با ســهم ۴درصدی است.بررسی آمار واردات در یازده ماه ســالی که گذشــت حاکی از آن است که معدن و صنایع معدنی ســهم ۱۰درصدی از واردات کل کشور داشته‌است. در ۱۱ماهــه ۱۴۰۲؛ واردات بخش معدن به ارزش ۶میلیارد و ۱۱۳میلیون دلار به وزن ۴،۴۳۵هزارتن بوده‌است. واردات این بخش در مدت مشابه ســال‌قبل، به ارزش ۴میلیارد و ۳۲۵میلیون دلار به وزن ۳،۷۰۲هزارتن بوده که براین اســاس واردات معدنی طی یک ســال ۴۱درصد از لحاظ ارزشی و ۲۰درصد به لحاظ وزنی افزایش داشته‌است.

■ مبادی وارداتی بخش معدن

بررســی مبادی وارداتی بخــش معدن حاکی از آن اســت که چین با ســهم ۳۴درصــدی اصلی‌ترین شــریک معدنی اســت. بعــد از چین، امارات‌متحده‌عربی با ســهم ۲۵درصدی، ترکیه با ســهم ۱۷درصدی، عراق با ســهم ۷درصدی، هنگ‌کنگ با ســهم ۴درصدی، عمان با سهم ۳درصدی و ســایر کشورها با ســهم ۱۰درصدی قرار داشته‌اند. واردات معدنی از چین شــامل صنایع معدنی فلزی با سهم ۹درصدی از واردات از این کشــور است.واردات از ترکیه نیز شامل سنگ‌ها و فلزات گرانبها و نیمه‌گرانبها با سهم ۹درصدی و صنایع معدنی فلزی یا سهم ۵درصدی اســت.واردات معدنــی از هند نیز شــامل صنایع معدنی فلزی با ســهم ۳درصدی اســت. واردات معدنی از عمان نیز شــامل سهم ۱۷درصدی بخش معدن و سهم ۵درصدی صنایع معدنی فلزی است.

■ واردات معدن بــه تفکیک بخش‌های عمده و گروه‌های کالایی

بررســی واردات بــه تفکیک بخش‌هــای عمده و گروه‌هــای کالایی نشان می‌دهد؛ صنایع معدنی فلزی ســهم ۵،۴درصدی، صنایع معدنی غیرفلزی ســهم ۰،۶درصــدی و معدن ســهم ۱،۴درصــدی از واردات کل کشــور در ۱۱ماهه ۱۴۰۲ داشته‌اند.براین اســاس در بخش صنایع معدنی فلــزی، محصــولات تخت فولادی ســهم ۲،۳درصدی، ســایر صنایع معدنی فلزی ســهم ۲،۲درصدی، فروآلیاژها سهم ۰،۴درصدی، شــمش آلومینیوم ســهم ۰،۲درصدی، محصولات طویل فولادی سهم ۰،۲درصدی، فولادی لوله و پروفیل ســهم ۰،۰۳درصدی، شمش سرب ســهم ۰،۰۲درصدی و شــمش فولاد ســهم ۰،۰۱درصــدی از واردات ۱۱ماهه داشته‌اند.

روزگار معدن
چهار شنبه
۱۵ فروردین ۱۴۰۳ • ۲۳ رمضان ۱۴۴۵ • ۳ آوریل ۲۰۲۴
سال هفتم • شماره ۱۲۷۷

پاکسازی فولاد در سه گام

گروه بی‌اچ‌پی به‌عنوان رهبر جهانی تولید سنگ‌آهن، نقشی اساسی در زمینه پاکسازی صنعت فولاد دارد. گزارش‌های اخیر این شرکت به سهامدارانش نشان می‌دهد بی‌اچ‌پی (BHP) تلاش دارد تا به یک شرکت کاملا سبز تبدیل شود. این گروه عظیم معدنی که همراه با دو بازیگر هندی صنعت معدن؛ یعنی آرسلورمیتال و تاتا مجموعا تولید ۱۷درصد از کل تولید سالانه فولاد جهان را برعهده دارند، در سه گام تلاش می‌کند تولید خود را سبز و پاک کند. از آنجا که انتشار هشت‌درصد از کل آلاینده‌های کربن متعلق به صنعت فولاد است، نقش بی‌اچ‌پی در کربن‌زدایی به‌عنوان سرحلقه تامین سنگ برای دامنه گسترده‌ای از فولادسازان جهان حیاتی است.

آژانس بین‌المللی انرژی (iea) اذعان دارد که کاهش انتشار کربن توسط صنعت فولاد به دلیل عوامل متعدد دشوار است و اهداف احتمالا محقق نخواهد شد. این مهم در حالی زیر سایه جهت‌گیری‌های کربن‌زدایی قرارگرفته که صنعت فولاد طبق توافق پاریس ملزم به کاهش ۹۳درصدی انتشار گازهای گلخانه‌ای خود تا سال ۲۰۵۰ شده‌است. این وضعیت باعث‌شده تا شرایط متناقضی در صنعت فولاد رخ دهد؛ در واقع از یک‌سو برخی بازیگران تمایلی به ورود به این بازی ندارند یا به آرامی تن به آن می‌دهند درحالی‌که برخی نیز به‌سرعت سرمایه و منابع خود را صرف تغییر مدل تولید فولاد از انواع سیاه به انواع سبز می‌کنند. در این بین وضعیت گروه بی‌اچ‌پی جالب‌توجه است.

تزریق منابع هنگفت در یک دوره زمانی ۸ساله در حدفاصل ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۸ به بخشی از اهداف بی‌اچ‌پی در زمینه کربن‌زدایی از زنجیره تامین خود منجر شده و چشم‌انداز روشنی را نیز پیش‌روی این شرکت گشوده است. هدف از این اقدام این است که بی‌اچ‌پی بتواند در افق ۲۰۳۰ حدود ۳۰درصد از تولید آلاینده‌های تولیدشده در سال ۲۰۲۰ را طبق سند گذار آب‌وهوایی شرکت (CTAP) کاهش دهد. این عدد البته طبق همین سند تا سال ۲۰۵۰ باید به ۱۰۰درصد برسد و به‌طور کلی، انتشار آلاینده‌های عنوان‌شده را در زنجیره بی‌اچ‌پی به صفر برساند. جالب اینکه گزارش شرکت در پایان سال ۲۰۲۳ نشان می‌دهد نسبت به سال ۲۰۲۲، بی‌اچ‌پی ۱۱درصد آلاینده کمتری نسبت به سال ۲۰۲۲ منتشر کرده‌است.

این امر عمدتا از طریق توافق‌نامه‌های خرید برق (PPAs) برای برق تجدیدپذیر و کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای (مانند تولید آب و گاز) برای روندهای عملیاتی به‌دست آمده‌است. در عین‌حال یکی از جالب‌ترین اقدامات بی‌اچ‌پی، پایه‌گذاری روندهای عملیاتی بدون‌کربن زیرزمینی است.

پس از آغاز جنگ با روسیه،

فولاد اوکراین به چه سمت‌وسویی حرکت کرده است؟

مهدی نجفی

پس از گذشت دو سال از آغاز جنگ روسیه و اوکراین و با وجود تهدیدها و چالش‌های ناشی از جنگ، بخش فولادسازی اوکراین خود را با چنین شرایطی وفق داده است.

جنگ با روسیه و از دست دادن مسیرهای لجستیکی حیاتی از طریق بنادر دریای سیاه در جنوب اوکراین به طور قابل‌توجهی بر تولید، حجم صادرات و مقصد فروش فولادسازان این کشور تاثیر گذاشته است.

در این دوران چالش‌برانگیز جنگ، کشورهای اروپای شرقی و مرکزی به شرکای استراتژیک جدید شرکت‌های معدنی و متالورژی اوکراین تبدیل شده‌اند و سهم عمده صادرات این کشور را به خود اختصاص داده‌اند.

بر اساس داده‌های خدمات گمرک دولتی اوکراین، حجم کل صادرات سنگ‌آهن این کشور در سال ۲۰۲۳، به حدود ۱۷/۷۵ میلیون تن رسید که ۲۶ درصد کاهش را نسبت به حجم صادرات ۲۲/۳۷ میلیون تن سنگ‌آهن به ثبت رسیده در سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد. در مجموع حجم صادرات سنگ‌آهن در سال ۲۰۲۳، حدود ۶۰ درصد نسبت به حجم ۲۸/۴ میلیون تن گزارش شده در سال ۲۰۲۱ یعنی قبل از آغاز جنگ با روسیه کاهش یافته است.

کشور اسلواکی با در اختیار داشتن ۲۸/۳۹ درصد از حجم کل صادرات سنگ‌آهن اوکراین، بیشترین سهم صادرات این ماده معدنی را در سال ۲۰۲۳ به خود اختصاص داد. جمهوری چک با ۱۹/۷ درصد و لهستان با ۱۹/۶ درصد از حجم کل صادرات سنگ‌آهن اوکراین، در رده‌های دوم و سوم قرار گرفتند.

چین در سال ۲۰۲۱ مقصد اصلی صادرات سنگ‌آهن اوکراین بود و ۴۱/۹ درصد از حجم کل صادرات ماده معدنی مذکور را به خود اختصاص داد. جمهوری چک با در اختیار داشتن ۹/۶ درصد و لهستان با ۸ درصد از حجم صادرات سنگ‌آهن اوکراین در سال ۲۰۲۱، در رده‌های بعدی قرار داشتند.

بر اساس داده‌های خدمات گمرکی دولتی اوکراین، حجم صادرات فولاد نیمه‌ساخته اوکراین به ۱/۲ میلیون تن در سال ۲۰۲۳ کاهش یافت که ۳۶/۷ درصد در مقایسه با حجم ۱/۶۴ میلیون تن به ثبت رسیده در سال ۲۰۲۲ و حدود ۸۲/۲ درصد نسبت به حجم ۲/۱۹ میلیون تن گزارش شده در سال ۲۰۲۱، روند نزولی را تجربه کرد.

حدود ۹۰ درصد از حجم صادرات فولاد اوکراین در سال ۲۰۲۳ در قالب بیلت فولادی بوده است؛ چراکه شرکت‌های اصلی تولید اسلب «Azovstal» و «Ilyich Iron & Steel» واقع در شهر بندری ماریوپل در سال ۲۰۲۲ توسط روسیه بمباران شدند.

بلغارستان با در اختیار داشتن ۳۶/۷ درصد از حجم صادرات محصولات نیمه‌ساخته فولادی اوکراین در سال ۲۰۲۳ از لحاظ ارزش مالی، بزرگ‌ترین واردکننده محصولات مذکور از اوکراین لقب گرفت و پس از آن لهستان با ۲۳ درصد در رده دوم قرار داشت.

در سال ۲۰۲۱، مقاصد اصلی صادرات محصولات نیمه‌ساخته فولادی اوکراین کشورهای ایتالیا با ۳۰/۹ درصد، ترکیه با ۱۲/۸ درصد و جمهوری دومینیکن با ۸ درصد اعلام شدند.

بر اساس داده‌های دریافتی از سیستم «Global Trade Tracker»، اوکراین در سال ۲۰۲۳ حدود ۳۶۱ هزار تن انواع محصولات فولادی طویل ساخته شده صادر کرد که حدود ۷۵ درصد کاهش را نسبت به حجم ۱/۵ میلیون تن صادراتی گزارش شده در سال ۲۰۲۱ نشان می‌دهد.

از مجموع حجم حدود ۳۶۱ هزار تنی اعلام شده، حدود ۲۹۲ هزار تن آن به کشورهای اروپایی همسایه اوکراین صادر شد که حدود ۸۰ درصد از حجم کل صادرات را به خود اختصاص داده است. با این وجود، سهم کشورهای اروپایی در سال ۲۰۲۱ تنها ۲۰ درصد بود. همچنین حجم صادرات محصولات فولادی طویل ساخته شده اوکراین به کشورهای آفریقایی، خاورمیانه و آمریکای جنوبی به ترتیب حدود ۳۶/۶ درصد، ۲۰/۶ درصد و ۱۵/۴ درصد در سال ۲۰۲۱ اعلام شد.

افزایش حجم صادرات ورق گرم فولادی اوکراین

براساس داده‌های سیستم «Global Trade Tracker»، حجم صادرات فولاد تخت اوکراین در سال ۲۰۲۳، حدود ۶۰۳ هزار و ۹۱۶ تن در قالب ورق گرم فولادی و به مقصد کشورهای عضو اتحادیه اروپا اعلام شد که ۱۸/۴ درصد افزایش را نسبت به حجم ۵۰۹ هزار و ۸۹۶ تن در سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد.

کشور لهستان به عنوان مقصد اصلی صادرات ورق گرم فولادی اوکراین اعلام شد و حدود ۴۲ درصد از حجم کل صادرات فولاد تخت اوکراین را در سال ۲۰۲۳ به خود اختصاص داد.

یکی از خریداران محصولات فولادی در لهستان اعلام کرد عمده فعالیت تامین‌کنندگان فولاد اوکراینی در بازار ورق گرم فولادی است. در همین راستا، ارزیابی هفتگی موسسه «Fastmarkets» برای کویل نورد گرم فولادی، با شرط تحویل درب کارخانه تولیدکننده در کشورهای اروپای مرکزی، قیمت ۷۲۰ تا ۷۳۰ یورو (۷۸۰ تا ۷۹۱ دلار) در هر تن در روز ۲۱ فوریه ۲۰۲۴ را نشان داد که نسبت به قیمت ۷۴۰ تا ۷۴۵ یورو در هر تن ارزیابی شده در روز ۱۶ فوریه سال مذکور کاهش را به ثبت رساند.

برخی از فعالان بازار اعلام کردند که کویل نورد گرم فولادی با مبدا تولید اوکراین به طور معمول با تخفیف حدود ۲۰ یورو در هر تن در مقایسه با قیمت محصول تولید شده در کشورهای عضو اتحادیه اروپا به فروش می‌رسد.

علاوه‌براین، واحدهای فرآوری فولاد در کشورهای اتحادیه اروپا که از مواد اولیه صادر شده از اوکراین برای تولید محصولات فولادی ساخته شده (شامل لوله‌ها و مقاطع فولادی) استفاده می‌کنند، می‌توانند این محصولات را بدون پرداخت تعرفه‌های وارداتی به ایالات متحده آمریکا صادر کنند.

لازم به ذکر است که ایالات متحده آمریکا، تعرفه‌های واردات مبتنی بر بند ۲۳۲ قانون تجارت آمریکا بر واردات فولاد از اوکراین را در ماه می ۲۰۲۲ پس از جنگ با روسیه به حالت تعلیق درآورد؛ همچنین وزارت بازرگانی ایالات متحده آمریکا تعلیق اعمال شده را در اوایل سال ۲۰۲۳ برای یک سال دیگر تمدید کرد. گفتنی است اوکراین از پرداخت کلیه تعرفه‌های مربوط به قانون ضد دامپینگ و اقدامات حفاظتی «safeguard measures» در اتحادیه اروپا معاف شد.

در ماه سپتامبر ۲۰۲۳، اوکراین دو کشتی با محموله فولادی و مواد اولیه تولید فولاد را از طریق دریای سیاه صادر کرد.

این اولین باری است که اوکراین از مسیر معمول خود برای صادرات فولاد استفاده می‌کرد؛ چراکه روسیه در آغاز تهاجم به اوکراین آن را مسدود کرده بود.

از آن زمان به بعد، حجم سفارش‌ها برای ورق گرم فولادی با مبدا تولید اوکراین از ایتالیا با شرط تحویل به بنادر این کشور و تقبل هزینه حمل توسط خریدار و هزینه بیمه توسط فروشنده (cfr) به شدت کاهش یافت. با این حال، این روند صادرات همچنان کم و بیش ادامه دارد.

همچنین بیشتر محموله‌های فولاد تخت از مبدا اوکراین از طریق خطوط راه‌آهن به مقصد کشورهای اروپای مرکزی و شرقی انجام می‌شود.

آخرین ارقام پیشنهادی برای ورق گرم فولادی با مبدا تولید اوکراین به مقصد ایتالیا با شرط تحویل به بنادر این کشور و تقبل هزینه حمل توسط خریدار و هزینه بیمه توسط فروشنده (cfr) در ابتدای ماه فوریه ۲۰۲۴، حدود ۶۶۰ تا ۶۸۰ یورو در هر تن گزارش شده است.

▣ کاهش حجم صادرات چدن خام اوکراین

بر خلاف سایر محصولات فولادی، حجم صادرات چدن خام اوکراین به کشورهای عضو اتحادیه اروپا طی دو سال گذشته تحت تاثیر جنگ کاهش یافته است.

بر اساس داده‌های سیستم «Global Trade Tracker»، اوکراین در سال ۲۰۲۳ در مجموع ۱/۳۹ میلیون تن چدن خام صادر کرد. با این حال، تنها ۲۲۸ هزار و ۸۷۸ تن یا ۱۶ درصد از حجم گزارش شده به کشورهای عضو اتحادیه اروپا صادر شد. گفتنی است سهم اتحادیه اروپا از صادرات چدن خام اوکراین در سال ۲۰۲۲، حدود ۲۳ درصد و در سال ۲۰۲۱، حدود ۲۹/۸۶ درصد برآورد شد.

به دلیل وضعیت نرخ پریمیوم در ایالات متحده آمریکا، تمایل تامین‌کنندگان چدن خام اوکراینی در سال ۲۰۲۳ برای صادرات این محصول به آمریکا افزایش را تجربه کرد.

در همین راستا و در سال ۲۰۲۲، موسسه «Fastmarkets» میانگین قیمت واردات چدن خام با شرط تحویل در بنادر خلیج مکزیک و تقبل هزینه حمل توسط خریدار و هزینه بیمه توسط فروشنده (cfr) را حدود ۶۴۳/۲۷ دلار در هر تن ارزیابی کرد. با این وجود، میانگین قیمت موسسه مذکور برای چدن خام با شرط تحویل در بنادر ایتالیا و تقبل هزینه حمل توسط خریدار و هزینه بیمه توسط فروشنده (cfr)، حدود ۵۲۶/۱۱ دلار در هر تن اعلام شد.

موسسه «Fastmarkets» اعلام کرد که به دلیل کاهش تمایل بازار ایالات متحده آمریکا، حجم عرضه چدن خام اوکراین به اتحادیه اروپا ممکن است در سال ۲۰۲۴ افزایش یابد.

از این رو، اختلاف قیمت بین چدن خام وارداتی به اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۲۳ به ۶۸/۴۹ دلار در هر تن کاهش یافت اما در اواسط ماه فوریه ۲۰۲۴، این اختلاف قیمت به ۴۵ دلار در هر تن رسید.

متوسط قیمت واردات چدن خام وارداتی به ایالات متحده آمریکا، ۴۸۰ دلار در هر تن و متوسط قیمت چدن خام وارداتی به ایتالیا، ۴۳۵ دلار در هر تن با شرط تحویل در بنادر هر دو کشور و تقبل هزینه حمل توسط خریدار و هزینه بیمه توسط فروشنده (cfr) ارزیابی شد.

یکی از تامین‌کنندگان محصولات فولادی اوکراینی بیان کرد: تمایل برای صادرات به بازار ایتالیا در حالی افزایش یافته است که ایالات متحده آمریکا هنوز مقصد صادراتی محسوب می‌شود اما با توجه به تفاوت در نرخ‌های حمل‌ونقل، به احتمال زیاد صادرات محموله محصولات فولادی اوکراین به ایتالیا افزایش می‌یابد.

وی در ادامه خاطرنشان کرد: نرخ حمل‌ونقل به ایتالیا برای محموله‌های ۱۰ هزار تا ۱۵ هزار تنی، حدود ۳۰ درصد ارزان‌تر از ایالات متحده آمریکا است.

▣ کاهش حجم صادرات ورق فولادی با مبدا تولید اوکراین

اوکراین، یکی از تامین‌کنندگان اصلی ورق فولادی کشورهای عضو اتحادیه اروپا تا قبل از زمان جنگ با روسیه به شمار می‌آمد و تا قبل از این جنگ، سهمیه فصلی تولید ورق فولادی این کشور حدود ۲۱۸ هزار و ۵۷۷ تن بود.

بر اساس آمار انجمن فولاد «Eurofer»، اوکراین در سال ۲۰۲۱ حدود ۸۶۴ هزار و ۶۳۷ تن ورق فولادی به کشورهای عضو اتحادیه اروپا صادر کرد که معادل ۴۳ درصد از حجم کل ۲/۰۲ میلیون تن ورق فولادی صادراتی اوکراین در سال مذکور بود.

حجم صادرات ورق فولادی اوکراین به مقصد کشورهای عضو اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۲، به ۱۹۵ هزار و ۷۱۹ تن کاهش یافت و در سال ۲۰۲۳ به صفر رسید.

واحدهای فولادسازی اصلی اوکراین در تولید ورق فولادی، واحدهای «Azovstal» و «Ilyich Iron & Steel» مستقر در ماریوپل جزو شرکت «Metinvest» بودند که با حملات روسیه به این کشور نابود شدند.

روسیه به عنوان دومین تامین‌کننده بزرگ ورق فولادی به اتحادیه اروپا به دلیل اعمال تحریم‌ها، امکان فروش را در بازار کشورهای عضو اتحادیه اروپا از دست داد.

گفتنی است اتحادیه اروپا به دنبال جنگ روسیه با اوکراین، محموله‌های تولید محصولات فولادی با مبدا تولید این کشور را مشمول تحریم‌ها در روز ۱۵ مارس ۲۰۲۲ قرار داد.

از آن زمان، اتحادیه اروپا مجبور شده است واردات ورق فولادی از تامین‌کنندگان آسیایی را افزایش دهد. با این وجود، چنین حجم وارداتی نمی‌تواند شکاف ایجاد شده ناشی از توقف صادرات ورق فولادی از مبدا کشورهای اوکراین و روسیه را پر کند.

برخی منابع اعلام کردند که با افزایش صادرات ورق سنگین فولادی ایتالیا در بازارهای آلمان و کشورهای اروپای مرکزی، در روند تجاری واردات برخی از محصولات فولادی به کشورهای عضو اتحادیه اروپا تغییراتی ایجاد شده است.

حجم معاملات ورق سنگین فولادی در بازار اروپا طی هفته‌های اخیر با روند نزولی همراه شده است. با این حال، خریداران از آغاز فرایند ذخیره‌سازی مجدد در انبارها در بحبوحه کاهش قیمت‌ها و حجم فروش در صنایع پایین‌دستی اجتناب کردند. برخی منابع اظهار داشتند که وضعیت فروشندگان در بازار کشورهای اروپای مرکزی و شرقی به دلیل مشکلات در روند عرضه اندکی بهتر است.

قیمت‌های ورق سنگین فولادی در کشورهای اروپای مرکزی به دلیل محدودیت در روند عرضه، خروج اوکراین و روسیه و توقف فرایند تولید ورق فولادی در دو واحد تولیدی در لهستان و رومانی، وضعیت مناسب‌تری برای فروشندگان داشت. به نظر می‌رسد که تمام واحدهای نورد دوباره در تلاشند فهرست سفارش‌های خود را به کشورهای متقاضی در کشورهای اروپای مرکزی اختصاص دهند.

بر اساس ارزیابی هفتگی صورت گرفته توسط موسسه «Fastmarkets»، قیمت ورق فولادی هشت تا ۴۰ میلیمتری با شرط تحویل محموله درب کارخانه تولیدکننده در شمال اروپا، حدود ۸۰۰ تا ۸۳۰ یورو در هر تن در روز چهارشنبه ۲۱ فوریه ۲۰۲۴ اعلام شد که نسبت به قیمت ۸۱۰ تا ۸۳۰ یورو به ازای هر تن ارزیابی شده در هفت روز قبل از تاریخ مذکور، حدود ۱۰ یورو در هر تن کاهش را تجربه کرد.

چشم‌انداز نامشخص بازار محصولات فولادی در چین

برخی منابع به موسسه «Fastmarkets» اعلام کردند که به نظر می‌رسد فعالان بازار به دلیل بازیابی کند بخش ساخت‌وساز و همچنین آغاز فرایند تعمیر و نگهداری واحدهای فولادسازی، پیش‌بینی خود مبنی بر افزایش حجم تقاضا برای محصولات فولادی در بازار چین در فصل اوج خرید و فروش در ماه‌های مارس و آوریل را مورد بازبینی قرار داده‌اند.بعضی از فعالان بازار پیش‌بینی خود مبنی بر افزایش حجم تقاضا برای محصولات فولادی در بازار چین در فصل اوج خرید و فروش در ماه‌های مارس و آوریل را مجددا تغییر دادند. فصل اوج خرید و فروش در ماه‌های مارس و آوریل در بازار فولاد چین به زمانی اشاره دارد که به علت بهبود شرایط آب‌وهوایی و افزایش میزان تولید در کارخانه‌ها پس از پایان تعطیلات سال نو چینی، حجم تقاضا برای مصرف فولاد در این کشور به اوج خود می‌رسد.به نظر می‌رسد در سال ۲۰۲۴ برخلاف سال‌های گذشته، شرایط بد آب‌وهوایی در چین همچنان تداوم یافته و به همین سبب تقاضا برای مصرف فولاد طبق معمول با فرا رسیدن فصل اوج خرید و فروش در ماه‌های مارس و آوریل افزایش نخواهد داشت.به گفته برخی از منابع، عدم افزایش تقاضا برای مصرف فولاد در بازار چین همراه با کاهش هزینه‌های تولید و همچنین افت قیمت مواد اولیه حیاتی مورد استفاده در تولید فولادسازی، بر قیمت تمام شده فولاد در دوره پس از تعطیلات سال نو چینی تاثیر گذاشته است.به نظر برنامه‌ریزی واحدهای تولید فولاد برای آغاز فرایند تعمیر و نگهداری در ماه مارس در میان افزایش حجم ذخایر انبارها انجام شده است. چندین منبع دیگر در همین راستا عنوان کردند که فقدان ارائه بسته‌های حمایتی و محرک قدرتمند و تاثیرگذار در بازار و عملکرد ضعیف بخش املاک و مستغلات چین، سبب ایجاد روند نزولی در بازار فولاد این کشور شده است.برخی از واحدهای تولید فولاد مستقر در جنوب چین اعلام کردند که به منظور آغاز فرایند تعمیر و نگهداری واحدهای تولید مبتنی بر کوره‌های بلند (BFs)، به طور موقت یک ماه از ابتدای ماه مارس ۲۰۲۴ فعالیت خود را متوقف خواهند کرد. فولاد طویل از جمله محصولاتی خواهد بود که بیشترین تاثیرپذیری را از روند توقف فعالیت این واحدهای تولید فولاد در چین به خود خواهد دید.یکی از تحلیلگران صنعت فولاد اظهار داشت: افزایش حجم ذخایر موجودی انبارهای فولاد طویل در کارخانه‌های فولادسازی و انبارهای بازار فیزیکی، دلیل اصلی کاهش ظرفیت تولید و توقف موقت در فعالیت این واحدهای تولیدی بوده است.به گفته یک ارائه‌دهنده محلی اطلاعات صنعت فولاد، حجم ذخایر میلگرد فولادی در انبار شهرهای بزرگ چین در روز جمعه ۲۳ فوریه ۲۰۲۴، به ۸/۴۵ میلیون تن رسید که نسبت به رقم اعلام شده در یک هفته قبل از تاریخ مذکور، حدود ۹۶۰ هزار تن افزایش داشت.به گفته برخی منابع، احتمال رشد حجم تقاضای کمتر از حد انتظار برای محصولات فولاد طویل، برخی واحدهای فولادسازی را وادار کرد تا تصمیم بگیرند ظرفیت تولید میلگرد فولادی خود را در ماه مارس ۲۰۲۴ کاهش دهند. با توجه به اینکه هیچ نشانه‌ای از بازیابی در بخش املاک چین در کوتاه‌مدت مشاهده نشده است، انتظار می‌رود که حجم تقاضا برای فولاد طویل طی ماه‌های مارس و آوریل سال ۲۰۲۴ در مقایسه با مدت مشابه چندین سال گذشته میلادی کمتر باشد. یکی از فولادسازان مستقر در استان هبئی چین مطرح کرد: برنامه‌ریزی‌های انجام شده برای آغاز فرایند تعمیر و نگهداری، تنها مختص واحدهای تولید فولاد یا میلگرد مبتنی بر روش کوره‌های بلند مستقر در جنوب چین است. از طرفی، تاکنون هیچ‌گونه برنامه‌ریزی برای اجرای سناریویی مشابه در واحدهای تولید فولاد مستقر در شمال چین ارائه نشده است.شنیده‌ها حاکی از آن است که برخی از واحدهای فولادی که حاشیه سود آن‌ها کاهش یافته است، قصد دارند ظرفیت تولید فولاد فعلی خود را حفظ کنند. بر همین اساس به نظر می‌رسد پس از کاهش قیمت برخی مواد اولیه از جمله سنگ‌آهن و کک، تولیدکنندگان فولاد متحمل ضرر مالی کمتری نسبت به گذشته شده‌اند.یکی از معامله‌گران بازار فولاد مستقر در استان ژجیانگ تصریح کرد: تعیین دوره‌های فرایند تعمیر و نگهداری طولانی مدت در واحدهای تولید فولاد یا میلگرد مبتنی بر روش کوره‌های بلند به سر آمده است. در حال حاضر، فرایند تولید فولاد در صورت افزایش اندک حاشیه سود دوباره آغاز خواهد شد.کاهش حجم صادرات فولاد و تاثیر منفی آن بر چشم‌انداز بازاربه گفته برخی از فعالان بازار، جدای از عدم بازیابی فصلی قابل‌توجه حجم تقاضای داخلی فولاد چین پس از پایان تعطیلات سال نو چینی، تداوم ضعف در بازار صادرات نیز چشم‌انداز بازار فولاد در بهار سال ۲۰۲۴ را تحت تاثیر قرار داده است.بعضی از معامله‌گران، تاجران و تولیدکنندگان فولاد به موسسه «Fastmarkets» گفتند که تاکنون حجم معاملات صادراتی محصولات فولادی ساخته شده در چین مانند کویل نورد گرم، کویل نورد سرد و کویل فولادی گالوانیزه شده به روش غوطه‌وری گرم، پس از تعطیلات سال نو چینی کاهش یافته است؛ به طوری که خریداران خارجی از ارائه پیشنهاد قیمت خودداری می‌کنند.

برمدار جهان

هدف‌گذاری رشد پنج درصدی بازار آهن و فولاد چین

روز سه‌شنبه پنجم مارس ۲۰۲۴، نخست وزیر دولت چین با ارائه گزارش کار دولت گفت: هدف‌گذاری ۵ درصدی برای رشد تولید ناخالص داخلی (GDP) این کشور در سال جاری میلادی تعیین شده که با رشد ۵/۲ درصدی ارزیابی شده در سال ۲۰۲۳ قابل مقایسه است.گزارش کار ارائه شده از سوی دولت چین، هدف‌گذاری اقتصادی این کشور برای سال ۲۰۲۴ را نشان می‌دهد. از جمله اقدامات مهم ذکر شده در این گزارش می‌توان به معرفی بسته‌های حمایتی در راستای افزایش تقاضای کالاها در بازار داخلی چین، انتشار ۳/۹ تریلیون یوان (۵۴۱ میلیارد دلار) اوراق قرضه ویژه دولت‌های محلی، انتشار یک تریلیون یوان اوراق قرضه خزانه دولت ویژه بلندمدت، ترویج ساخت مسکن ارزان قیمت و رفع محدودیت‌های دسترسی به سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت تولید این کشور اشاره کرد.با توجه به عدم توجه لازم در بسته‌های حمایتی ارائه شده برای صنعت آهن و فولاد در گزارش مذکور، قیمت‌های آتی آهن و فولاد در بورس‌های آتی در سراسر جهان در روز سه‌شنبه ۱۲ مارس ۲۰۲۴ کاهش یافت.در همین راستا، قیمت میلگرد فولادی و کویل نورد گرم در بورس آتی شانگهای در روز ۱۲ مارس ۲۰۲۴، به ترتیب ۳,۷۲۳ یوان (۵۱۶ دلار) در هر تن و ۳,۸۵۷ یوان در هر تن اعلام شد. ارقام مذکور، کمترین قیمت‌های ارائه شده طی چهار ماه گذشته تا به اکنون برای دو محصول مذکور محسوب می‌شود.بر اساس گزارش مذکور، چین ساخت و تامین مسکن ارزان‌قیمت و روند نوسازی در مناطق مسکونی قدیمی‌تر را گسترش خواهد داد. به گفته یک تاجر مستقر در استان شاندونگ، اثرات مثبت احتمالی اقدامات در نظر گرفته شده برای صنعت املاک بر بازار آهن و فولاد چین با خبرهای مربوط به گزارش دولت چین و احتمال افزایش مشکلات در صنعت املاک، کمرنگ شد.در همین راستا، شرکت «Garden Holdings» به عنوان یکی از بزرگ‌ترین توسعه‌دهندگان املاک در چین در روز پنجم مارس ۲۰۲۴ اعلام کرد که حجم فروش این شرکت حدود ۸۵ درصدی کاهش یافته است. شرکت مذکور در ادامه گزارش خود، به کاهش ۳۲ درصدی حجم تراکنش‌های مالی در مقایسه با سال ۲۰۲۲ اشاره کرد که این موضوع، باعث ایجاد ترس از نزول اعتبار در میان سایر توسعه‌دهندگان املاک در چین شد.

یکی از معامله‌گران بخش املاک مستقر در شانگهای چین اظهار داشت: تلاش‌های عملی و قابل‌ملاحظه‌ای برای بازیابی رشد بخش املاک چین باید صورت پذیرد. از طرفی کاهش قیمت املاک، عامل بازدارنده بسیار مهمی در بازیابی اعتماد مصرف‌کننده در این بازار بوده است؛ بنابراین در مقطع حساس کنونی، حمایت دولت چین در این زمینه بسیار حائز اهمیت خواهد بود.آن‌طور که به نظر می‌رسد، جدیدترین بسته حمایتی دولت چین که در گزارش مذکور به آن اشاره شده است، تاثیر مثبت مد نظر بر روی روند نزولی قیمت مواد اولیه به‌کاررفته در صنعت فولادسازی را نخواهد داشت. یک تحلیلگر بخش فولاد مستقر در استان هبئی چین معتقد است که هدف‌گذاری‌های اقتصادی و بسته‌های حمایتی ارائه شده در نشست سالانه اخیر کنگره ملی خلق و نهاد مشورتی سیاسی خلق چین، تا حدودی قابل پیش‌بینی بود. گفتی است نشست مذکور دو کنفرانس کاملا مجزا بوده و هر ساله طی روزهای چهارم تا ۱۰ ماه مارس برگزار می‌شود.یکی از معامله‌گران فولاد مستقر در سنگاپور اظهار داشت: انتظار می‌رود عوامل موثر در کاهش روند عرضه و تقاضا در بازار صنایع پایین‌دستی فولاد به دلیل افت تقاضا برای ساخت‌وساز ساختمان، بر قیمت سنگ‌آهن طی هفته‌های آینده تاثیرگذار باشد.

ارزیابی‌های صورت گرفته از سوی موسسه «Fastmarkets» برای سنگ‌آهن با خلوص حداقل ۶۲ درصد آهن، با شرط تحویل محموله‌ها در بندر شهر چینگ‌دائو، به طور متوسط قیمت ۱۱۷/۰۲ دلار در هر تن را در روز ۲۶ فوریه تا اول ماه مارس ۲۰۲۴ نشان داد که نسبت به میانگین قیمت گزارش شده در هفته ابتدایی فوریه سال مذکور، حدود ۱۰/۴ دلار در هر تن (۸ درصد) کاهش داشت.

یک فولادساز مستقر در استان شاندونگ چین بر این باور است که بسته حمایتی با قدرت تاثیرگذاری بالایی برای بازار آهن و فولاد اعلام نشده است و به همین دلیل انتظار می‌رود رکود بخش املاک و صنایع سنگین در این کشور ادامه داشته باشد.وی تصریح کرد: سرعت روند صعودی بازار سنگ‌آهن بدون در نظر گرفتن بسته‌های حمایتی جدید و پس از ارائه گزارش مذکور مبنی بر ادامه رشد اقتصادی چین در سال ۲۰۲۴، کاهش یافت.یک معامله‌گر فولاد فعال در بازار بین‌المللی و مستقر در استان شانشی چین معتقد است که در واقع هیچ بسته حمایتی در راستای افزایش حجم تقاضا برای محصولات فولادی ارائه نشده است. از همین رو، تاثیر منفی این مسئله بر بازار زغال‌سنگ کک‌شو طی روزهای آینده خود را نشان می‌دهد.وی افزود: به نظر می‌رسد که بازار زغال‌سنگ کک‌شو چین به دلیل کاهش حجم تقاضا برای آن از سوی واحدهای فولادسازی، همچنان کاهشی باقی خواهد ماند. با این وجود، فعالان بازار بر این باورند مسئله مذکور تاثیر چندانی بر کاهش ظرفیت تولید فولاد خام در چین نخواهد داشت.علی‌رغم باقی ماندن رقم هدف‌گذاری رشد اقتصادی پیش‌بینی شده در سطح ۵ درصد در سال ۲۰۲۴، دستیابی به آن در سال مذکور دشوارتر خواهد بود زیرا مبنای مقایسه و مقیاس آن گسترده‌تر شده است.برخی دیگر از فعالان بازار اعلام کردند که بسته‌های حمایتی دیگری به منظور ایجاد پویایی در روند تقاضای فولاد در آینده ارائه خواهد شد و دولت چین به تعهد خود در راستای تقویت رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی در چین عمل می‌کند.بر اساس گزارش ارائه شده از سوی دولت چین، میزان تولید و حجم فروش خودروهای مبتنی بر انرژی‌های نو در چین در سال ۲۰۲۳، بیش از ۶۰ درصد از سهم بازار جهانی را به خود اختصاص داده است و پایبندی تعهدات دولت این کشور به حمایت از خریداران خودروهای مذکور همچنان ادامه خواهد داشت.یکی از تولیدکنندگان فروکروم در چین خاطرنشان کرد: رشد صنعت خودروهای مبتنی بر انرژی‌های نو بر افزایش تقاضا برای فولاد زنگ‌نزن تاثیر مثبتی خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، فضای بازار در راستای افزایش تقاضا برای فروکروم امیدوارکننده توصیف می‌شود.

لازم به ذکر است که استفاده از فروکروم در تولید فولاد زنگ‌نزن، امری کاملا ضروری است و بیشتر در صنایع خودروسازی، لوازم خانگی و ساخت تجهیزات پیشرفته به کار می‌رود.

روزگار معدن
چهار شنبه
۱۵ فروردین ۱۴۰۳ • ۲۳ رمضان ۱۴۴۵ • ۳ آوریل ۲۰۲۴
سال هفتم • شماره ۱۲۷۷

یادداشت

برزخ تولید

محمد حیدرزاده
کارشناس صنعت روی

افزایش ظرفیت تولید روی در جهان به خصوص در کشور چین که بزرگ‌ترین تولیدکننده فلزات محسوب می‌شود، سبب شد که در ماه‌های پایانی سال ۲۰۲۳، بازار جهانی فلز روی در وضعیت مازاد عرضه قرار گیرد؛ باید توجه داشت که این وضعیت همچنان در سال ۲۰۲۴ نیز ادامه دارد. از دلایل کاهش تقاضای روی در دنیا می‌توان به رکود پروژه‌های عمرانی و زیرساختی پس از دوران همه‌گیری ویروس کرونا و افزایش ریسک‌های سرمایه‌گذاری اشاره کرد. گفتنی است که به غیر از صنایع خودروسازی که میزان مصرف مستمری دارند، حجم تقاضا برای فلزات به خصوص روی در سایر صنایع روند نزولی به خود گرفته است. علاوه‌براین، اجرای طرح‌های توسعه‌ای و افزایش ظرفیت واحدهای تولیدی، اکتشاف معادن جدید روی و افزایش بهره‌وری نیز از عوامل موثر در وضعیت مازاد عرضه در بازار روی هستند. قیمت اولین مولفه‌ای است که از برهم خوردن تعادل ترازوی عرضه و تقاضا تاثیر می‌پذیرد؛ به همین دلیل شاهد روند نزولی قیمت فلز روی در بازارهای جهانی هستیم و قیمت روی تا دو هزار و ۵۸۲ دلار در هر تن کاهش یافته است. این مسئله موجب می‌شود که تولیدکنندگان برای کاهش سهم هزینه‌های سربار نسبت به بهای تمام شده، بهینه‌سازی فرایندهای تولید را دستور کار قرار دهند. در ایران نیز در سال‌های گذشته تولیدکنندگان به دلیل برخورداری از سهمیه مواد اولیه و هزینه پایین انرژی، تمایل زیادی به سرمایه‌گذاری و توسعه فعالیت‌های خود داشتند. با این حال در شرایط فعلی، تولیدکنندگانی که فقط استحصال فلزات اصلی از ماده معدنی را انجام می‌دهند، ممکن است با افزایش هزینه‌های سربار متضرر شوند؛ به عنوان مثال حاشیه سود تولیدکنندگان ایرانی به دلیل اینکه تنها امکان استحصال روی، سرب و نقره را از ماده معدنی دارند، بسیار کاهش یافته است، به طوری که عملکرد مالی برخی از واحدهای تولیدی کوچک‌مقیاس منفی است و تولیدکنندگان به امید افزایش قیمت‌ها با این شرایط به مسیر خود ادامه می‌دهند. این در حالی است که تولیدکنندگان چینی به دلیل استحصال سایر فلزات جانبی مانند نیکل، کبالت و کادمیوم به همراه روی، از این قاعده مستثنی هستند زیرا با عرضه محصولات متنوع، حاشیه سود خود را افزایش داده‌اند؛ همچنین این مسئله باعث می‌شود تا قدرت رقابت‌پذیری این واحدها در بازار افزایش یابد و با کاهش قیمت‌ها، متحمل خسارات مالی زیادی نشوند.یکی از عوامل تاثیرگذار بر افزایش تقاضای روی، ایجاد آرامش و کاهش تنش‌های ژئوپلیتیکی است، زیرا با برقراری امنیت و افزایش امید به آینده، سرمایه‌گذاران تمایل زیادی برای سرمایه‌گذاری و اجرای طرح‌های توسعه‌ای دارند. این مسئله در خصوص میزان مصرف روی در داخل کشور نیز صدق می‌کند، زیرا فرصت‌های سرمایه‌گذاری زیادی در ایران وجود دارد؛ به همین دلیل زمانی که ریسک‌های سرمایه‌گذاری کاهش یابد و شرایط کشور برای حضور و فعالیت سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی مهیا شود، سرعت اجرای طرح‌های توسعه‌ای شدت می‌گیرد و میزان تقاضای فلزات روند صعودی را طی خواهد کرد. در این میان باید نکته مهمی را در نظر داشت که تحقق این مسائل در گرو اقدامات و تصمیمات سازمان‌های دولتی متولی، در راستای جذب سرمایه‌گذاران بیشتر و سرعت بخشیدن به این روند است.

علاوه‌براین، یکی از ریسک‌های جدی و عوامل موثر بر بازار روی، استفاده از محصولات جایگزین در برخی از صنایع است. به عنوان مثال یکی از بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان شمش روی در کشور، صنایع گالوانیزه است که برخی از محصولات آن هم‌اکنون در حال جایگزینی با محصولات بتنی و کامپوزیتی هستند که این مسئله تاثیرات منفی را بر میزان تقاضای فلز روی خواهد داشت؛ به طوری که شاهد جایگزینی نیوجرسی‌های بتنی با گاردریل‌های فولادی گالوانیزه شده و تاورهای تک ستونی تلسکوپی یا تیرهای عظیم بتنی با دکل‌های برق فشار قوی هستیم. اگرچه استفاده از محصولات جایگزین، کاهش میزان تقاضای روی در برخی از صنایع را به دنبال داشته است اما با افزایش میزان تولید سایر محصولات فولادی و الزامی کردن استفاده از ورق‌های گالوانیزه در صنعت خودروسازی، تقاضای شمش روی در این صنایع روند صعودی به خود گرفته است. ضمن اینکه با رشد جمعیت نیز میزان مصرف افزایش می‌یابد اما ممکن است گاهی اوقات شیب رشد تقاضا ملایم‌تر از شیب افزایش تولید باشد زیرا سرعت توسعه واحدهای صنعتی و معدنی بیشتر است. به همین دلیل پیش‌بینی می‌شود تا دو سال آینده این روند همچنان ادامه داشته باشد و قیمت روی نیز با افزایش نرخ تورم و قیمت انرژی در سال جدید، افزایشی باشد.

روی موج معدن

بکارگیری دستگاه نمونه‌بردار هوشمند و خودکار مواد اولیه در فولاد خوزستان

کامران طاهر مدیر تحقیقات و تکنولوژی اظهار داشت: راهبرد معاونت فناوری و مدیریت تحقیقات و تکنولوژی، توسعه در این حوزه است. در همین راستا و با همکاری یک شرکت دانش‌بنیان، طراحی، تامین، نصب و راه‌اندازی دستگاه نمونه بردار هوشمند مواد اولیه (سنگ آهن، گندله و آهن اسفنجی) به‌صورت خودکار از کامیون، با پشت سر گذاشتن موفق تست‌های اولیه در روزهای پایانی اسفندماه ۱۴۰۲ به‌کارگیری شد.وی افزود: این دستگاه وظیفه‌ی نمونه‌برداری استاندارد از محتویات کامیون‌های ورودی مواد اولیه (سنگ آهن، گندله و آهن اسفنجی) جهت ارسال به آزمایشگاه را به صورت هوشمند و خودکار بر عهده دارد. این نمونه‌برداری از اعماق بار برداشته شده و امکان پنهان نمودن مواد نامرغوب را در لایه‌های زیرین بار ناممکن می‌سازد. مواد اولیه پس از بررسی در آزمایشگاه و کسب مجوز ورود بر اساس استانداردهای تعیین شده، اجازه ورود به شرکت را دریافت می‌کنند. با در مدار قرار گرفتن این تجهیز، کیفیت مواد اولیه ارتقاء یافته و راندمان تولید افزایش خواهد یافت، بعلاوه این تجهیز با ارتقاء شاخص ایمنی، مخاطرات نفرات برای انجام نمونه‌برداری را به کمترین مقدار ممکن رسانده است.وی خاطرنشان کرد: دستگاه یادشده، مخصوص شرکت فولاد خوزستان طراحی و ساخته شده است. گرچه نمونه‌های به‌ظاهر مشابه دیگری نیز در فولاد مبارکه و بعضی شرکت‌های دیگر ساخته شده است، اما این دستگاه برای اقلیم گرم و مرطوب طراحی شده و اجزای آن با سایر دستگاه‌های داخل کشور متفاوت است، بنابراین ویژگی دستگاه منحصر به فرد می‌باشد. طاهر در پایان از عملکرد و هم افزایی مدیران اجرایی پروژه و همچنین ارکان مدیریت اثربخش کنترل کیفیت بعنوان بهره‌بردار تشکر و قدردانی نمود.

رشد ۵۱ درصدی ارزش معاملات ذوب‌آهن در بورس کالا طی سال ۱۴۰۲

ارزش معاملات ذوب‌آهن اصفهان در رینگ صنعتی بورس کالا با افزایش ۵۱ درصدی در سال ۱۴۰۲ نسبت به ۱۴۰۱ به عدد ۳۷ هزار و ۹۶۱ میلیارد تومان رسید. با ثبت این رکود ذوب‌آهن در جایگاه پنجم از نظر ارزش معاملات رینگ صنعتی بورس کالا را به نام خود ثبت رساند.

ارزش معاملات ذوب‌آهن اصفهان در رینگ صنعتی بورس کالا طی سال ۱۴۰۲ به ۳۷ هزار و ۹۶۱ میلیارد تومان رسید. این عدد نسبت به فروش این شرکت در سال ۱۴۰۱ بیش از ۵۱ درصد افزایش یافته است.

ارزش معاملات ذوب‌آهن در رینگ صنعتی فولاد طی سال ۱۴۰۱ حدود ۲۵ هزار و ۱۱۴ میلیارد تومان بود. با این رشد ۵۱ درصدی ارزش معاملات ذوب‌آهن در سال ۱۴۰۲ رتبه پنجم رینگ صنعتی بورس کالا را بدست می‌آورد. فروش این شرکت در ماه‌های مختلف سال به صورت نمودار زیر است:

ارزش معاملات ذوب‌آهن در بورس کالا طی سال ۱۴۰۲ به غیر از دو ماه شهریور و آبان بیشتر از سال گذشته بود.

فروش این شرکت با آغاز فصل گرما از تیرماه کاهش پیدا کرد و این روند تا آبان ماه ادامه داشت ولی از آذر ۱۴۰۲ فروش ذوب‌آهن رشد چشم‌گیری داشت. محدودیت‌های توزیع انرژی یکی از دلایل کاهش فروش ذوب‌آهن از تیر تا آبان ماه عنوان می‌شود.

میانگین نرخ فروش محصولات ذوب‌آهن در بورس کالا اسفند ۱۴۰۱ به سقف تاریخی ۳۰ میلیون تومان به ازای هر تن رسید.

این عدد در سال ۱۴۰۲ دیگر تکرار نشد ولی میانگین فروش محصولات این شرکت در سال ۱۴۰۲ هرگز به کمتر از ۲۰ میلیون تومان به ازای هر تن نرسید در حالی که سال ۱۴۰۱ این میانگین در مردادماه برابر با ۱۴ میلیون تومان بود. در مجموع میانگین نرخ محصولات این شرکت در سال ۱۴۰۲ نسبت به ۱۴۰۱ بیش از ۲۹ درصد افزایش پیدا کرد.

نرخ محصولات ذوب‌آهن در سال ۱۴۰۲ نسبت به ۱۴۰۱ شرایط با ثبات‌تری داشت. سال ۱۴۰۱ نرخ محصولات نوسان بیش از ۱۰۰ درصدی داشت و از ۱۴ میلیون تا ۳۰ میلیون تومان پیش‌می‌رفت ولی در سال ۱۴۰۲ میان کمترین نرخ یعنی ۲۰.۶ میلیون تومان تا بالاترین نرخ یعنی ۲۶ میلیون تومان اختلاف کمی وجود داشت. از طرفی مقایسه میانگین نرخ فروش محصولات ذوب‌آهن نشان می‌دهد همبستگی با روند قیمتی دلار در بازار غیررسمی ندارد. در ماه‌های مختلف سال با افزایش نرخ ارز در بازار غیر رسمی یا کاهش آن قیمت محصولات ذوب‌آهن نوسان خاصی نداشت.

یک فعال صنعتی مطرح کرد:

توسعه بین‌المللی برند، پیش‌نیاز رشد صادرات

گروه خبر

صنعت نسوز در ایران طی سالیان اخیر با پیشرفت قابل‌توجهی همراه بوده است؛ به نحوی که تا دو دهه گذشته، میزان مصرف نسوز به ازای تولید هر تن فولاد، بیش از ۲۰ کیلوگرم بود اما هم‌زمان با رشد کمی و کیفی انواع نسوزها و همچنین مصرف بهینه‌تر و مدیریت تولید در کارخانجات فولادی، این رقم به کمتر از ۱۰ کیلوگرم رسیده است. هم‌اکنون بیش از ۱۰۰ شرکت در تولید نسوز فعالیت می‌کنند که آجر نسوز، در ۱۰ شرکت و مواد ویژه و بی‌شکل نسوز در سایر واحدهای صنعتی فعال در این صنعت تولید می‌شود. پیشرفت و توسعه به قدری در صنعت نسوز کشور حاصل شده که به جز تولید نسوزهای قلیایی بر پایه منیزیت، انواع نسوزها بر پایه تکنولوژی روز و استفاده از دستگاه‌های جدید توسط فعالان این بخش تولید شده و در اختیار مصرف‌کنندگان داخلی که بخش عمده آن را شرکت‌های فولادی و سیمانی تشکیل می‌دهند، قرار می‌گیرد.

شرکت فرآورده‌های نسوز ایران به عنوان قدیمی‌ترین و معتبرترین شرکت تولیدکننده نسوز در ایران شناخته می‌شود که طی ۶ ماهه اخیر، اقدامات قابل‌توجهی به ویژه در حوزه طرح‌های توسعه‌ای انجام داده است. افتتاح خط تولید آجر نسوز در کارگاه شرکت ذوب آهن اصفهان، بازسازی و بهره‌برداری از کوره ۲۲ واگنی و اصلاح فرایند، از جمله اقداماتی به شمار می‌آید که طی این مدت در ایرفکو اجرا شده است. علاوه‌براین، این شرکت در تلاش است به نخستین تولیدکننده نسوز در خاورمیانه و شمال آفریقا (منطقه منا) تبدیل شود که همگام با شرکت‌های مطرح فعال در این صنعت در سطح جهان، در راستای «Solution Provider» شدن گام بر می‌دارد. با توجه به عملکرد موفق ایرفکو در ۶ ماه اخیر و به منظور بررسی هرچه بیشتر شرایط و چالش‌های تولید در صنعت نسوز، گفت‌وگویی با محسن پروان، مدیرعامل شرکت فرآورده‌های نسوز ایران (ایرفکو) تدارک دیده‌ایم که متن کامل آن را در ادامه خواهید خواند:

◉ در خصوص عملکرد شرکت فرآورده‌های نسوز ایران در حوزه تولید و فروش طی ۱۰ ماهه امسال توضیحاتی ارائه بفرمایید.

شرکت فرآورده‌های نسوز ایران (ایرفکو) در حالی سال ۱۴۰۲ را آغاز کرد که به دلیل کمبود مواد اولیه در سه ماهه ابتدایی امسال، بیش از یک سوم تولید خود را از دست داد. از طرفی، محدودیت تامین گاز صنایع طی دو ماه گذشته و اولویت قرار دادن تامین گاز پایدار بخش خانگی در روزهای سرد سال، باعث شد که تولید مجموعه به شدت افت پیدا کند؛ به نحوی که از مجموع ۶ کوره موجود در کارخانه، هم‌اکنون چهار کوره به طور کامل خاموش بوده و فقط دو کوره «Continius Furnace» که امکان خاموش کردن آن‌ها وجود ندارد، در حال فعالیت است.

با این وجود، موفق به تولید ۴۹ هزار و ۴۸۲ تن محصول شامل آجرهای شاموتی، قلیایی، کربن منیزیتی و آلومینی؛ دولومیت؛ مواد ویژه قلیایی، شاموتی و آلومینی از ابتدای فروردین ماه تا پایان دی ماه سال جاری شدیم. در این مدت، درآمد حاصل از فروش ایرفکو در بازارهای داخلی و صادراتی به ۹ هزار و ۳۲۲ میلیارد و ۵۵۲ میلیون ریال رسید که این میزان با افزایش بیش از ۸ درصدی نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۱(هشت هزار و ۶۲۰ میلیارد و ۸۸۳ میلیون ریال) همراه بود و امیدواریم این روند را تا پایان سال ۱۴۰۲ حفظ کنیم. همچنین در ۱۰ ماهه امسال، موفق به فروش ۹۸۹ تن محصول در بازارهای صادراتی شدیم و با افتخار با نام شرکت فرآورده‌های نسوز ایران در بازارهای خارجی حضور داریم؛ اگرچه قابلیت صادرات ایرفکو، بسیار فراتر از مقدار کنونی است و بدون شک با رفع موانع موجود در حوزه صادرات که تحریم در راس آن‌ها قرار دارد، بازارهای صادراتی شرکت فرآورده‌های نسوز ایران نیز گسترده‌تر خواهد شد.

◉ در حال حاضر با چه چالش‌های عمده‌ای در مسیر تولید مواجه هستید و راهکارهای پیشنهادی شما جهت رفع این موانع چیست؟

تولیدکنندگان فولاد و سیمان، دو مصرف‌کننده عمده انواع نسوز به شمار می‌آیند؛ به نحوی که حدود ۷۰ درصد نسوز در صنعت فولاد، حدود ۲۰ درصد در صنعت سیمان و مابقی در سایر صنایع مانند نفت، گاز و پتروشیمی مصرف می‌شود. بر همین اساس می‌توان گفت هرگونه چالش و معضل در صنعت فولاد و سیمان، مستقیما بر عملکرد تولیدکنندگان نسوز تاثیر می‌گذارد. با اعمال محدودیت‌های تامین برق و گاز کارخانجات فولادی در ۶ ماه از سال که منجر به کاهش محسوس تولید شمش در فصل تابستان و افت چشمگیر تولید آهن اسفنجی در فصل زمستان شده است، میزان درآمد و همچنین نیاز این شرکت‌ها به نسوز کاهش یافته و در چنین شرایطی، پرداخت مطالبات تولیدکنندگان نسوز و تولید و فروش این واحدها نیز به طور کلی مختل می‌شود. باید توجه داشت که کوچک‌ترین خللی در تولید نسوز به عنوان یک کالای برندمحور، منجر به کاهش شدید بهره‌وری تولید در کارخانجات فولادی خواهد شد و از آنجایی که فولادسازان همواره به دنبال تامین نسوز مورد نیاز خود از معتبرترین برندهای فعال در این صنعت که به عنوان قلب کارخانجات فولادی نیز شناخته می‌شود، هستند، بنابراین ما نیازمند تقویت برندینگ بین‌المللی جهت حضور در بازارهای صادراتی همگام با تسهیل شرایط صادرات نسوز در داخل کشور هستیم. علاوه‌براین، پیش‌بینی می‌شود که به دلیل اعمال سیاست‌های به شدت انقباضی دولت چین طی ماه‌های اخیر، میزان تولید فولاد خام این کشور حدود ۷ درصد در سال ۲۰۲۴ کاهش پیدا کند. این در حالی است که میزان تولید فولاد خام چین در ماه دسامبر سال گذشته میلادی با کاهش ۱۴/۹ درصدی نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۲ (۷۷ میلیون و ۹۰۰ هزار تن)، به ۶۷ میلیون و ۴۰۰ هزار تن رسید.

نکته قابل توجه اینکه در سال ۲۰۲۳، یک میلیارد و ۱۹ میلیون تن فولاد خام در چین تولید شد که این میزان هیچ تغییری نسبت به سال ۲۰۲۲ نداشت. در حالی که تولید فولاد خام هند با افزایش ۱۱/۸ درصدی، از ۱۲۵ میلیون و ۴۰۰ هزار تن در سال ۲۰۲۲، به ۱۴۰ میلیون و ۲۰۰ هزار تن در سال ۲۰۲۳ و تولید فولاد خام روسیه با رشد ۵/۶ درصدی، از ۷۱ میلیون و ۷۰۰ هزار تن در سال ۲۰۲۲،به ۷۵ میلیون و ۸۰۰ هزار تن در سال گذشته میلادی رسید؛ ضمن اینکه تولید فولاد خام ایران در سال ۲۰۲۳، ۱/۸ درصد نسبت به سال ۲۰۲۲ افزایش یافت و از ۳۰ میلیون و ۶۰۰ هزار تن، به ۳۱ میلیون و ۱۰۰ هزار تن ارتقا پیدا کرد؛ ضمن اینکه تولید فولاد خام در کشورهایی مانند ژاپن، آلمان، ترکیه و برزیل که در جمع ۱۰ تولیدکننده برتر فولاد خام جهان قرار دارند، با کاهش چشمگیری در سال گذشته میلادی همراه شد.

بر همین اساس می‌توان گفت هم‌زمان با کاهش تولید فولاد خام در کشورهایی مانند چین، مصرف نسوز نیز افت پیدا خواهد کرد. یعنی برای مثال اگر ۷ درصد تولید فولاد این کشور افت پیدا کند، رقمی معادل تولید ۷۰ میلیون تن فولاد خام کاهش خواهد یافت که به ازای تولید این میزان فولاد، به ۷۰۰ هزار تن نسوز کمتری نیاز است. این در حالی است که کل مصرف نسوز در کشور ما، حدود ۵۰۰ هزار تن برآورد شده و در چنین شرایطی از سال آینده، باید در انتظار رقبای سرسخت چینی که از امکانات به‌روز و حمایت‌های دولت در بخش تولید برخوردارند، در بازارهای بین‌المللی باشیم.

از طرفی شرکت‌های مطرح فولادی در جهان، در حال به‌روزرسانی و استفاده از تکنولوژی‌های روز و انرژی‌های سبز در راستای تحقق صنعت سبز بوده و کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و حرکت به سمت کربن صفر تا سال ۲۰۵۰ را در دستور کار خود قرار داده‌اند. در این میان، صنایع فولادی در کشورهایی مانند ایران که هنوز اقدامات جدی در زمینه استفاده از فناوری‌های نوین و انرژی‌های سبز انجام نداده‌اند، ناچار به تولید محصولات بر پایه تکنولوژی‌های قدیمی هستند. در حالت کلی سه چالش «ناترازی انرژی»، «سیاست‌های انقباضی غول‌های اقتصادی» و «عدم استفاده از انرژی سبز»، روزهای سختی را نه تنها برای صنعت نسوز بلکه دایره صنایع کشور رقم خواهد زد و از این رو لازم است اقدامات لازم از سوی حاکمیت جهت رفع این موانع انجام شود. در گام نخست، ما ملزم به رفع معضل ناترازی انرژی در کشور هستیم که برای تحقق این امر، باید زلف خود را به اقتصاد جهانی گره بزنیم. یعنی این واقعیت را بپذیریم که صرفا با تکیه بر تولید داخل، آن هم زمانی که نیازمند به‌روزرسانی تکنولوژی تولید و واردات بخشی از مواد اولیه مصرفی و همچنین ماشین‌آلات جدید هستیم، نمی‌توانیم حضور موفقی در بازارهای جهانی و بین‌المللی داشته باشیم و در صورت ادامه روند کنونی، بی‌شک از این بازارها حذف و کنار گذاشته خواهیم شد. از طرفی، دولت و بانک مرکزی باید تمهیدات لازم جهت ثبات نرخ ارز را بیندیشند و با توجه به تورم حاکم در کشور، یک نرخ ثابت برای رشد شاخص دلار تعیین کنند. برای مثال، در حالی که نرخ ارز طی روزهای اخیر با یک روند صعودی مواجه شده است، سیاست‌های پولی جدید از سوی بانک مرکزی ابلاغ شده و شاهد انتشار گواهی سپرده خاص با نرخ سود علی‌الحساب ۳۰ درصد هستیم. وزارت اقتصاد و دارایی، در حالی هدف از این اقدام را تامین سرمایه در گردش مورد نیاز واحدهای تولیدی دارای طرح‌های توسعه‌ای با بازدهی بالا اعلام کرده است که به نظر می‌رسد از این طریق نیز نتیجه مدنظر برای تامین سرمایه در گردش مورد نیاز واحدهای تولیدی حاصل نخواهد شد. باید این واقعیت را بپذیریم که نوسان نرخ ارز و وضع بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های خلق‌الساعه، امکان برنامه‌ریزی تولید منظم و هدفمند در بلندمدت را از واحدهای صنعتی سلب کرده است و در چنین شرایطی، مجموعه حاکمیت متشکل از دولت، مجلس شورای اسلامی، قوه قضائیه، اتاق بازرگانی و... باید با همکاری یکدیگر در راستای تامین زیرساخت‌های لازم و رفع موانع مذکور گام بردارند تا شرایط مطلوب تولید در بخش صنعت طی یک بازه زمانی طولانی‌مدت فراهم شود. از سوی دیگر، نیازمند تسهیل‌گری در زمینه گشایش اعتبار و تامین مالی در بازارهای بین‌المللی هستیم و علی‌رغم تشدید تحریم‌ها و نوسان نرخ ارز، امیدواریم حاکمیت اقدامات موثری در این زمینه در ماه‌های پیش رو انجام دهد.

◉ شرکت فرآورده‌های نسوز ایران با حضور تیم مدیریتی جدید، چه طرح‌هایی در ۶ ماهه اخیر اجرایی کرده است؟

افتتاح خط تولید آجر نسوز در کارگاه شرکت ذوب آهن اصفهان با ظرفیت سالیانه ۱۵ هزار تن در شهریور ماه امسال، نخستین طرحی بود که با حضور تیم مدیریتی جدید در شرکت فرآورده‌های نسوز ایران اجرایی شد. ما موفق به تولید یک هزار تن آجر نسوز در این کارگاه در ماه قبل شدیم و به دنبال آن هستیم تا پایان سال جاری، به تولید یک هزار و ۵۰۰ تن در ماه دست پیدا کرده و ظرفیت اسمی تولید در کارگاه را محقق کنیم. طرح بازسازی و بهره‌برداری از کوره ۲۲ واگنی در یک بازه زمانی ۴۵ روزه، آن هم در شرایطی که این کوره حدود ۱۴ سال بدون استفاده در محوطه کارخانه باقی مانده بود، یکی دیگر از مهم‌ترین اقداماتی به شمار می‌آید که در این مدت با حضور تیم مدیریتی جدید انجام شد و به یاری خدا در دهه فجر امسال، به طور رسمی آن را افتتاح خواهیم کرد. لازم به ذکر است که با راه‌اندازی این طرح، سالیانه ۱۲ هزار تن به ظرفیت تولید آجرهای نسوز در ایرفکو افزوده می‌شود و از ماه آینده، تعداد شیفت کاری مجموعه، به سه شیفت در روز افزایش می‌یابد. علاوه‌براین، اصلاح فرایند را در دستور کار خود قرار داده‌ایم و با افتخار اعلام می‌کنیم که با اجرای تمامی این طرح‌ها، ظرفیت تولید آجر نسوز در سال ۱۴۰۳ در شرکت فرآورده‌های نسوز ایران، به دو برابر میزان کنونی رشد پیدا خواهد کرد.

◉ آینده صنعت نسوز در ایران و جهان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در راستای تحقق تولید ۵۵ میلیون تن فولاد در افق ۱۴۰۴، نیازمند تامین حدود ۶۰۰ هزار تن انواع نسوز هستیم که خوشبختانه دستیابی به این میزان تولید به راحتی برای صنعت نسوز کشور امکان‌پذیر است. هم‌اکنون توسعه در کارخانجات تولید نسوز که شرکت فرآورده‌های نسوز ایران گل سرسبد آن‌هاست، جریان دارد و شاهد افزایش تولید نسوز در سایر شرکت‌های فعال در این عرصه هستیم. از طرفی، صنعت نسوز در جهان در حال حرکت به سمت «Solution Provider» شدن است و تولیدکنندگان بزرگ نسوز به دنبال ارائه راهکارهای نوین جهت کاهش هزینه‌های تولید و افزایش بهره‌وری هستند.

در همین راستا، نسبت به راه‌اندازی دپارتمان نصب و اجرای ایرفکو طی ماه‌های گذشته اقدام کرده‌ایم و در حال عقد تفاهم‌نامه همکاری با شرکت ذوب آهن اصفهان در زمینه تامین و نصب تاندیش‌های واحدهای فولادسازی هستیم.

این اقدام، نخستین گام ایرفکو در مسیر «Solution Provider» شدن خواهد بود و ما تمام تلاش خود را به کار خواهیم گرفت تا طی سه سال آینده، به یکی از شرکت‌های پیشرو در این زمینه در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (منا) تبدیل شویم.

شرکت فولاد مبارکه، الگوی بی‌بدیل دستیابی به اهداف توسعه‌ای

سرمایه‌گذاری هدفمند که توسعه یکپارچه‌ای را در تحقق اهداف و چشم‌اندازهای صنعت فولاد رقم بزند، اهمیت بسیاری دارد. در این میان، شرکت فولاد مبارکه را می‌توان الگوی بی‌نظیری از تحقق مفهوم توسعه دانست که با سرمایه‌گذاری هوشمندانه در طرح‌ها و پروژه‌ها در مسیر دستیابی به اهداف و برنامه‌های خود گام برمی‌دارد. استراتژی‌های توسعه این شرکت در حوزه‌های مختلف رسیدن به ظرفیت اسمی تولید، ایجاد ظرفیت‌های جدید، احداث زیرساخت‌های مرتبط با صنعت فولاد و بومی‌سازی تعریف و دنبال می‌شوند. این نگاه فراگیر به توسعه منجر شده است که شرکت فولاد مبارکه نه‌تنها در مسیر تحقق اهداف خود در سطح ملی یعنی الگوی ملی در بنگاهداری حرکت کند، بلکه با اتخاذ رویکردهای مدیریتی نوین در صنعت فولاد، بتواند گام‌های بلندی را در رسیدن به اهداف جهانی خود و قرارگیری در فهرست ۲۰ شرکت برتر جهان بردارد.امروزه تاثیر و اهمیت سرمایه‌گذاری در رشد تولید، ارزش‌آفرینی و توسعه صنعت فولاد بر کسی پوشیده نیست اما این سرمایه‌گذاری باید به گونه‌ای هدفمند انجام شود تا به تمام اهداف و چشم‌اندازهای یک بنگاه صنعتی جامه عمل بپوشاند. در شرکت فولاد مبارکه که پیشران توسعه صنعت فولاد در کشور به شمار می‌آید، سرمایه‌گذاری‌های هوشمندانه منجر به برداشتن گام‌هایی فراتر از تولید و خلق ارزش شده و این شرکت هم‌اکنون در گذرگاه توسعه‌ای فراگیر در حال حرکت است.شرکت فولاد مبارکه با ماموریت تولید فولاد خام پای به عرصه صنعت نهاد و توانست با دنبال کردن استراتژی‌های مدون و هدفمند به جایگاه ویژه‌ای دست یابد؛ به نحوی که امروز شرکت فولاد مبارکه در قلب توسعه صنعت فولاد کشور جای دارد. با توجه به این مسئله، این شرکت اهداف و چشم‌اندازهای خود را در جهت بهبود و ارتقای مستمر جایگاه ملی و جهانی در میان تولیدکنندگان تعریف کرده است؛ به طوری که موفق شده در سطح کشور به الگوی ملی در بنگاه‌داری تبدیل شود، جایگاه اول در رتبه‌بندی ۱۰۰ شرکت برتر کشور (IMI۱۰۰) را به خود اختصاص دهد و با رویکرد تولید با ظرفیت‌های موجود، در سطح کلاس جهانی نیز در فهرست ۲۰ شرکت فولادی برتر جهان قرار بگیرد. کسب درآمد سالانه بیش از ۱۵ میلیارد دلار، تبدیل شدن به سازمانی سرآمد در جایزه پایداری سازمانی انجمن جهانی فولاد، ایجاد کسب‌وکارهای جدید، تکمیل زنجیره متوازن و ایجاد ظرفیت تولید ۱۸ میلیون تن انواع فولاد خام و...، از دیگر اهداف شرکت فولاد مبارکه در افق ۱۴۰۴ است. در این راستا، استراتژی‌های توسعه شرکت فولاد مبارکه در پنج حوزه اصلی بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های تولید با تمرکز بر محصولات ویژه، توسعه متوازن زنجیره ارزش و زیرساخت‌ها، ارتقای نوآوری و فناوری، سرمایه‌های انسانی و توسعه پایدار تعریف و برنامه‌های توسعه‌ای برای ایجاد بستر مناسب تحقق اهداف و چشم‌اندازهای این شرکت تدوین شده‌اند.

به نظر می‌رسد که با عملیاتی شدن پروژه‌های در دستور کار و برنامه‌های پیشرفت سازمانی شرکت فولاد مبارکه، می‌توان انتظار داشت این شرکت اهداف و چشم‌اندازهای خود را محقق خواهد کرد.

▣ جایگاهی ارزشمند در صنعت فولاد

شرکت فولاد مبارکه همواره در مسیری حرکت می‌کند که بیشترین پیشرفت و توسعه را در صنعت فولاد رقم بزند و از این طریق به اهداف و چشم‌اندازهای خود نیز دست یابد. پروژه‌های توسعه‌ای این شرکت در حوزه‌های مختلف رشد تولید، افزایش ظرفیت‌ها، ایجاد زیرساخت‌ها و ... تدوین و اجرا می‌شوند و با توجه به سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته، بسیاری از پروژه‌های در دست اقدام در زمان مقرر به بهره‌برداری خواهند رسید. در حال حاضر ۱۳۰ پروژه در شرکت فولاد مبارکه تعریف شده است که سرمایه‌گذاری آن‌ها به بیش از ۴۸۰ میلیون یورو و ۶۶ هزار میلیارد ریال می‌رسد.

شرکت فولاد مبارکه، یکی از متنوع‌ترین سبد محصولات فولادی را در میان تولیدکنندگان کشور در اختیار دارد؛ به گونه‌ای که در حال حاضر ۵۵۰ گرید فولادی در سبد محصول این شرکت وجود داشته و با توجه به رویکردهای توسعه سبد محصول، ۲۰ گرید فولادی جدید نیز طی دو سال آینده به سبد محصولات این شرکت اضافه خواهد شد.

بر همین اساس، افزایش ظرفیت‌های تولید یکی از بخش‌های مهم سرمایه‌گذاری‌های شرکت فولاد مبارکه را تشکیل می‌دهد تا این شرکت بتواند سبد محصولات خود را متناسب با نیاز مشتریان داخلی و خارجی تنظیم کند.در راستای توسعه ظرفیت‌های تولید، پروژه‌های احداث خط نورد گرم شماره ۲، نورد سرد، خط تولید ورق رنگی شماره ۲، خطوط گالوانیزه و آنیلینگ در دستور کار شرکت فولاد مبارکه قرار دارند. خط نورد گرم شماره ۲ که به منظور تکمیل زنجیره ارزش و افزایش ظرفیت تولید این شرکت در دستور کار قرار گرفته است، در سال ۱۳۹۸ کلید خورد.

دشواری و چالش‌های تامین تجهیزات موجب شد تا روند پیشرفت و راه‌اندازی این پروژه به تعویق بیفتد اما با توجه به تقویت رویکردهای توسعه‌محور شرکت فولاد مبارکه، برنامه‌ریزی دقیقی برای سرعت بخشیدن به احداث این پروژه انجام شده است.

در این راستا می‌توان به تامین مالی، ارائه خدمات لجستیک و تامین امکانات و تجهیزات خط نورد گرم شماره ۲ اشاره کرد و پیش‌بینی می‌شود که با سرعت فعلی پیشبرد، پروژه در آینده‌ای نزدیک به بهره‌برداری برسد.

روزگار معدن
چهار شنبه
۱۵ فروردین ۱۴۰۳ • ۲۳ رمضان ۱۴۴۵ • ۳ آوریل ۲۰۲۴
سال هفتم • شماره ۱۲۷۷

سه‌ضلعی موثر بر قیمت نفت

روز دوشنبه قیمت جهانی نفت در چشم‌انداز استمرار اعمال کاهش عرضه از سوی ائتلاف نفتی موسوم به اوپک‌پلاس، بهبود وضعیت اقتصادی چین که نشان از رشد تقاضا در این کشور داشته و حملات اخیر به زیرساخت‌های انرژی در روسیه، افزایش یافت. قیمت نفت‌برنت دریای‌شمال دیروز و در زمان تنظیم این گزارش، با ۱۰سنت افزایش به ۸۷دلار و ۱۰سنت به ازای هر بشکه رسید. نفت وست‌تگزاس اینترمیدیت هم با ۱۲سنت افزایش، ۸۳ دلار و ۳۳سنت معامله شد. لازم به‌ذکر است دو شاخص اصلی نفت (برنت و وست‌تگزاس)، سومین افزایش قیمت ماهانه را در ایام پایانی ماه مارس تجربه کردند.از اواسط ماه گذشته میلادی، قیمت نفت‌برنت بالاتر از ۸۵دلار در هر بشکه ایستاده است. تحلیلگران انتظار دارند اوپک و متحدانش در ائتلاف اوپک‌پلاس، محدودسازی سطح تولید نفت خود را تا ماه ژوئن نیز تمدید کنند. در این رابطه رویترز نوشت؛انتظار می‌رود حجم معاملات در روز دوشنبه یکم آوریل محدود بماند، دلیل آن است که بسیاری از بازارهای بین‌المللی و داخلی کشورها کماکان به‌واسطه تعطیلات عید پاک غیرفعال هستند. در همین‌ارتباط، الکساندر نواک معاون نخست‌وزیر روسیه، اعلام کرد شرکت‌های نفت این کشور در سه‌ماهه دوم سال‌جاری میلادی بر کاهش تولید متمرکز خواهند بود تا از این مسیر، با سایر اعضای ائتلاف اوپک‌پلاس همراهی کرده باشند. از سویی دیگر و به گزارش منابع معتبر، حملات پهپادی اوکراین به زیرساخت‌های انرژی روسیه، به تعدادی از پالایشگاه‌های این کشور آسیب رسانده که متعاقب آن انتظار می‌رود صادرات سوخت مسکو کاهشی شود.با استناد به گزارش گلدمن‌ساکس، سطح تقاضا برای نفت در اروپا بالاتر از حد انتظار بوده‌است تا جایی‌که تنها در فوریه برابر با ۱۰۰هزار بشکه در روز نسبت به زمان مشابه در سال‌گذشته رشد داشته‌است. با رصد تحولات بازار جهانی نفت، به‌نظر می‌رسد تقاضای بالای نفت‌خام در اروپا، کاهش رشد عرضه آمریکا در کنار احتمال تمدید راهبرد کاهش تولید اوپک‌پلاس تا پایان ۲۰۲۴، از خطر کاهش تقاضا در چین پیشی‌گرفته‌است.به‌تازگی اداره اطلاعات انرژی آمریکا اعلام کرد که به دلیل برودت ناگهانی هوا، تولید نفت‌خام این کشور در ماه فوریه معادل ۶درصد نسبت به زمان اوج تولید در ماه دسامبر کاهش داشته‌است. ناظران بازار انرژی باور دارند محرک‌های فوق سبب خواهد شد متوسط قیمت برنت در سه‌ماهه پایانی سال‌جاری میلادی به حدود ۸۳ دلار در هر بشکه برسد. علاوه‌بر اینها، میانگین تولید کارخانه‌ها در چین برای اولین‌بار طی ۶ ماه گذشته در ماه مارس افزایش یافت، امری که تقاضا برای نفت در بزرگ‌ترین واردکننده نفت‌خام دنیا را افزایشی کرد.

موفقیت‌های ۱۴۰۲ صنعت نفت

مهدی کاوه‌ای

صنعت نفت ایران با وجود ادامه تحریم‌ها، در سال‌گذشته نیز شاهد جهش تولید و صادرات بود و افزون بر آن در بخش‌های مختلف از پایداری تولید گاز گرفته تا بهره‌برداری از میدان‌های جدید نفتی، موفقیت‌هایی را به‌کارنامه خود افزود. همواره از صنعت نفت به‌عنوان صنعت پیشران در ایران نام‌برده می‌شود. نفت در بیش از ۱۱۰ سالی که از کشف آن در مسجدسلیمان می‌گذرد، در همه تار و پود اجتماعی، سیاسی و البته اقتصادی ایران نفوذ کرده و تقریبا کل این بخش‌ها با ورود نفت به ادبیات ایران، تغییرهای بزرگی را شاهد بوده‌اند، اگرچه صنعت نفت ایران در دهه‌های ابتدایی ازسوی شرکت‌های خارجی اداره می‌شد، نخستین گام‌ها برای ملی‌شدن نفت در آخرین روز سال۱۳۲۹ برداشته شد و حالا پس از گذشت ۴۵سال از پیروزی انقلاب اسلامی، صنعت نفت با تکیه بر توان متخصصان و پیمانکاران داخلی به خودکفایی رسیده‌است.

با وجود شدیدترین تحریم‌ها علیه صنعت نفت ایران چه در زمینه دسترسی به تجهیزات روز و چه در مقوله فروش و صادرات نفت، در طول دو سال‌گذشته، تولید نفت و گاز افزایش‌یافته و آنگونه که جواد اوجی، وزیر نفت تاکید کرده، صادرات نفت به بالاترین مقدار از سال۲۰۱۷ (زمان خروج آمریکا از برجام) رسیده‌است. در واقع با روی کار آمدن دولت سیزدهم، توجه به بازیابی بازارهای نفتی ایران و احیای ظرفیت‌های تولید نفت در اولویت قرارگرفت تا آنجا که پس از چند ماه اعلام شد صادرات نفت ایران ۴۰درصد افزایش داشته‌است. روند رشد تولید و صادرات نفت ایران در سال۱۴۰۱ نیز ادامه داشت، تا آنجا که در سال۱۴۰۱، ۱۹۰میلیون بشکه نفت بیشتر از سال۱۳۹۹ و ۸۳میلیون بشکه بیشتر از سال۱۴۰۰ صادر و در سالی که گذشت، رکوردی تازه در صادرات نفت ثبت شد.

گواه آمارهای بین‌المللی

به گزارش «شانا» افزایش صادرات نفت البته به گواه آمارهای بین‌المللی نیز تایید شده و ایران توانسته با فروش نفت بیشتر، شرایط اقتصادی خود را تا حدی بهبود بخشد. آنگونه که وزیر نفت تاکید کرده سازمان‌های بین‌المللی اعلام می‌کنند ایران هیچ‌گونه مانعی در فروش نفت ندارد، در عین‌حال تخفیف فروش نفت را هم تکذیب کرده و گفته در حال نزدیک‌کردن قیمت فروش نفت‌خام صادراتی ایران به قیمت‌های جهانی هستیم. در همین زمینه شبکه خبری بلومبرگ در گزارشی به بررسی روند صادرات نفت ایران از ابتدای سال۲۰۲۳ میلادی پرداخت. این گزارش از رشد ۵۰درصدی صادرات نفت و میعانات گازی ایران در این مدت خبر داده‌است. همچنین بنا بر آمارهای موسسه کپلر، با وجود پابرجابودن تحریم‌های آمریکا، صادرات محموله‌های نفت‌خام ایران از پاییز گذشته دوبرابر شده‌است.

در همین حال، برآوردهای آژانس بین‌المللی انرژی حکایت از آن دارد که تولید نفت‌خام ایران به بالاترین مقدار (حدود ۳میلیون بشکه در روز) از اواخر سال۲۰۱۸ رسید. خبرگزاری رویترز هم در گزارشی به نقل از موسسه‌های مشاوره‌ای، داده‌های حمل‌ونقل و منابع مطلع از این موضوع آورده که صادرات و تولید نفت‌خام ایران با وجود تحریم‌های آمریکا به بالاترین سطح رسیده‌است. صنعت نفت یکی از مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار بر رشد اقتصادی است، از این‌رو هر زمان که وضعیت این صنعت قابل‌قبول بوده و تولید و صادرات در شرایط مطلوبی قرار داشته، رشد اقتصادی نیز بیشتر می‌شود، در مقابل با کوچک‌ترین نوسانی در وضع تولید و صادرات نفت یا قیمت آن در بازارهای جهانی، رشد اقتصادی نیز کاهشی خواهد بود.

اهمیت نفت در رشد اقتصادی

اهمیت نفت در رشد اقتصادی آنقدر زیاد است که رشد اقتصادی با نفت و بدون‌نفت اعلام می‌شود و این موضوع برای دیگر صنایع موجود در کشور وجود ندارد. یکی از مهم‌ترین آثار رشد بخش نفت و گاز در کشور، جبران کسری‌بودجه دولت در سال ۱۴۰۰ بود. با افزایش فروش نفت ایران به مشتریان سنتی و بازاریابی‌های جدید، کسری‌بودجه بدون ایجاد نقدینگی جدید در کشور جبران شد. در سال۱۴۰۱ به‌تدریج رشد تولید و صادرات نفت ایران، رشد اقتصادی کشور را مثبت کرد و تورم نیز تا حد زیادی کنترل شد. این رشد البته ادامه‌دار شد و در سال۱۴۰۲ نیز با قدرت بیشتری ادامه‌یافت تا آنجا که رشد اقتصادی با نفت در ۹ ماه امسال در مقایسه با مدت مشابه پارسال رشدی ۳۳درصدی را تجربه کرد. مقایسه این اعداد حکایت از تاثیر مهم نفت بر رشد اقتصادی کشور دارد؛ در واقع درحالی‌که دیگر بخش‌ها با کاهش رشد اقتصادی همراه بوده‌اند، بخش نفت با رشدی ۲۲.۴درصدی در ۹ ماه گذشته توانسته افت دیگر بخش‌های اقتصاد را جبران کند.

یکی از مهم‌ترین طرح‌ها برای افزایش توان تولید نفت ایران در سال۱۴۰۲، تولید نفت از میدان‌های نفتی سپهر و جفیر به‌عنوان جوان‌ترین میدان‌های نفتی ایران با تکیه بر سرمایه و توان تخصصی یک شرکت اکتشاف و تولید ایرانی آغاز شد تا در گام نخست، روزانه تا ۵۰هزار بشکه به ظرفیت تولید نفت ایران اضافه شود. ارزش کلی قرارداد توسعه میدان سپهر و جفیر ۲.۸میلیارد دلار است که از این مقدار تاکنون ۳۳۰میلیون دلار آن هزینه شده‌است و با اجرای کامل این قرارداد تولید نفت به روزانه ۱۱۰هزار بشکه در روز می‌رسد. تاکنون حفاری ۱۲حلقه چاه در این میدان‌های نفتی تکمیل شده‌است؛ چاه‌هایی که در لایه فهلیان و در عمق بیش از ۴۶۰۰ متری به مخزن نفتی رسیده‌اند و در همین گام، تولید روزانه نفت بیش از عدد پیش‌بینی‌شده در گام نخست خواهد بود.

با آغاز فرآیند تولید از این میدان جدید و ادامه سرمایه‌گذاری شبکه بانکی و شرکت‌های اکتشاف و تولید (E&P) در فعالیت‌های توسعه میدان‌ها، گام مهمی در مسیر افزایش تولید نفت‌خام در کشور برداشته می‌شود. افزون بر میدان‌های سپهر و جفیر، در سال۱۴۰۲، تولید نفت از میدان آزادگان جنوبی نیز افزایش یافت. میدان مشترک آزادگان جنوبی در فاصله ۸۰کیلومتری اهواز و جزو میدان‌های مشترک ایران با عراق در غرب کارون است. این میدان مشترک ۲۰۳ حلقه چاه و دو مرکز جمع‌آوری در شمال و جنوب و یک واحد فرآورش مرکزی دارد. از این تعداد چاه، ۱۶۳ حلقه چاه تولیدی و به‌منظور افزایش تولید نفت کشور، عملیات حفاری و اتصال ۶۰ حلقه چاه جدید در دولت سیزدهم در میدان مشترک آزادگان جنوبی انجام شده‌است که افزایش ۵۰هزار بشکه‌ای تولید نفت را به‌دنبال خواهد داشت.

با این افزایش تولید، واحد تفکیک‌گر شمالی راه‌اندازی شد و اکنون ۲۵هزار بشکه نفت از آزادگان جنوبی به واحد نمک‌زدایی منتقل می‌شود. به‌منظور این افزایش تولید، تکمیل ۵۰ کیلومتر خط ۲۸ اینچ تا تلمبه‌خانه نفت غرب کارون و ۳۰۰ کیلومتر خط لوله جریانی ایجاد شده‌است. در این زمینه وزیر نفت نیز اعلام کرد که در نیمه اول سال۱۴۰۳، فازدوم طرح توسعه آزادگان جنوبی به بهره‌برداری می‌رسد که با این اقدام، ظرفیت تولید نفت از این میدان مشترک به ۲۰۰هزار بشکه در روز خواهد رسید.

افزایش ۱۵۰هزار بشکه‌ای

در بهمن‌ماه سال‌گذشته، سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری از هفت طرح نفتی و گازی، زمینه افزایش ۱۵۰هزار بشکه تولید نفت و ۲۸میلیون مترمکعب تولید گاز در کشور را فراهم کرد. بر اساس سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده، افزایش ۵۰هزار بشکه‌ای نفت با خط لوله ۱۳۰کیلومتری قلعه‌نار، ۲۰هزار بشکه‌ای نفت با خط لوله شادگان، ۲۰هزار بشکه‌ای نفت با واحد نمکزدایی اهواز متمرکز، ۱۰هزار بشکه‌ای نفت با طرح توسعه میدان چشمه‌خوش، دالپری و پایدار شرق، ۲هزار بشکه‌ای نفت میدان سهراب، ۵۰هزار بشکه‌ای نفت با توسعه ۶۰ حلقه چاه میدان آزادگان و برداشت روزانه ۲۸میلیون مترمکعب گاز با خط لوله دریایی جدید فاز۱۶ پارس‌جنوبی محقق شده‌است. در مجموع با بهره‌برداری از این طرح‌ها سالانه ۶میلیارد دلار از سوی صنعت نفت و گاز ثروت‌آفرینی می‌شود که نقشی بسزا در رشد اقتصادی کشور دارد، اگرچه صنعت نفت در دولت سیزدهم توانسته رکوردهای خیره‌کننده‌ای در تولید و صادرات نفت و گاز داشته‌باشد با وجود همه موفقیت‌ها در صنعت نفت اما در مدیریت مصرف دچار چالش‌های اساسی بوده و در مهار مصرف، موفق عمل نشده‌است.

البته در سال‌های اخیر مسابقه‌ای در تولید و مصرف شکل‌گرفته که به نفع تولید نیست و مصرف به‌شدت افزایش می‌یابد. همچنین شدت مصرف انرژی در ایران بسیار بالا و بیش از ۲برابر میانگین جهانی است و برای تولید و خدمات بیش از ۲برابر دنیا انرژی مصرف می‌شود و این شدت رو به افزایش است. البته در مواردی مطرح می‌شود که تولید ناخالص داخلی پایین است و این موضوع شدت مصرف انرژی را افزایش می‌دهد، درحالی‌که در برنامه‌های کنونی نیز به کاهش شدت مصرف انرژی در بخش‌های مختلف مانند ساختمان، صنعت و حمل‌ونقل توجه ندارند؛ در واقع اگرچه تولید انرژی در ایران افزایش‌یافته اما وضع مصرف انرژی نابسامان است، از همین‌رو برای جلوگیری از چالش امنیت انرژی در آینده باید برای ناترازی انرژی کشور فکری شود، بنابراین امروز بهینه‌سازی مصرف انرژی نه‌تنها یک انتخاب، بلکه ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. در دولت سیزدهم پیشنهاد برنامه ملی مدیریت مصرف انرژی مطرح‌شده تا سهم هرکدام از صنایع در بخش‌های مختلف کاهش مصرف مشخص باشد.

هم‌اکنون روزانه معادل ۷میلیون بشکه نفت‌خام انواع انرژی در کشور مصرف می‌شود و با کاهش ۵۰درصدی و رسیدن به استاندارد شدت مصرف جهانی، می‌توان تا معادل ۳.۵میلیون بشکه نفت‌خام کاهش مصرف انرژی محقق شود و از این مسیر سالانه ۸۰میلیارد دلار درآمد برای کشور ایجاد خواهد شد. برای مدیریت مصرف انرژی، در بودجه سال۱۴۰۲ حدود ۳۰هزار میلیاردتومان به این حساب اختصاص یافت و دبیرخانه این حساب ایجاد و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها تدوین شد و در مجموع ۱۶هزارمیلیاردتومان پروژه بهینه‌سازی در بخش‌های مختلف صنعت نفت تعریف شده‌است. این حساب در بودجه‌سال۱۴۰۳ و برنامه هفتم مورد تاکید بوده‌است و امسال هم ادامه خواهدیافت. اگرچه لزوم توجه به بهینه‌سازی مصرف سوخت به‌عنوان اصلی انکارناپذیر باید در اولویت قرار گیرد، تا زمان اجرای طرح‌های بهینه‌سازی، به‌منظور تامین انرژی موردنیاز کشور، تولید باید افزایش یابد. از سوی دیگر با توجه به آنکه حدود ۷۰درصد از سبد انرژی کشور شامل گاز می‌شود، توجه به پایداری تولید گاز برای تضمین امنیت انرژی ضروری است، بنابراین فعالیت‌های وزارت نفت برای تامین امنیت انرژی، تولید پایدار گاز در کشور است. در این زمینه اقدام‌های مختلفی انجام شده‌است.

فشارافزایی میدان گازی پارس‌جنوبی

مهم‌ترین طرحی که قرارداد آن در سال‌گذشته به امضا رسید، قراردادهای اجرایی طرح ملی فشارافزایی میدان مشترک گازی پارس‌جنوبی با سرمایه‌گذاری ۲۰میلیارد دلاری و با هدف افزایش برداشت ۹۰تریلیون فوت‌مکعب گاز و ۲میلیارد بشکه میعانات گازی بود که درآمدزایی ۹۰۰میلیارد دلاری برای کشور به‌دنبال دارد. با توجه به این اعداد، اجرای این طرح سودی ۴۵۰۰درصدی برای کشور ایجاد خواهد کرد. پیمانکاران اصلی در اجرای طرح ملی فشارافزایی میدان مشترک پارس‌جنوبی، شامل شرکت‌های پتروپارس، اویک، قرارگاه سازندگی خاتم و مپنا و پیمانکار مهندسی مفهومی، پایه مقدماتی و پیشرفته، یک شرکت مشاور ایرانی هستند. براساس این قرارداد پیمانکاران بررسی و صحه‌گذاری مدارک مهندسی پایه مقدماتی و پیشرفته و ارائه دیدگاه‌های اصلاحی را انجام خواهند داد. همکاری با کارفرما برای نهایی‌سازی برنامه اجرای طرح، سفارش‌گذاری اقلام دیرتحویل، تهیه استراتژی واگذاری پیمان‌های فرعی در قالب قراردادهای ئی‌پی‌سی، مذاکره و ایجاد مشارکت بین یاردهای سکوساز داخلی و بین‌المللی برای ساخت سکوهای فشارافزایی در خلیج‌فارس و انجام اقدام‌های لازم برای آغاز قراردادهای ژئوتکنیک و ژئوفیزیک از جمله شرح کار پیمانکاران این قرارداد خواهد بود.

این قرارداد در حالی امضا می‌شود که قطر نیز در بخش جنوبی این میدان مشترک در حال احداث سکوهای فشارافزایی است، اگرچه قرارداد فشارافزایی در پارس‌جنوبی با هدف جلوگیری از افت تولید امضا شد، این تنها کاری نبود که به‌منظور پایداری تامین تولید گاز در بزرگ‌ترین میدان مشترک گازی جهان از سوی ایران انجام شده‌است. در این زمینه بهره‌برداری از چند حلقه چاه فاز۱۱ و خط لوله جدید فاز۱۶ افزایش تولید گاز در زمستان از پارس‌جنوبی برنامه‌ریزی شد. این اقدام‌ها باعث شد آنگونه که جواد اوجی اعلام کرده، تولید گاز از این میدان مشترک زمستان امسال رکوردشکنی کند و به روزانه ۷۰۷میلیون مترمکعب در روز برسد. از مهم‌ترین طرح‌هایی که افزایش ظرفیت تولید گاز را برای کشور به‌همراه خواهد داشت، می‌توان به توسعه میدان کیش و انجام مطالعات مفهومی پارس شمالی اشاره کرد.

چرایی سرمایه‌گذاری سنگین حوزه انرژی آمریکا در آفریقا

طی سال‌های اخیر، ذائقه مصرف انرژی در جهان به‌ویژه در کشورهای صنعتی توسعه‌یافته دستخوش تغییراتی مهم و گسترده شده است. از پایبندی به تعهدات کنوانسیون آب و هوایی پاریس گرفته تا مسائلی چون کربن زدایی، کاهش وابستگی به نفت خاورمیانه و از همه مهم‌تر، حرکت دسته‌جمعی به سمت انرژی‌های سبز و پایدارتر به‌ویژه برق سبز، سبب شده تا قدرت‌های بزرگ نیز در مختصات اماکن تحت رقابت خود تغییر ایجاد کنند. اگرچه، کشورهای نفتی خاورمیانه برای بیش از یک قرن به واسطه ذخایر نفت خود مورد توجه قدرت‌های بزرگ قرار داشتند، اما شواهد نشان می‌دهند که غرب و شرق، هر دو به دنبال انجام سرمایه‌گذاری‌های جدید روی کشف و استخراج معادنی هستند که محصولات آنها دارای کاربردی گسترده در صنایع و انرژی‌های سبز هستند.اگرچه در حال حاضر ، سنگین‌ترین حضور قدرت‌های بزرگ در پروژه‌های زیرساختی و معدنی آفریقا متعلق به چین است؛ اما ایالات متحده نیز از سال ۲۰۲۲ به این سو، تلاش زیادی برای حضور و سرمایه‌گذاری چشمگیر در آفریقا داشته است. نمایندگان وزارت خزانه‌داری ایالات متحده، هفته آخر بهمن ماه با حضور در کنفرانس معدنکاوی آفریقا که در شهر ژوهانسبورگ برگزار شد؛ حضور یافته و تلاشی گسترده در خصوص رایزنی‌های مربوط به شرکت در پروژه‌های زیرساختی به کار بستند. اگرچه تا چند سال پیش از این، قاره آفریقا کانون تمرکز و سرمایه‌گذاری‌های آمریکا محسوب نمی‌شد، اما طی سال‌های اخیر شاهد رشد بی‌سابقه حضور سنگین این کشور در پروژه‌های بزرگ سرمایه‌گذاری روی زیرساخت‌های این قاره هستیم.یکی از دلایل حضور آمریکا در آفریقا جلوگیری از نفوذ گسترده و رو به رشد چین در این قاره است؛ اما همان‌طور که گفته شد، نیاز به تامین کبالت مورد استفاده در خودروهای الکتریکی، نیروگاه‌های خورشیدی و بادی و دیگر بخش‌های انرژی‌های تجدیدپذیر، انگیزه واشنگتن برای حضور در آفریقا را دوچندان می‌کند. «توماس شیهی» محقق اندیشکده صلح ایالات متحده با تاکید بر حضور هیات عالی رتبه این کشور در کنفرانس معدنکاوی آفریقا گفت: طی دو سال گذشته، دولت بایدن تمرکز زیادی روی بخش انرژی‌های تجدیدپذیر داشته که همین امر، منجر به افزایش فعالیت بی‌سابقه آمریکا در سرمایه‌گذاری روی پروژه‌های زیرساختی قاره آفریقا شده است. همچنین، باید این نکته را نیز در نظر داشت که آفریقای مرکزی سرشار از معادن بزرگ فلز مس بوده و به همین دلیل، از این منطقه تحت عنوان «کمربند مس» آفریقا نیز یاد می‌شود. فلز مس نیز مانند کبالت، از ملزومات بسیار مهم در تولید و ذخیره‌سازی انرژی الکتریکی محسوب شده و در حقیقت، سرمایه‌گذاری در این منطقه از آفریقا، بخش قابل‌توجهی از مس موردنیاز آمریکا را نیز تامین خواهد کرد.

چینی‌ها از دهه ۱۹۷۰ میلادی، حضور خود در بخش معادن کبالت و مس آفریقا را افزایش داده و امروزه، اکثر معادن این دو عنصراستراتژیک در دستان شرکت‌های چینی قرار دارد. چین همچنین پروژه‌های بزرگی چون اتصال ریلی کمربند مس زامبیا به بنادر تانزانیا در سواحل شرقی قاره آفریقا را در دست دارد. این اتصال ریلی بزرگ قرار است در قالب یک کریدور ریلی عمل کرده و محصولات معدنی مورد استخراج شرکت‌های چینی را پس از حمل به سواحل شرقی آفریقا، راهی این کشور کند.در همین راستا، ایالات متحده نیز در ماه مه سال ۲۰۲۳ از تصمیم خود برای سرمایه‌گذاری بر روی توسعه زیرساخت‌های ریلی جمهوری دموکراتیک کنگو و اتصال این کشور به بندر لوبیتو در سواحل غربی آنگولا خبر داد. واشنگتن همچنین قرار است بخش‌های زیرساختی نابود شده در آنگولا از دوران جنگ داخلی در این کشور طی دهه ۷۰ میلادی (جنبش‌های مربوط به استقلال آنگولا از پرتغال) را نیز بازسازی کند. این خط ریلی جدید که از آن تحت عنوان «کریدور ریلی لوبیتو» یاد می‌شود، میزان زمان حمل کبالت و مس استخراجی از معادن کنگو تا سواحل آنگولا را تا حد چشمگیری کاهش خواهد داد.

ارزیابی موسسه صلح آمریکا از سرمایه‌گذاری واشنگتن در آفریقا

موسسه صلح آمریکا (USIP) در دسامبر سال ۲۰۲۲ و یک هفته پیش از برگزاری نشست بزرگ میان ۵۰ رهبر کشورهای آفریقایی و واشنگتن، گزارش جالبی از ارزیابی خود نسبت به همکاری‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری ایالات متحده در آفریقا منتشر کرد. در این گزارش به نکات جالبی اشاره شده که در ادامه به بررسی کلیات آن خواهیم پرداخت.موسسه صلح آمریکا، استراتژی کلان دولت بایدن برای توسعه سرمایه‌گذاری آمریکا در آفریقا که دراوت سال ۲۰۲۲ به صورت رسمی توسط رئیس‌جمهور این کشور امضا و ابلاغ شد را مبنای تحرکات آمریکا در این زمینه می‌داند. در حقیقت، این موسسه دلایل حضور واشنگتن در آفریقا را به دو بخش مهم تقسیم می‌کند که عبارتند از: دستیابی آمریکا به منابع با ارزش معدنی آفریقا و مقابله با رشد و نفوذ رو به گسترش چین در قاره سیاه.این موسسه معتقد است که اگرچه چینی‌ها حضور قوی‌تر و قدیمی‌تری نسبت به آمریکا در آفریقا دارند، اما تمامی کشورهای آفریقایی از حضور آمریکا در این قاره حمایت می‌کنند. این موسسه طرح ابتکار کمربند و جاده و سیاست‌های ضد استعماری چین از دهه ۹۰ میلادی تا به امروز را از جمله عوامل اصلی و مهم حضور پکن در آفریقا تلقی کرده و معتقد است که آغاز سرمایه‌گذاری ۲۵۴ میلیون دلاری چین در آفریقا از سال ۲۰۲۱ و تبدیل شدن این کشور به عنوان بزرگ‌ترین سرمایه‌گذار خارجی در میان کشورهای آفریقایی، گوی رقابت را تا حد زیادی از واشنگتن ربوده است.نکته مهم دیگر در ارزیابی‌های USIP از حضور چین در آفریقا، به تقسیم‌بندی نوع این حضور بازمی‌گردد. این موسسه معتقد است که هر گونه حضور چین در آفریقا را نمی‌توان به منزله تهدید علیه منافع آمریکا ارزیابی کرد. به اعتقاد موسسه صلح آمریکا، اگرچه مواردی چون ساخت نخستین پایگاه فراسرزمینی ارتش چین در جیبوتی (۲۰۱۷) به ضرر آمریکا خواهد بود، اما رقابت دو کشور در زمینه استخراج‌های معدنی یا حضور در دیگر پروژه‌های زیرساختی آفریقا تهدیدی علیه منافع واشنگتن به حساب نمی‌آید.

یادداشت

سال گفتمان مشترک و همدلی ملی در صنعت برق

حسنعلی تقی‌زاده لنده
رئیس هیات‌مدیره سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق

سال ۱۴۰۲ به پایان رسید.

سالی که استمرار سال‌های سخت اقتصادی گذشته بود و گشایش تازه‌ای را در مدیریت تورم، رکود و نوسانات اقتصادی در کشور فراهم نکرد. صنعت برق در سال گذشته مانند بسیاری دیگر از صنایع کشور، سالی دشوار را پشت سر گذاشت که تابستان گرم، ناترازی ۱۲ تا ۱۵هزار مگاواتی برق در زمان پیک، استمرار کمبود نقدینگی و عدم‌پرداخت مطالبات، همچنین گسترده شدن ابعاد مشکلاتی مانند وام‌های ارزی و خسارت دیرکرد در تادیه مطالبات تنها بخشی از آنها بود. تولیدکنندگان غیردولتی برق که میزان مطالبات ریالی و ارزی آنها سال گذشته از مرز ۹۰هزار میلیارد تومان گذشت، همچنان با مشکلاتی مانند فقدان ضوابط مشخص برای تعرفه‌گذاری برق نیروگاه‌ها، نبود نهاد رگولاتوری و شیوه‌های عرضه برق در بازار و بورس مشکلات عدیده‌ای دارند که نتیجه روشن آن کاهش سرمایه‌گذاری در این صنعت بوده است.

سندیکا همچنین در خصوص تسویه مطالبات و خسارت دیرکرد آنها، تعیین‌تکلیف وام‌های ارزی و نحوه تهاتر مالیات ارزش افزوده نیروگاه‌ها هم پیگیری‌های گسترده‌ای داشت که کمترین نتیجه آنها تبدیل شدن این موضوعات به یکی از دغدغه‌های نهادهای بالادستی به‌ویژه در دولت و مجلس شورای اسلامی بوده است.

ضمن اینکه سندیکا در طول ماه‌های گذشته، پیگیری بخشی از این موضوعات را با هماهنگی شرکت‌های عضو از مسیر قوه قضائیه آغاز کرده تا در کنار تعامل سازنده با وزارت نیرو، از ابزارهای قانونی موجود نیز برای بهبود نسبی شرایط به نفع نیروگاه‌ها و سرمایه‌گذاران خصوصی و غیردولتی حوزه نیروگاهی کشور بهره بگیرد. این تشکل همچنین مانند هر سال در خصوص لایحه بودجه، پیگیری‌ها و مذاکرات گسترده‌ای داشت که در نهایت به اعمال بخشی از اصلاحات پیشنهادی در بخش‌های مصوب کمیسیون تلفیق منجر شد.

طرح مهم‌ترین مصائب و مشکلات سرمایه‌گذاران این حوزه و همچنین ارائه پیشنهادهای راهبردی بخش خصوصی برای رفع این مشکلات هم بخشی از موضوعات پیگیری شده از سوی سندیکا بوده، هر چند به نظر می‌رسد که صنعت برق هنوز هم برای بازگشت به روزهای رونق و تبدیل شدن به صنعتی که جاذبه‌های لازم را برای ورود سرمایه‌گذاران غیردولتی دارد، با کمبودهای بسیاری مواجه است.

با احتساب زمستان کم‌بارش امسال، باید در انتظار تابستان دشواری برای تامین برق در سال ۱۴۰۳ باشیم. به ویژه آنکه سرمایه‌گذاران به دلیل چالش‌های موجود و بی‌توجهی به آنها، تمایلی برای ورود به حوزه ساخت نیروگاه‌های جدید ندارند و صنایع هم آن طور که انتظار می‌رفت از احداث نیروگاه‌های خودتامین استقبال نکردند، چرا که این امر را وظیفه ذاتی خود نمی‌دانند. تجدیدپذیرها هم با وجود قول ۴هزار مگاواتی وزیر نیرو، زورشان به احداث تنهاهزار مگاوات نیروگاه جدید رسید.

در لایحه بودجه ۱۴۰۳ هم البته همچنان نقش برق به بزرگی و پررنگی ابعاد بحران ناترازی‌اش نیست و به نظر می‌رسد که دولت و وزارت نیرو همچنان اصرار دارند که مساله تامین پایدار برق را کوچک‌تر از آنچه در واقع هست، نشان دهند. با وجود اینکه سندیکا با تصویب پیشنهادهایی در کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی، امیدهایی برای بهبود نسبی شرایط ایجاد کرده، اما انتظار می‌رفت که وزارت نیرو با در نظر گرفتن ابعاد گسترده ناترازی‌ها و هزینه‌ها و خسارت ناشی از آن، سهم برق را در بودجه سالانه به شکلی هوشمندانه‌تر تنظیم کرده یا ابزارهای قانونی لازم را برای رفع بخشی از چالش‌ها به‌ویژه کمبود نقدینگی و پرداخت مطالبات معوق فراهم آورد. البته هنوز هم امید آن می‌رود که نمایندگان مردم در دوازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی با در نظر گرفتن شرایط بحرانی صنعت برق و موقعیت استراتژیک آن در توسعه اقتصادی و اجتماعی و تامین رفاه، امنیت و سلامت، حداقل به تامین بخشی از پیش‌نیازهای کلیدی برای بهبود شرایط کمک کنند که از آن جمله می‌توان به تاسیس نهاد رگولاتوری، نظارت بر اجرای دقیق و صحیح قوانین پشتیبان صنعت برق و همچنین ایجاد ابزارهای قانونی لازم برای تامین مالی این صنعت کمک کنند.

به هر حال سندیکا به عنوان یکی از تشکل‌های برتر و برگزیده اتاق بازرگانی (با رتبه A+) برای افزایش سطح اثربخشی فعالیت‌های خود بر سیاستگذاری‌های عمومی حوزه تولید برق در سال ۱۴۰۳ برنامه‌های مدون و مشخص بسیاری دارد که بیش از هر چیز بر تامین منافع اعضا به موازات منافع ملی کشور استوار است. چرا که تولیدکنندگان خصوصی و غیردولتی برق همواره خود را بخشی جدانشدنی از خانواده بزرگ این صنعت دانسته و باور داشته‌اند که هیچ مشکل و چالشی نمی‌تواند تولید و عرضه پایدار برق آنها را متوقف کند. تابستان امسال که تقریبا همه نیروگاه‌های غیردولتی به دلیل انباشت مطالبات با مشکلات مالی متعدد و حتی وام‌های ارزی عقب افتاده مواجه بودند و با وجود این با تمام توان برق تولید کردند تا سهم خود را در تامین برق تمام و کمال ایفا کنند. ما به این همراهی که بیش از هر چیز بر تامین منافع ملی کشور متمرکز است، می‌بالیم.

سندیکا یکی از مهم‌ترین ماموریت‌ها و راهبردهای خود را افزایش سطح تعامل با شرکت‌های عضو و ایجاد انسجام موثرتر بین آنها می‌داند و بر این باور است که در سایه این یکپارچگی می‌توان مشکلات را به شکل موثرتری دنبال و ظرفیت را با شفافیت بیشتری معرفی کرد. سال ۱۴۰۳ می‌تواند سال همدلی و انسجام سندیکا و اعضایش برای عبور از این بحران چند ساله و بهبود شرایط به نفع صنعت برق کشور باشد.

در این مسیر البته سندیکا فارغ از هر نوع بخشی نگری و به دور از نگاه صنفی خود آمادگی دارد که در کنار وزارت نیرو به یک گفتمان مشترک و موثر دست یابد. این گفتمان مشترک بدون تردید می‌تواند نگرش کلان و راهکار محوری را در صنعت برق رقم بزند که نتیجه آن توسعه صنعت زیرساختی و کلیدی برق است. برای ما ۱۴۰۳ سال گفتمان تازه با اعضا، ذی‌نفعان و سیاستگذاران است، سالی که می‌تواند در سایه یک همدلی ملی، فضا را برای بازگشت سرمایه، رونق و شکوفایی به صنعت همیشه توانمند برق مهیا کند.

سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق همچنین برای همه فعالان و صاحبان صنعت برق آرزوی سالی سرشار از برکت، آرامش و موفقیت دارد.

روزگار معدن

چهارشنبه
۱۵ فروردین ۱۴۰۳
۲۳ رمضان ۱۴۴۵
۳ آوریل ۲۰۲۴
سال هفتم
شماره ۱۲۷۷

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و هنری روزگار وصل
مدیر مسئول: مهدی نجفی
سردبیر: شهریار خادمی

آدرس: تهران- خ قائم مقام فراهانی کوچه آزادگان شماره ۲۶
تلفن:۸۲۱۹۰(داخلی-۲۲۷-۱۵۶)
نمابر:۸۲۱۹۰(داخلی-۱۰۴)

تلفن‌سازمان‌آگهی‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۲
امورمشترکین: ۸۸۱۰۵۳۰۶
توزیع‌وسازمان‌شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۴۲۱۱
چاپخانه:صمیم

E-mail:info@madandaily.com • https://t.me/rozegarmadan • www.twitter.com/Madandaily • www.instagram.com/Madandaily • www.rouzegaremadan.ir

عوارض صادرات خام و نیمه‌خام همانند سال قبل است

وزیر اقتصاد بیان کرد: بر اساس مصوبه امروز هیات دولت مقرر شد، عوارض صادرات خام و نیمه‌خام مصوبه اسفند ۱۴۰۲ عیناً تکرار شود و صادرکنندگان فرآیند صادرات را آغاز کنند.سید احسان خاندوزی وزیر امور اقتصادی و دارایی امروز در حاشیه جلسه هیات دولت در جمع خبرنگاران گفت: در اولین هفته کاری دولت یک مصوبه خوب برای تولیدکنندگان و صادرکنندگان کشور به تصویب رسید و طبق تبصره ۶ بودجه ۱۴۰۳، دولت ۲ ماه فرصت داشت برای عوارض صادرات موارد خام و نیمه‌خام اعلام نظر کند.وی ادامه داد: بر اساس تصویب هیأت دولت، مقرر شد عوارض صادرات خام و نیمه‌خام مصوبه اسفند ۱۴۰۲ عیناً تکرار شود و صادرکنندگان فرآیند صادرات را آغاز کنند.وزیر اقتصاد یادآورشد: در بودجه ۱۴۰۳ نسبت به بودجه سال گذشته، ۱۰۰ هزار میلیارد تومان افزایش بار مالیاتی وجود داشت و چون سیاست حمایت از تولید ایجاب می‌کند که تخفیفات بیشتری در این زمینه داشته باشیم، باید از طرق دیگری مثل انتشار اوراق عمل کنیم که نیازی به افزایش مالیات وجود نداشته باشد.

کارتن

بدون شرح

طرح: حسین علیزاده

بورس در انتظار روزهای بهتر

گروه بورس: بورس تهران بالاخره از دوره نفس گیر خارج شد و با ورود به سال جدید در حال نفس‌گیری برای جبران شرایط سال‌های اخیر است که شاید بتواند دوباره صعودی شود و سودی برای سهامداران به جای بگذارد. تالار شیشه‌ای معاملات بورس تهران در یکسال اخیر نزدیک به ۱۲ درصد بازدهی داد که عدد بسیار کمی برای یکسال است و حتی حرفه‌ای‌ترین سهامداران نیز نمی‌توانند در این شرایط سود کسب کنند.

بورس تهران در یکسال اخیر روزهای تلخی را پشت سر گذاشت و نتوانست بازدهی مورد انتظار را داشته باشد؛ درحالی که اغلب کارشناسان پیش بینی می‌کردند که بورس تهران طی یکسال بین ۳۰ الی ۵۰ درصد بازدهی دهد؛ اما متاسفانه هیچ یک از این بازدهی محقق نشد و بورس بازدهی کمتری از حد انتظار داشت حتی برخی از سهام وارد یک فاز منفی شدند که احتمالا این فاز ماه‌های آتی ادامه داشته باشد.

بازار سرمایه بر اساس پیش بینی‌ها حرکت نمی‌کند و کاری به عوامل بنیادین ندارد؛ چراکه دخالت تاثیر بیشتری روی معاملات دارد و این دخالت‌هاست که مسیر بورس را تعیین می‌کند. برای نمونه داستان نرخ خوراک و تعیین پنهانی آن باعث شد که بورس از اردیبهشت ماه روند نزولی به خود بگیرد.

بازار سهام سال ۱۴۰۲ را با روند صعودی شاخص‌های سهامی آغاز کرده بود و ارزش معاملات خرد در فروردین ماه سطح ۱۵ همتی را رد کرد و ورود جریان پول حقیقی رفته رفته افزایش پیدا می‌کرد. بورس تهران از روز ۱۷ اردیبهشت ماه درگیر ریزش اصلاحی شاخص کل شد. ریزشی که به اعتقاد رییس سازمان بورس دلیل پنهانی نداشت و با رشد شاخص کل و ذخیره سود از سوی نوسان‌گیران شکل گرفته بود.

با گذشت ۵۰ روز از شروع اصلاح شاخص کل، ابلاغیه نرخ جدید گاز خوراک پتروشیمی‌ها منتشر شد که دقیقاً در روز قبل از ریزش شاخص کل به تصویب رسیده بود. این خبر در کنار ادعای رییس سازمان بورس تأثیری دو چندان بر بی اعتمادی سهامداران گذاشت تا بازار ریزشی سنگین‌تر از سال ۹۹ را احساس کند و جوی رکودی بر معاملات بازار حاکم شود. بورس تهران در روز ۱۷ اردیبهشت ماه ۱۴۰۲ با خروج ۴ همت پول حقیقی از بازار سهام، شاهد ورود شاخص

کل به یک روند اصلاحی بود. روندی که در نهایت با ۳۵۰ هزار واحد افت تراز شاخص کل اندکی تثبیت شد اما رکود شدید معاملاتی موجب ایستایی شاخص کل برای چندین ماه شد. همزمانی مصوبه نرخ گاز خوراک با ریزش شاخص کل بورس باعث شده تا اعتماد فعالان بازار سهام بیش از پیش از بین برود. برخی سهامداران معتقدند که وجود اطلاعات پنهانی موجب شد تا در روزهایی که سهامداران از رشد شاخص‌های آماری بازار سهام سود می‌بردند؛ افرادی که از این مصوبه خبردار بودند ۵۱ روز زودتر دست به فروش بزنند و سهامداران قربانی نوسان آنها شدند.

▣ معاملات بورس در سال ۱۴۰۲

شاخص کل در پایان سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۱۴۰۱، ۲۳۴ هزار و ۶۳۵ واحد بالاتر ایستاد که رشد ۱۱.۹ درصدی را نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان گفت بازدهی بورس به‌طور متوسط در سال ۱۴۰۲، ۱۱.۹ درصد بوده است. شاخص هم وزن نیز در پایان سال نسبت به سال ۱۴۰۲، ۱۵۷ هزار و ۳۲۶ واحد رشد داشته است که افزایش ۲۶.۸ درصدی را نشان می‌دهد. در حالی که شاخص کل در پایان سال ۱۴۰۱ در کانال ۱.۹ میلیونی قرار داشت، در فروردین تا محدوده ۲.۳ میلیونی بالا رفت. رشد ۱۸.۵ درصدی شاخص در پایان فروردین به معنی رشد ۱۸.۵ درصدی متوسط قیمت سهام شرکت‌های بورسی است و به طبع سهام برخی از شرکت‌ها رشد بیشتری داشت و برخی نیز رشد کمتری را تجربه کردند. شاخص در پایان خرداد ماه در سطح ۲ میلیون و ۱۷۳ هزار واحد قرار گرفت تا بازدهی بهار ۸.۷ درصد شود. افت بازدهی شاخص از اردیبهشت ماه آغاز شد و تا نیمه تابستان تداوم یافت. نرخ گذاری دستوری و افشایی با تأخیر آن موجب آغاز روند نزولی قیمت‌ها شد. در تابستان نیز کمبود برق برخی از صنایع را به تعطیلی کشاند و برخی نیز مجبور به کاهش تولید و کاهش ساعت فعالیت شدند.

در ماه ابتدایی سال تابلوی بورس در اغلب روزها سبز بود. در فروردین ماه در مجموع ۱۷ روز کاری شاخص بورس در ۱۴ روز صعودی بود. اردیبهشت نیز ۱۱ روز مثبت را در ۱۹ روز کاری خود ثبت کرد. در ۲۱ روز کاری خرداد ماه شاخص کل در ۱۳ روز سبزپوش شد. بازدهی شاخص در اردیبهشت منفی ۰.۹ درصد و در خرداد منفی ۵.۶ درصد بود. تیرماه شاخص ۸.۸ درصد ریزش کرد و در ۲۱ روز کاری این ماه ۱۳ روز نزولی را شاهد بودیم.

این روند در مرداد ماه نیز تداوم داشت. در ۲۲ روز کاری این ماه شاخص ۱۲ روز منفی را ثبت کرد و در پایان ماه به رقم یک میلیون و ۹۳۸ هزار واحد رسید. شاخص درمرداد ماه ۲.۲ درصد افت کرد. شاخص در شهریور ۹.۴ درصد رشد کرد و در ۱۹ روز کاری ۱۲ روز صعودی را ثبت کرد. در ماه‌های مهر و آبان شاخص ریزش کرد. اما در آذر ماه شاخص ۱۴ روز صعودی و ۶ روز نزولی را پشت سر گذاشت تا صعود ۹.۴ درصدی را ثبت کند. در دی ماه نیز شاخص ۶ روز رشد کرد و ۱۵ روز افت کرد. در بهمن ماه این روند ادامه داشت و شاخص افت ۴.۴ درصدی داشت. در اسفند نیز شاخص ۵.۹ درصد رشد داشت تا شاخص سال ۱۴۰۲ در رقم ۲ میلیون و ۱۹۵ هزار واحد به پایان ببرد.

▣ عوامل تاثیرگذار بورس کدامند؟

کارشناسان عقیده دارند که در حال حاضر، ۵ دلیل وجود دارند که می‌توانند در سرنوشت بازار موثر باشند و در سه ماهه اول سال، فضای متفاوتی را رقم بزنند و این عوامل حکم شمشیر دو لبه را دارند و دولت در سال گذشته، قسمت برنده و زخم زننده آن را انتخاب کرده و تن بازار پر از خط و خطوط‌هایی است که از این نزاع به جا مانده است که ۴ عامل را می‌توان مربوط به صنایع و شرکت‌های مهم بازار دانست و یک عامل نیز، در سطح کلان است.

اولین مورد، تحولات اختلاف نرخ دلار بازار آزاد و نیماست. دومین موضوع، بحث گروه خودرو و حواشی بسیار زیاد درمورد این گروه است؛ چه موضوع افزایش نرخ که این روزها بیشتر مطرح شده است و چه تجدید و سران قوا و یا عرضه تودلی‌ها. اما هرچه هست اخبار خودرو به عنوان یک محرک قوی و حساس می‌تواند نقش موثری در تغییر روند بازار داشته باشد و عامل سوم، اخباری از نرخ خوراک پتروشیمی‌هاست؛ نرخی که در اردیبهشت سال گذشته بازار را به خاک و خون کشید و عامل چهارم نیز، در گروه پالایش می‌گذرد؛ جایی که به زودی ابلاغیه فرمول جدید پالایشی‌ها برای ۵ سال پیش رو ابلاغ می‌شود و نسبت به ابلاغیه قبلی بهتر است و این یک خبر خاص و ویژه برای بازار خواهد بود. دسته پنجم نیز، اخبار تسعیر بانک‌هاست که اگر بانک مرکزی عاقل باشد باید آن را بالای ۳۰ هزار تومان اعلام کند. زیرا می‌تواند شوک خوبی برای این گروه و این صنعت و به‌طور کلی، بازار باشد. در نتیجه، این ۵ دسته خبر در کنار اخبار ریز و درشت دیگر، عوامل موثری در بهبود بخشیدن بازار هستند و می‌توانند دماسنج بازار شوند و سرعت رشد و یا کاهش آن را تغییر دهند. بنابراین، هر کدام از این عوامل، نقش چاقوی دولبه را دارند که امیدواریم لبه زیبا و جذاب آن نصیب بازار شود و دولت با تصمیمات غیر منطقی شرایط بازار را از چیزی که هست سخت‌تر نکند.

توسعه بازار سرمایه با کمک انتشار اوراق قابل فراخوانی

مجید پیره، دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار به اصلی‌ترین اقدامات انجام شده در اداره مطالعات اسلامی در سال ۱۴۰۲ اشاره کرد و گفت: پیگیری‌های انجام شده از سوی دبیرخانه کمیته تخصصی را می‌توان در سه دسته اصلی تقسیم‌بندی کرد. یکی از این محورها، استفاده از سازوکار انتشار اوراق تامین مالی و توسعه انجام شده درخصوص این اوراق است. پیره به جمع‌بندی سازوکار اوراق سلف قابل معامله در دوره تحویل معین اشاره کرد و گفت: این طرح از سوی بورس کالا پیشنهاد شد و این امکان را فراهم کرد تا این اوراق با کارکردی شبیه به گواهی‌های سپرده کالایی منتشر شود. دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار با بیان اینکه کمیته فقهی استفاده از این ابزار را مورد تایید قرار داد افزود: این ابزار می‌تواند زمینه‌ساز توسعه بازار گواهی سپرده کالایی باشد. وی اعلام کرد: در سالی که گذشت، بحث تامین مالی شرکت‌های پیمانکاری از محل اوراق مرابحه که در قالب انواع اوراق تامین مالی قرار می‌گیرد، به جمع‌بندی رسید.

پیره با بیان اینکه ساز و کار پوشش ریسک موضوع دیگری است که در سال ۱۴۰۲ در دستور کار حوزه مطالعات مالی اسلامی قرار گرفت، افزود: در سال ۱۴۰۲ به جمع بندی ابعاد فقهی قرارداد سوآپ رسیدیم و برای تهاتر حامل‌های انرژی می‌توان از ظرفیت این قرارداد استفاده کرد.دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار اظهار داشت: در حقیقت این قرارداد می‌تواند نوسانات مربوط به قیمت برخی از کالاها را برای طرفین قرارداد در حوزه انرژی پوشش دهد.

▣ بررسی سازوکار تملک اهرمی در بازار سرمایه

دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار تاکید کرد: در سالی که گذشت ساز و کار تملک اهرمی برای نخستین بار در بازار سرمایه ایران و بازار اسلامی دنیا مورد بررسی قرار گرفت و آن را به جمع‌بندی رساندیم. وی با بیان اینکه تملک اهرمی برای در اختیار گرفتن یک مجموعه دیگر کاربرد دارد، گفت: برای مثال در این زمینه شرکتی که به دنبال توسعه است، می‌تواند فعالیت‌های شرکت رقیب را در اختیار بگیرد تا به توسعه فعالیت‌های خود دست پیدا کند. پیره ادامه داد: بر این مبنا ۲۰ درصد از حجم تامین مالی جهت تملک یک شرکت را بنگاه اول تامین می‌کند و ۸۰ درصد دیگر از طریق اوراق بدهی تامین مالی می‌شود. دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار گفت: این موضوع در هیچ یک از بازارهای سرمایه اسلامی دنیا جمع بندی نشده و بورس ایران نخستین بازار سرمایه اسلامی است که در این زمینه اظهارنظر می‌کند. این موضوع در مجموعه دبیرخانه کمیته تخصصی فقهی مطرح و در نهایت تملک اهرمی را با استفاده از سازوکار اوراق مرابحه سهام جمع‌بندی کردیم. پیره خاطرنشان کرد: شرکتی که می‌خواهد یک شرکت دیگر را به تملک خود در آورد سهام شرکت هدف را از طریق اوراق مرابحه سهام خریداری می‌کند و طی یک زمان‌بندی مشخص اصل و سود را به دارندگان اوراق می‌پردازد. دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار اعلام کرد: در حوزه قراردادها نیز تامین مالی جمعی و تملک اهرمی را در سال ۱۴۰۲ به جمع‌بندی رساندیم.

▣ برنامه‌های پیش‌رو برای سال ۱۴۰۳

پیره با تاکید بر برنامه‌های توسعه‌ای اداره مطالعات اسلامی در سال ۱۴۰۳ اعلام کرد: برای سال جدید چهار برنامه توسعه‌ای را در دستور کار داریم و امیدواریم با انجام اقدامات لازم، شاهد اجرایی شدن آنها در سال ۱۴۰۳ باشیم. دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار، انتشار اوراق سلف بر حق و منفعت را دیگر برنامه سازمان بورس برای سال ۱۴۰۳ معرفی کرد و گفت: این اوراق ظرفیتی را در بازار فراهم می‌کند تا شرکت‌هایی که محصولات آنها از جنس خدماتی (شرکت پیمانکاری) است بتوانند از ساز و کار اوراق سلف برای تامین مالی استفاده کنند.

▣ بهبود سازوکار تامین مالی مبتنی بر شبه بدهی

وی، توسعه ساز و کار تامین مالی مبتنی بر شبه بدهی از طریق بازار سرمایه را به عنوان دیگر اقدام سال ۱۴۰۳ معرفی کرد گفت: در بازار سرمایه از ساز و کار شبه بدهی برخوردار بودیم که در این راستا شرکت‌ها می‌توانند اقدام به تامین مالی از محل واگذاری سهام همراه با ۲ اختیار معامله کنند. پیره خاطرنشان کرد: در صورت توسعه این محصول در سال ۱۴۰۳، زمینه رونق ساز و کار تامین مالی بر شبه بدهی و نهادها یا اوراق شبه بدهی در بازار سرمایه ایران فراهم خواهد شد. دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار خاطرنشان کرد: درصدد هستیم تا در سال ۱۴۰۳ با تامین مالی از طریق این اوراق و ضابطه‌مند کردن قیمت‌های در اختیار معامله، زمینه را برای توسعه بازار سرمایه اسلامی در کشور فراهم کنیم. تحقق برنامه‌هایی که اداره مطالعات اسلامی در سال ۱۴۰۲ انجام داد و در سال ۱۴۰۳ در دستور کار دارد، نیازمند تعامل مابین ارکان است.

▣ تقویت تعامل با اساتید و صاحب نظران داخلی و بین‌المللی در حوزه مالی اسلامی

پیره به برنامه پنجم توسعه‌ای این اداره در سال ۱۴۰۳ اشاره کرد افزود: امیدواریم با تقویت تعامل با اساتید داخلی و خارجی در حوزه مالی اسلامی بتوانیم ایده‌های جدیدی را برای توسعه بازار مطرح کنیم و از این طریق، زمینه‌ای برای متنوع سازی محصولات بازار سرمایه فراهم کنیم.

▣ نقش‌آفرینی کمیته تخصصی فقهی برای تحقق شعار سال

سرپرست اداره مطالعات مالی اسلامی مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس و اوراق بهادار در پاسخ به سوالی به نقش بازار سرمایه در تامین مالی بنگاه‌های تولیدی اشاره کرد و گفت: در سال ۱۴۰۲ اداره مطالعات مالی اسلامی برای تحقق شعار سال، توسعه ساز و کار تامین مالی را در دستور قرار داد و اقداماتی را در این زمینه انجام داد. وی با بیان اینکه تلاش کردیم تا ساز و کار تامین مالی از محل انواع ابزارها را در بازار سرمایه ایران فراهم کنیم، افزود: برای رونق تولید و نیز تنوع بخشی به انواع روش‌های تامین مالی، نیازمند توسعه ابزارهای مالی در بازار سرمایه هستیم که در این راستا سعی کردیم با مشارکت سایر بخش‌ها در بازار سرمایه، در تحقق شعار سال نقش‌آفرینی داشته باشیم. پیره به مباحث مربوط به پوشش ریسک‌ها اشاره کرد و گفت: بنگاه‌های اقتصادی و تولیدی در انجام کسب و کار خود با مخاطراتی مواجهه هستند که گاهی نیازمند توسعه ابزارها و ساز و کار پوشش ریسک برای این بنگاه‌ها هستیم. دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار خاطرنشان کرد: امیدوارم توانسته باشیم با تنوع بخشی به سبد محصولات پوشش ریسک، اقداماتی را برای تحقق شعار سال انجام داده باشیم.

▣ اعتماد تولیدکنندگان در برابر نوسانات نرخ‌های سود بانکی

وی در ادامه با تاکید بر قرارداد آتی سند اسناد خزانه اسلامی افزود: این ابزار چنین امکانی را فراهم می‌کند تا تولیدکنندگان در کشور در برابر نوسانات نرخ‌های سود بانکی اعتماد نسبی داشته باشند و از آمادگی تغییر نرخ تسهیلات در طول یک سال برخوردار باشند. پیره به رونق تولید با استفاده از ابزار سوآپ کالایی تاکید کرد و اظهار داشت: بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی در حوزه محصولات مبتنی بر انرژی می‌توانند از ظرفیت قراردادسوآپ استفاده کنند. دبیر کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار در پایان گفت: قرارداد سوآپ کالایی، این امکان را برای فعالان این حوزه فراهم می‌سازد تا بتوانند برخی از مخاطرات مربوط به نوسانات قیمتی مربوط به کالاهای موضوع قراردادسوآپ را پوشش دهند.

یادداشت

چالش‌ها و دردسرهای سیاست انقباضی

علی فراقی
کارشناس بازار سرمایه

دیدگاه بازارها در سال آینده؛ موردی که شاید اساسی‌ترین سوال در سال آتی برای تصمیم‌گیری باشد برنامه‌ریزی برای تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری در سال آتی است. مهم‌ترین عامل تأثیرگذار در مهم‌ترین قسمت می‌تواند سیاست‌های برنامه‌ریزی شده سیاست‌گذار برای ۳۶۵ روز آتی باشد که در صورت داشتن منابع برای تأمین آن همانند برنامه‌هایی که در سال گذشته شکل گرفت و باعث شکل‌گیری رکودی قابل توجه بود در سال آینده ادامه‌دار باشد.

موردی که می‌تواند در سال آتی چالش برانگیز باشد شکل‌گیری موج‌های جنبشی جدید در بازارهای جهانی است که بتواند با توجه به اینکه بازارهای داخلی دارای ریسک دارای عدم جذابیت توسط سیاست‌گذار واقع شوند و باعث شود افرادی که به دنبال سودهای بیشتر از بازارهای بدون ریسک باشند به دنبال بازارهای بین‌المللی همچون رمزارزها با توجه به جذابیت دوباره آنها شوند که عملا باعث خروج عددها و رقم‌های قابل توجه ارز به صورت تتر و ارزهایی از این قبیل باشند که در نتیجه‌گیری شاید بتواند برنامه‌های انقباضی سیاستگذار را نقش بر آب نماید که هشدار این مورد را برخلاف سال گذشته دارد که شاید برنامه‌های سیاستگذار بر همین منوال ادامه‌دار باشد با چالش‌های فراوان روبه‌رو باشد.

مورد بعدی که می‌توان در سال آتی با چالش همراه باشد با توجه به تغییرات درون شرکتی اکثریت بسیاری از نمادهای بازار سرمایه و تغییرات آنها و با توجه به سرکوب قابل توجهی که در کلیت نمادها و بازار سرمایه رخ داد می‌تواند سال جدید را با چالش رو به رو نماید زیرا با تعداد قابل توجهی از شرکت‌ها در بازار سرمایه رو به رو هستیم که با توجه به سیاست‌های ادامه‌دار یک‌ساله با سرکوب‌های کوچک و بزرگ رو به رو بوده‌اند که عملا خیلی از این شرکت‌ها را از قیمت‌ها و ارزش‌های واقعی خود دور کرده‌اند و شاید در صورت عقب‌نشینی سیاستگذار از برنامه‌های انقباضی خود بتواند به سمت عددهای مورد انتظار خود حرکت نماید.

سالی که گذشت به غیر از تصمیمات اقتصادی مختلف شاهد فراز و نشیب تصمیمات سیاسی مختلفی بود که چه اقتصاد جهانی و چه اقتصاد داخل کشور را با نوسانات مختلفی همراه کرد که یکی از مهم‌ترین آنها را می‌توان ریسک جنگ و تنش قرارداد که در حین آن که مواردی چون امنیت، آرامش را در برخی از نقاط جهان از بین برده بود شاهد تاثیرگذاری آن بر بازارهای مختلف و اقتصاد جهانی بود که حتی توانست اونس جهانی که هدف ضربه زدن به ناحیه هزار و هشتصد دلاری و حتی بعد از آن عددهای پایین‌تر را داشت به یک بار تمامی هدف‌های خود را ۱۸۰ درجه تغییر داد و به ضربه زدن به ناحیه‌های بالاتر برآمد که در حال حاضر زمانی حتی عددهای بالای دو هزار و صد دلار هم کم کم در حال تبدیل شدن به ناحیه‌های امن حمایتی هستند.

دنیای رمز ارز

تتر، پراستفاده‌ترین استیبل‌کوین در تراکنش‌های غیرقانونی طی سال گذشته!

گزارشی که اخیراً توسط تی‌آرام لبز (TRM Labs) منتشر شد نشان داده است که USDT شرکت تتر، بزرگ‌ترین استیبل‌کوین در صنعت ارزهای دیجیتال، پراستفاده‌ترین استیبل‌کوین در تراکنش‌های غیرقانونی طی سال ۲۰۲۳ بوده است. به گزارش این شرکت، ۱۹.۳ میلیارد دلار USDT در جریان معاملات غیرقانونی مورد استفاده قرار گرفته است.

البته لازم به ذکر است که حجم کلی تراکنش‌های مرتبط با اهداف غیرقانونی به دلیل افزایش روزافزون تحریم‌های دارایی‌های دیجیتالی کاهش یافته است. تی‌آرام لبز اعلام کرده که ۱.۶ درصد از حجم تراکنش‌های Tether به جریان‌های غیرقانونی مرتبط بوده است.طی سال گذشته، تأمین مالی تروریسم نیز با استفاده از USDT در بلاکچین ترون رونق گرفت. به گزارش تی‌آرام لبز، تعداد آدرس‌های تتر TRC-۲۰ مرتبط با کمپین‌های تأمین مالی تروریسم ۱۲۵ درصد افزایش یافته است. ترجیح تتر مبتنی بر ترون، به ثبات و کارمزدهای پایین بلاکچین آن نسبت داده می‌شود. بیشتر کمک‌های اهدایی به این آدرس‌ها کمتر از ۵۰۰ دلار بوده و در حدود ۴۰ درصد از این تراکنش‌ها ۱۰۰ دلار یا کمتر جابه‌جا شده است.شرکت تتر، محتویات ارائه‌شده در گزارش تی‌آرام لبز را رد و استدلال کرده است که این اعداد به دلایل متعددی ممکن است اشتباه تخمین زده شده باشند. یکی از سخنگویان تتر که نامش فاش نشد، در پاسخ به بلومبرگ گفت: ارقام معاملات اغلب به دلیل تفسیر نادرست از داده‌ها اغراق‌شده هستند. در چنین گزارش‌هایی فرض بر این است که اگر یک سرویس، بخش کوچکی از وجوه غیرقانونی را دریافت کند، همه وجوه موجود در این سرویس غیرقانونی هستند.

احتمال تصویب یک صندوق ETF اتریوم افزایش یافت! قیمت چه می‌شود؟

با افزایش بررسی‌های کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا (SEC) بر امنیت اتریوم، انتظار برای تصویب یک صندوق قابل معامله در بورس (ETF) بر پایه اتریوم افزایش یافته است.

شرکت کانسنسیس (Consensys)، فعال در حوزه بلاکچین، برای تسریع روند تأیید ETF اتریوم، طی نامه‌ای به SEC بر امنیت ذاتی طراحی اتریوم تأکید کرده است.

این نامه به مکانیسم اجماع اثبات سهام (PoS) اتریوم اشاره می‌کند که به گفته کانسنسیس، نه‌تنها با استانداردهای امنیتی بیت کوین مطابقت دارد، بلکه از آن نیز فراتر می‌رود. کانسنسیس همچنین به مزایای دیگر PoS مانند نهایی شدن سریع‌تر بلاک‌ها، توزیع فرآیند تأیید و مجازات برای نقض پروتکل اشاره می‌کند.

علاوه بر امنیت، نامه کانسنسیس بر مقاومت اتریوم در برابر حملات سایبری و مزایای زیست محیطی PoS در مقایسه با مکانیسم اثبات کار (PoW) بیت کوین که انرژی بسیار بیشتری مصرف می کند، تأکید می‌کند.

تلاش‌های کانسنسیس نشان‌دهنده تعهد این شرکت به گسترش پذیرش فناوری بلاکچین است؛ چراکه تصویب ETF اتریوم می‌تواند زمینه دسترسی گسترده‌تر به امور مالی غیرمتمرکز (DeFi) و برنامه‌های کاربردی وب ۳ را فراهم سازد.

در این میان، تصمیم نهایی SEC در مورد ETF اتریوم نه تنها بر کل بازار ارزهای دیجیتال و اتریوم تأثیرگذار خواهد بود، بلکه رویه‌هایی را برای تصمیمات نظارتی آتی در حوزه ارزهای دیجیتال نیز تعیین خواهد کرد. همکاری مشترک بین بازیگران صنعت ارزهای دیجیتال و مقامات نظارتی همچنین منجر به ایجاد شفافیت خواهد شد.

تلاش‌های کانسنسیس برای جلب نظر SEC در ابتدا نتوانست روی قیمت اتریوم و حجم معاملات آن تأثیر مثبتی داشته باشد، اما در ادامه، این خبر از میزان کاهش قیمت‌ها کاست و به نظر می‌رسد موجب افزایش میزان خوش‌بینی نسبت به اتریوم در جامعه ارزهای دیجیتال شد.

صحبت‌های شنیدنی خالق اتریوم درباره میم‌کوین‌ها!

ویتالیک بوترین، یکی از بنیانگذاران اتریوم اخیراً دیدگاه خود را در مورد آینده میم‌کوین‌ها و نحوه تکامل آنها در اکوسیستم کریپتو، بیان کرده است.

میم‌کوین‌ها که ابتدا با ایجاد دوج‌کوین (DOGE) و بعداً به واسطه ایجاد توکن‌های مشابه آن به دنیای کریپتو وارد و فراگیر شدند، به دلیل ماهیت پرنوسان و گاهی تأثیرات بحث‌برانگیز خود، مورد توجه قرار گرفته‌اند.بوترین در آخرین پست وبلاگ خود، به وضعیت فعلی میم‌کوین‌ها پرداخته و از فقدان ارزش اساسی ذاتی آنها انتقاد کرده است.یک دهه پس از ایجاد امکان انتشار توکن‌ها و کوین‌ها به عنوان روشی جدید برای تأمین مالی پروژه‌های عمومی، بوترین میم‌کوین‌ها را در تضاد با هدف اصلی ارزهای دیجیتال می‌داند.او خاطرنشان کرد:در حالی که میم‌کوین‌هایی مانند دوج‌کوین، زمانی باعث ایجاد شادی و احساس مشارکت اجتماعی می‌شدند، موج اخیر چنین کوین‌هایی با ویژگی‌های منفی، از جمله مضامین نژادپرستانه آشکار در میان برخی از میم‌کوین‌های سولانا، خدشه‌دار شده است. این تغییر باعث نگرانی در بین علاقه‌مندان حوزه کریپتو شده است.بوترین عنوان کرد که میل اساسی به سرگرمی و مشارکت در فضای کریپتو می‌تواند به سمت تلاش‌های مثبت‌تر و از نظر اجتماعی سودمندتر هدایت شود.مفهوم کوین‌های خیریه (charity coins) یکی از مفاهیمی است که به اهداف مورد نظر بوترین نزدیک است. به گفته بوترین، پروژه‌های خیریه نظیر گیوول اینو (GiveWell Inu)، پتانسیل میم‌کوین‌ها را برای کمک به رفاه اجتماعی، علی‌رغم ناقص بودنشان، نشان می‌دهد.بنیانگذار اتریوم همچنین به ایده نوآورانه «بازی‌های رابین‌هودی» اشاره کرد که جذابیت بازی را با توزیع عادلانه ثروت، به ویژه به نفع شرکت‌کنندگان کم‌درآمد ترکیب می‌کند. این رویکرد تمایل به سرگرمی در جامعه کریپتو را با قابلیت‌های منحصربه‌فرد فناوری بلاکچین در راستای خیر اجتماعی ادغام می‌نماید.او به انقلاب اقتصادی جزئی در آسیای جنوب شرقی اشاره کرد که ناشی از محبوبیت بازی اکسی اینفینیتی (Axie Infinity) در چرخه صعودی گذشته بود. این بازی به خانواده‌های کم‌درآمد کمک کرد تا به سطح متوسط یا حتی ثروتمند صعود کنند.به گفته بوترین، فضای کریپتو می‌تواند با تمرکز بر پروژه‌هایی که سرگرمی را با بشردوستی و تأثیر اجتماعی ترکیب می‌کنند، به یک اکوسیستم فراگیرتر و مفیدتر تبدیل شود.این موضع رؤیایی بر نیاز جامعه کریپتو به استقبال از پروژه‌هایی که باعث ایجاد سرگرمی و تأثیرات مثبت اجتماعی می‌شوند، تأکید می‌کند.همان‌طور که بوترین عنوان کرده است، آینده دارایی‌های دیجیتال نباید توسط مفاهیم محدودی مانند میم‌کوین‌ها تحت سلطه قرار گیرد. در عوض، راه‌های نوآورانه‌ای که با ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی گسترده‌تر همسو هستند، باید مورد بررسی قرار گیرند.